

INTEGRALE RAPPORTAGE VISIE EN VERTROUWEN

AFSPRAKENKADER
BORGING PROJECT
MAINPORTONTWIKKELING
ROTTERDAM

OKTOBER 2019

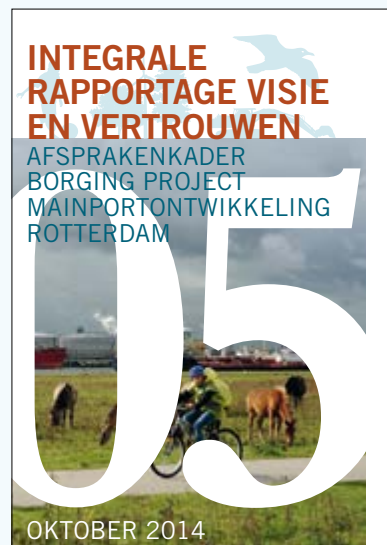
Dit is de 10e Integrale Rapportage Visie en Vertrouwen. In deze jubileum-uitgave treft u, naast het inmiddels vertrouwde verslag over de voortgang van de afspraken uit het Convenant, ook een gefilmd verhaal van vijf mensen die betrokken zijn bij PMR en – bewust of onbewust – gebruik maken van een locatie die verbonden is aan het Convenant.

Zij nemen u onder andere mee naar het surfstrand en naar een nieuwe containerterminal op Maasvlakte 2, naar het Groene Strand en het Natura 2000-gebied Voornes Duin, naar de Belevenisboerderij in de polder Schieveen en 'Ons Park' in Rotterdam. De – verkorte – interviews staan achter het hoofdstuk waar de betreffende locatie bij hoort.

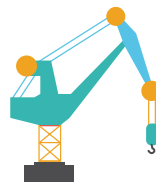
Kijk op pagina 10, 22, 32, 56, 72 en 86.

De interviews kunt u ook direct online bekijken door de link, die bij het interview staat te kopiëren of de QR-code te scannen.

Maar we starten deze jubileum-uitgave met het (gefilmd) interview met de voorzitter van de Tafel van Borging, Sybilla Dekker. Haar impressie van 10 jaar Integrale Rapportage staat op pagina 10.

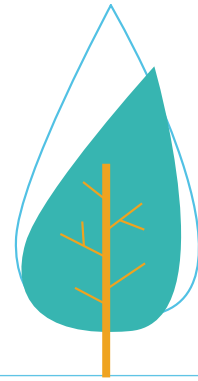

INHOUDSOPGAVE

Voortgangstabel: samenvatting van de resultaten	2
1 Inleiding	4
2 Uitvoerings- en rapportagestructuur	12
3 Thema Landaanwinning, aanleg Maasvlakte 2	18
Infobladen Landaanwinning, aanleg Maasvlakte 2	24
4 Thema Bestemming Maasvlakte 2	28
Infobladen Bestemming Maasvlakte 2	34
5 Thema Natuurcompensatie	50
Infobladen Natuurcompensatie	58
6 Thema 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied	66
Infobladen 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied	74
7 Thema Bestaand Rotterdams Gebied	82
Infobladen Bestaand Rotterdams Gebied	88
Overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details per infoblad	94
Bronnen	95
INTERVIEWS	
Sybilla Dekker	10
Carel Harmsen	22
Stephan Warmenhoven	32
Erik de Boer	56
Petra Oostdijk	72
Carolina LInares	86

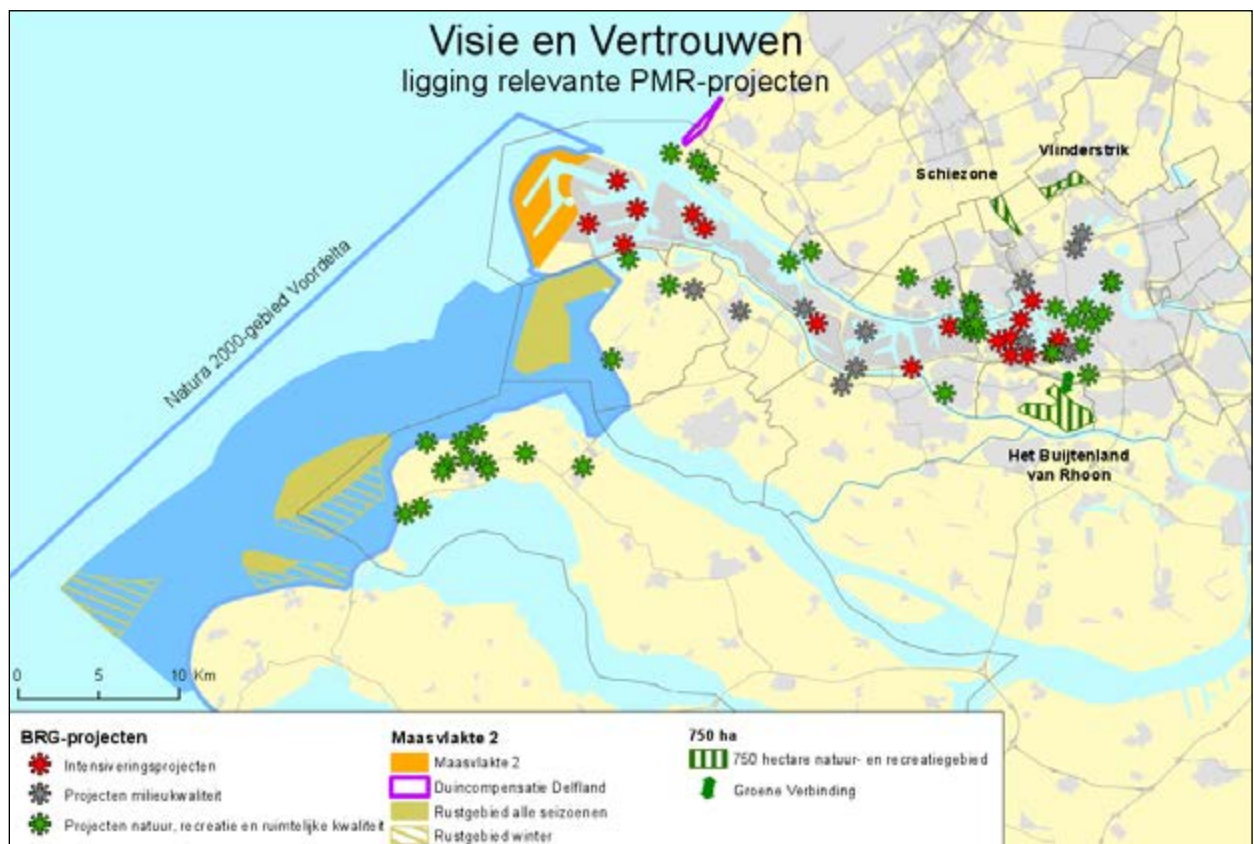
VOORTGANGSTABEL: SAMENVATTING VAN DE RESULTATEN

Hiernaast vindt u een schema met daarin, per afspraak uit het Convenant Visie en Vertrouwen, een oordeel over proces en inhoud. Dit wordt gevisualiseerd in de vorm van een volle of minder gevulde batterij en een bijpassende kleur. De afspraken zijn gegroepeerd naar thema. Het schema maakt in één oogopslag duidelijk welke thema's volgens planning lopen en op welke thema's de voortgang achterblijft. De beoordeling is bepaald door de Redactiegroep

Integrale Rapportage, in overleg met de verantwoordelijke overheidspartijen. In de hoofdstukken hierna wordt in meer detail ingegaan op de beoordeling.

N.B. een deel van de ingetekende rustgebieden in de Voordelta vloeit (mede) voort uit de PMR-compensatieopgave, het andere deel (uitsluitend) uit het Natura 2000-beheerplan (zie hoofdstuk 5).

Figuur 1. Kaart ligging PMR-projecten.

Proces legenda

Op koers	
Licht vertraagd	
Niet op koers	
Geen oordeel mogelijk	
Afgerond	
Vervallen	
Scoort lager t.o.v. vorige Integrale Rapportage	↘

Inhoud legenda

Voldoet	
Voldoet niet geheel	
Voldoet niet	
Geen oordeel mogelijk	
Afgerond	
Vervallen	
Scoort hoger t.o.v. vorige Integrale Rapportage	↗

2019
Thema A. Landaanwinning

Afspraak	Infoblad	Proces	Inhoud
Feitelijke aanleg	1		
Duurzame aanleg	2		

Thema B. Bestemming

Afspraak	Infoblad	Proces	Inhoud
Stepping stones voor natuur op Maasvlakte 1 worden gehandhaafd	10		
Maximaal 35% van de containers gaat over de weg	11		↘
Strand is bereikbaar met openbaar vervoer	13		
Optimaliseren doorstroming A15	15		
Maasvlakte 2 voldoet aan de luchtkwaliteitseisen uit de Wet milieubeheer	16		
Geluid van industriële activiteiten blijft binnen de 50 dB(A) geluidszone van Maasvlakte 2. Geluid van weg- en spoorverkeer, bij geluidsgevoelige objecten op Maasvlakte 2, binnen voorkeursgrenswaarden	18&19		
Externe veiligheid wordt zoveel mogelijk gewaarborgd	20		
Waterkwaliteit wordt beschermd	22		

Thema C. Natuurcompensatie

Afspraak	Infoblad	Proces	Inhoud
Behoud en herstel van habitattypen H1110B in een bodembeschermingsgebied en drie rustgebieden binnen het Natura 2000-gebied	24		
Terugbrengen/handhaven vogelsoorten en aantallen door realisatie van een bodembeschermingsgebied en drie rustgebieden in de Voordelta	25		
Duincompensatie: realisatie 9,8 ha open duin (H2130)	26		↗
Duincompensatie: realisatie 6,1 ha natte duinvallei (H2190)	27		

Thema D. 750 ha nieuwe natuur en recreatie

Afspraak	Infoblad	Proces	Inhoud
Buitenland van Rhoon	28		
Vlinderstrik	29		
Schiezone	30		
Groene Verbinding	31		

Thema E. Bestaand Rotterdams Gebied

Afspraak	Infoblad	Proces	Inhoud
Intensiveringsprojecten	32		
Milieukwaliteitsprojecten	33		
Ruimteprojecten	34&35		

1 INLEIDING

Voor u ligt de tiende editie van de **Integrale Rapportage (IR) Visie en Vertrouwen**. In dit rapport staan de voortgang en de resultaten beschreven van de afspraken uit het **Convenant Visie en Vertrouwen; Afsprakenkader Borging Project Mainportontwikkeling Rotterdam**.

HISTORIE

De Nederlandse overheid wil de mondiale positie van mainport Rotterdam versterken door het ruimtetekort voor haven en industrie in het Rotterdamse havengebied op te lossen. Daarom heeft ze besloten een nieuw havengebied aan te leggen: Maasvlakte 2. Tegelijkertijd constateerde de overheid dat de kwaliteit van de leefomgeving rond de haven om aandacht blijft vragen. In de regio Rijnmond wonen, werken en recreëren ruim één miljoen inwoners. Zij ondervinden de gevolgen van een intensief benut haven- en industriegebied, vooral in de vorm van stof, geurhinder, lawaai en uitstoot van fijnstof en stikstofoxiden. Ook herbergt de regio natuurwaarden van internationale betekenis die beschermd moeten worden. Denk daarbij aan de Duinen van Voorne en de Voordelta. Om een kwaliteitsimpuls voor zowel economie als leefomgeving te realiseren, is het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) opgezet. Deze focus op economie én leefbaarheid wordt de dubbeldoelstelling genoemd.

PMR bestaat uit drie deelprojecten die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden:

- aanleg van Maasvlakte 2 en bijbehorende natuurcompensatie;
- ontwikkeling van 750 ha nieuw natuur- en recreatiegebied;
- verbetering van Bestaand Rotterdams Gebied (BRG).

De publiekrechtelijke basis voor PMR is de Planologische kernbeslissing PMR (PKB PMR), die eind 2006 in werking is getreden.

BOUWEN AAN VERTROUWEN: CONVENANT VISIE EN VERTROUWEN

Tijdens het uitwerken van PMR spraken gemeenten, individuele burgers en maatschappelijke organisaties hun zorgen uit over de mogelijk grote effecten van de toekomstige Maasvlakte 2 op leefbaarheid, milieu en natuur in de regio. Veel partijen pleitten voor het bewaken van het evenwicht tussen economische belangen en leefbaarheid, zowel bij de aanleg van Maasvlakte 2 als tijdens het gebruik in de jaren daarna. Daar is op initiatief van het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) het Convenant Visie en Vertrouwen voor opgesteld. Dit convenant bouwde voort op het Convenant Visie en Durf, dat in 2000 werd gesloten tussen de gemeente Rotterdam, de vereniging Natuurmonumenten, de stichting Natuur en Milieu en Consept (een voormalig samenwerkingsverband van zeven natuur- en milieuorganisaties in Zuid-Holland). Het Convenant Visie en Vertrouwen is op 15 mei 2008 ondertekend door een brede groep belanghebbenden: de (toenmalige) ministeries van V&W en VROM (samen nu het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, IenW), Economische Zaken

Ook in 2019 is de focus op de dubbeldoelstelling: economie en leefbaarheid, nog even actueel.

(nu het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, EZK) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam, de (toenmalige) stadsregio Rotterdam, de Milieufederatie Zuid-Holland (nu de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland), de vereniging Natuurmonumenten, de stichting het Zuid-Hollands Landschap, de Stichting Duinbehoud, Deltalinqs, VNO-NCW en het Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Het Convenant Visie en Vertrouwen bewaakt de dubbeldoelstelling van PMR en de samenhang van de drie deelprojecten.

Kern van het convenant is een reeks van 35 afspraken over de drie deelprojecten (bijlage 1 van het convenant). De afspraken zijn onderverdeeld in 24 publiekrechtelijke en 11 privaatrechtelijke afspraken.

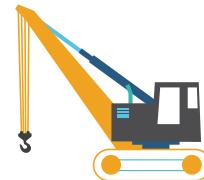
De publiekrechtelijke afspraken zijn afgeleid van wettelijke besluitvormingstrajecten, zoals de planologische kernbeslissing PMR, de vergunningen voor de aanleg van Maasvlakte 2 en het bestemmingsplan.

De privaatrechtelijke afspraken zijn aanvullende verplichtingen die HbR op zich heeft genomen. Het betreft hier deels inspanningsverplichtingen en deels resultaatverplichtingen.

DE TAFEL VAN BORGING

Het Afsprakenkader loopt tot en met 31 december 2033. Het aanleggen en inrichten van een duurzame Maasvlakte en het uitvoeren van de benodigde compensatieprojecten vergen immers een lange adem. Dat geldt ook voor het behalen van het tweede deel van de dubbeldoelstelling: het verbeteren van de leefbaarheid, onder andere door de aanleg van 750 ha nieuw natuur- en recreatiegebied en de uitvoering van het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG). De streefdatum voor de realisatie van deze programmaonderdelen is 1 januari 2021 (vijftien jaar na het sluiten van hun uitwerkingsovereenkomsten in 2005).

Bij het sluiten van het Convenant Visie en Vertrouwen is onderkend dat een overeenkomst voor de duur van 25 jaar risico's kent. Voorbeelden daarvan zijn: de betrokkenheid van de convenantpartijen vermindert, toegezegde acties pakken anders uit dan voorzien en contactpersonen worden opgevolgd door mensen met andere ideeën. Daarom hebben de ondertekenende organisaties afgesproken met elkaar in gesprek te blijven, ook op de langere termijn.

Zij hebben een periodiek overleg tussen de convenantpartijen ingesteld, waarin voortgang en resultaten van de afspraken worden besproken. Dat overleg is de Tafel van Borging.

De Tafel van Borging staat sinds 2009 onder leiding van onafhankelijk voorzitter Sybilla Dekker. HbR faciliteert het overleg. In het convenant is vastgelegd dat de Tafel van Borging minimaal één keer per jaar bij elkaar komt. Tot nu toe kwam de Tafel minimaal tweemaal per jaar bij elkaar.

MONITORING EN EVALUATIE VAN HET CONVENANT

In artikel 3.3 van het Convenant Visie en Vertrouwen staat dat er vanaf 2010 periodiek wordt gerapporteerd over de voortgang en resultaten van de gemaakte afspraken. Dit artikel luidt:

“De Overheidspartijen en het Havenbedrijf zijn verantwoordelijk voor de jaarlijkse totstandkoming van een integrale rapportage, waarin op basis van de uitkomsten van de individuele monitoring- en evaluatieprogramma’s een integrale analyse wordt gepresenteerd van de voortgang in het realiseren van de resultaten en effecten, bedoeld in artikel 2.2. De opdracht tot het maken van een integrale rapportage wordt gericht aan DCMR”.

Daarnaast staat in artikel 3.7 dat HbR verantwoordelijk is voor de monitoring en evaluatie van de privaatrechtelijke afspraken. HbR rapporteert daarover in de zogenoemde MEP+-rapportage. De MEP+-rapportage wordt tegelijk met de Integrale Rapportage aangeboden aan de Tafel van Borging. Aan de Tafel van Borging van november 2016 is besloten om de MEP+-rapportage voortaan eens in de drie jaar uit te brengen. In de tussenliggende jaren stelt HbR een kort overzicht van stand van zaken en risico's op voor de Tafel.

Tot slot is in artikel 3.4 van het convenant vastgelegd dat er regelmatig een evaluatie wordt uitgevoerd:

“Een onafhankelijk en ter zake kundig onderzoeksinstituut zal in 2014, 2017, 2020, 2025 en 2030 een PMR-brede integrale evaluatie uitvoeren op het niveau van de resultaten en effecten, bedoeld in artikel 2.2. In 2010 zal hiervoor een evaluatiesystematiek worden ontwikkeld”.

De Tafel van Borging constateerde in 2013 dat het rapportageproces rondom het convenant op orde is. Men zag op dat moment geen aanleiding om een externe evaluatie uit te laten voeren.

In het kader van de Regeling Grote Projecten (waar PMR onder valt) stelde IenW jaarlijks een voortgangsrapportage PMR voor de Tweede Kamer op. Eind 2015 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een vereenvoudiging van de governancestructuur van PMR. Met ingang van 2016 is daarmee de jaarlijkse voortgangsrapportage PMR vervallen. Vanaf 2016 informeert de minister de Kamer over PMR met behulp van de Integrale Rapportage.

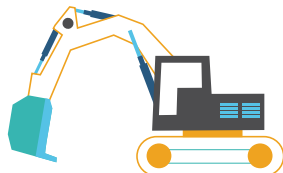
In het najaar van 2017 heeft de DCMR, op verzoek van de Tafel van Borging, voorstellen gedaan voor feitelijke wijzigingen in de kolommen ‘Volgnummer’, ‘Gerealiseerd in’, ‘Geregeld in’ en ‘Formele evaluatiejaren’ van de bijlage van het Afsprakenkader. In de voorjaarsvergadering 2018 van de Tafel zijn deze wijzigingen vastgesteld. Daarmee is het kader weer up-to-date. Een vervolgoopdracht in het najaar van 2018 en het voorjaar van 2019 betrof een interviewronde langs de ondertekenaars van het convenant. Deze had het doel om te inventariseren of er wensen waren aangaande aanpassingen / actualisaties in de inhoudelijke doelstellingen en beoogde resultaten van het Afsprakenkader. De najaarsronde bestond

Enkele bestaande afspraken hebben aanscherping nodig door hardere tussendoelen en tussenresultaten.

uit interviews van de maatschappelijke organisaties. De resultaten daarvan zijn op het ambtelijk overleg en het bestuurlijk najaarsoverleg van de Tafel gepresenteerd in de vorm van wensbeelden. Tegelijk werden de ambtelijke organisaties uitgenodigd om op die wensbeelden te reageren. Hiertoe is ook een tweede interviewronde gehouden, nu langs overheden en HbR. De synthese van wensbeelden en reacties is gepresenteerd op een speciaal ingelast voorjaarsoverleg van de Tafel d.d. 25 april jl. Uitkomst van de synthese was dat er geen draagvlak is voor uitbreiding van de reikwijdte van het Convenant Visie en Vertrouwen, van het domein van de Tafel van Borging en van het honoreren van additionele wensbeelden buiten het

PMR-kader. Wel onderkent men dat enkele bestaande afspraken mogelijk aanscherping nodig hebben door hardere tussendoelen en tussenresultaten. Het gaat dan in het bijzonder om afspraken zoals de modal split “en een toekomstbestendig beslismodel voor al dan niet opnieuw fysiek ingrijpen bij de Duincompensatie in geval van ontwikkelingen anders dan voorzien. Andere afspraken zijn toe aan een tussenevaluatie. Over het hoofddoel is geen discussie, wel over de zinvolheid en uitvoerbaarheid van de beoogde resultaten zoals die gespecificeerd zijn in 2007. Dit is vooral het geval bij de Natuurcompensatie Voordelta (NCV) en het Buitenland van Rhoon. Wat hier aan de orde is, komt ook aan bod in deze editie van de Integrale Rapportage.

INTEGRALE RAPPORTAGE VISIE EN VERTROUWEN: VERANTWOORDING EN TRANSPARANTIE

In de Integrale Rapportage Visie en Vertrouwen staat beschreven in hoeverre de afspraken uit het convenant zijn gerealiseerd. Het rapport maakt een discussie op hoofdlijnen aan de Tafel van Borging mogelijk, en verwijst de lezer naar onderliggende detailinformatie. De maatschappelijke organisaties kunnen op grond hiervan het bevoegd gezag en HbR adviseren om aanvullende of alternatieve maatregelen te nemen. Ook kunnen aan de Tafel van Borging aanvullende afspraken worden gemaakt.

De Integrale Rapportage brengt verslag uit over de voortgang van het convenant vanaf de ondertekening in mei 2008. Deze informatie komt uit vastgestelde monitoringrapporten (zie hoofdstuk 2). Het peilmoment in deze editie ligt rond 1 juli 2019; voor sommige afspraken is 1 januari 2019 als peildatum aangehouden. Belangrijke ontwikkelingen na deze peilmomenten zijn opgenomen in de aanbiedingsbrief bij deze rapportage.

LEESWIJZER

De Integrale Rapportage kent een vaste opzet: na deze inleiding leest u in hoofdstuk 2 een toelichting op de uitvoerings- en rapportagestructuur. De hoofdstukken 3 tot en met 7 beschrijven het bestuurlijk kader en de voortgang op hoofdlijnen van de vijf thema's uit het Afsprakenkader. Onder elk thema vallen meerdere afspraken. Elke afspraak wordt afzonderlijk toegelicht in een infoblad. Deze infobladen staan na ieder themahoofdstuk.

Deze Integrale Rapportage bevat 21 infobladen met informatie over de publiekrechtelijke afspraken uit het Convenant Visie en Vertrouwen. De afspraken 18 en 19 (over geluids-kwaliteit) hebben samen één infoblad, net als de afspraken 34 en 35 (over de ruimteprojecten binnen het programma Bestaand Rotterdams Gebied). De nummering van de infobladen loopt niet geheel door: informatie over de elf ontbrekende afspraken uit het convenant vindt u in de MEP+-rapportage.

Een deel van de informatie in de infobladen is ieder jaar min of meer gelijk: achtergrond en nadere uitleg afspraak, beoogde resultaten en verantwoordelijkheden (statische informatie). De onderdelen stand van zaken en ontwikkelingen en feitelijke resultaten worden jaarlijks geactualiseerd (dynamische informatie).

INTERVIEW

SYBILLA DEKKER

VOORZITTER VAN DE TAFEL VAN BORGING

“ De toekomst duurt langer dan de 10 jaar die de Tafel van Borging en dit Convenant bestaan. We zullen, wellicht zelfs tot 2030, moeten waken of de oorspronkelijke afspraken gewaarborgd blijven. ”

In mei 2008 ondertekenden 16 partijen het Convenant Visie en Vertrouwen, het afsprakenkader over de toekomst van de mainport Rotterdam. Daarin staat dat de uitbreiding van het haven- en industrieel arsenaal op Maasvlakte 2 hand in hand gaat met natuurontwikkeling en leefbaarheid in de regio Rotterdam.

Het is mei 2019 en we zijn 10 jaar later. Sybilla Dekker, voorzitter van de Tafel van Borging, – de monitoringcommissie voor de totstandkoming van Maasvlakte 2 – kijkt terug op wat er in de afgelopen jaren is gerealiseerd.

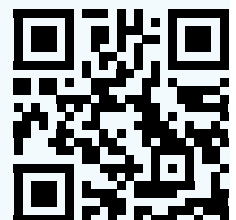
“Het is een geweldig winstpunt gebleken dat de partijen die het Convenant hebben ondertekend – en dat zijn niet alleen de betrokken overheden van rijk en gemeenten, maar ook alle natuur- en milieuorganisaties en de werkgevers in de haven en het Havenbedrijf – ‘ja’ gezegd hebben tegen deze grote ontwikkeling en nog steeds aan tafel zitten.

We hebben met elkaar geconstateerd dat we ook iets moesten teruggeven aan bewoners voor hun leefomgeving en aan de natuur, want we hebben tenslotte 2 kilometer de zee in een enorm gebied gecreëerd met nieuwe haven- en industrieterreinen. We realiseren 750 ha aan nieuwe natuur- en recreatiegebieden, waarvan het Buitenland van Rhon de grootste is met ca. 600 ha. We hebben diverse natuurcompensatie projecten die een direct gevolg zijn van de aanleg van Maasvlakte 2 en we verbeteren meer kleinschalige groen- en natuurvoorzieningen in en om Rotterdam.

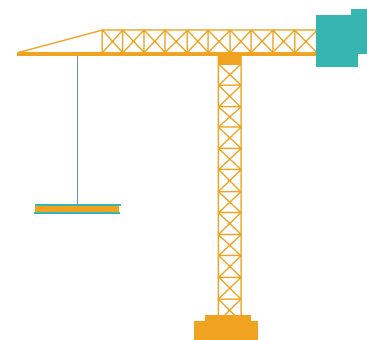
In het overleg dat plaatsvindt aan de Tafel van Borging, een prachtig woord volgens mevrouw Dekker, borgen we ook letterlijk de doelstellingen én randvoorwaarden die in het Convenant zijn vastgelegd. Dit overleg is een voorbeeld van hoe het kan en je gezamenlijk in te zetten om zo'n groot project als Maasvlakte 2 te realiseren. Het is een voorbeeld voor toekomstige grootschalige projecten. Als je aan het begin al, ruim voordat je met de uitvoering start, alle partijen bij elkaar haalt en tot overeenstemming komt over uitgangspunten en voorwaarden, dan creëer je een enorme vertrouwensbasis en dat lijkt mij naar de toekomst toe van wezenlijk belang.

Aan de Tafel van Borging, die de afspraken rond de aanleg van Maasvlakte 2 volgt en monitort, zie je dat het gezamenlijke doel soms het eigen belang overstijgt en dat het veel van partijen vraagt; maar ik ben ontzettend trots dat het met al die verschillende partijen toch lukt om te realiseren wat we hebben afgesproken!”

Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/kE3kle0ffYI>
of scan de QR-code

2 UITVOERINGS- EN RAPPORTAGESTRUCTUUR

Dit hoofdstuk beschrijft hoe de tiende Integrale Rapportage Visie en Vertrouwen tot stand is gekomen en hoe het rapport past binnen de (publiekrechtelijke) rapportage- en verantwoordingsstructuur van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR).

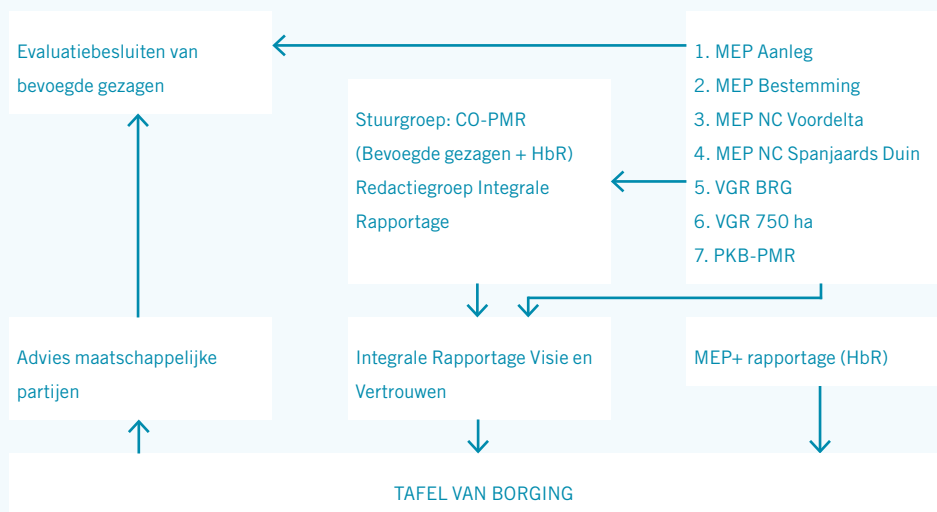
ORGANISATIE EN WERKWIJZE

Artikel 3.3 van het Afsprakenkader Visie en Vertrouwen bepaalt dat de overheidspartijen en het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de jaarlijkse Integrale Rapportage (IR). De DCMR Milieudienst Rijnmond heeft de opdracht om de IR te maken. De IR komt tot stand onder regie van een Redactiegroep Integrale Rapportage, met daarin vertegenwoordigers van de bevoegde gezagen (de gemeente Rotterdam, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Rijkswaterstaat, het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de provincie Zuid-Holland en HbR).

Het Coördinatieoverleg PMR (CO-PMR) vervult de rol van stuurgroep en geeft de rapportage vrij voor bespreking aan de Tafel van Borging. In figuur 2 staat een schematische weergave van de organisatie

rond de IR. In dit schema staat MEP voor monitoring- en evaluatieprogramma en VGR voor voortgangsrapportage. Het gaat vooral om rapportages die op grond van wettelijke verplichtingen en bestuurlijke afspraken tot stand komen. Alleen het MEP+ is geheel afgeleid van het Afsprakenkader Borging en daarmee een niet-publiekrechtelijk rapport.

Figuur 2. Schematische weergave van de organisatie rond de Integrale Rapportage.

De Integrale Rapportage ontleent data en informatie aan diverse wettelijke regelingen en afspraken. Er is vindt geen zelfstandig onderzoek plaats.

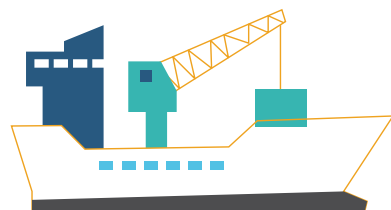

DATA- EN INFORMATIESTRUCTUUR

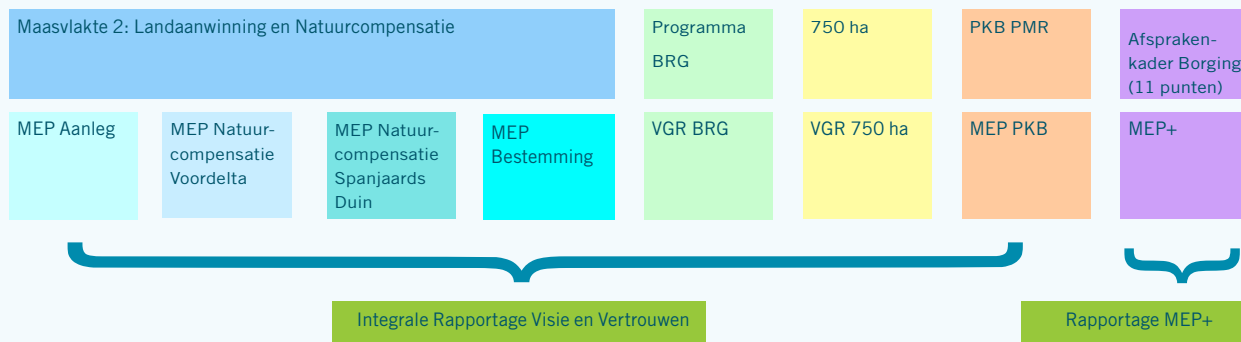
Voor de IR is geen zelfstandig onderzoek opgezet. In het kader van diverse wettelijke regelingen en afspraken wordt immers al uitgebreid gemeten en gemonitord (zie figuur 3). Zo is in de Wet milieubeheer (Wm) de verplichting opgenomen om de daadwerkelijk optredende gevolgen van m.e.r.-plichtige besluiten te onderzoeken. Op grond hiervan zijn voor diverse m.e.r.-plichtige activiteiten, zoals de aanleg van Maasvlakte 2 en het bestemmingsplan Maasvlakte 2, monitoring- en evaluatieprogramma's (MEP's) opgesteld. Met deze MEP's geven de bevoegde gezagen inzicht in de manier waarop de in de MER-studies voorspelde effecten worden gemeten en geëvalueerd. In het geval van het MEP Aanleg is de verplichting om te monitoren vastgelegd in de verschillende vergunningen die HbR heeft gekregen voor de aanleg van Maasvlakte 2. HbR maakt voor een deel van de monitoring weer gebruik van meetprogramma's van Rijkswaterstaat. Het MEP Bestemming (gemeente Rotterdam, 2012) geeft inzicht hoe de voorspelde effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 zich verhouden tot de daadwerkelijk optredende effecten. Het MEP Duinen (Rijkswaterstaat) is een nadere

uitwerking van het MEP Bestemming voor het onderdeel natuur. In het MEP Duinen lag de focus op de negatieve effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de bestaande duinen én op de compensatie daarvoor in de nieuw aangelegde duinen. Het onderdeel 'effecten op bestaande duinen' is vanaf april 2017 ondergebracht in het MEP Bestemming MV2, onder verantwoordelijkheid van de gemeente Rotterdam. Daarmee is invulling gegeven aan de wettelijk bepaalde verdeling van de verantwoordelijkheden.

Eind 2015 heeft de Tweede Kamer ingestemd met een vereenvoudiging van de governancestructuur van PMR. De verplichte rapportages op grond van de Regeling Grote Projecten zijn daarmee vervallen. Ook is met ingang van 1 januari 2016 een aantal onderliggende rapportages (VGR-en) verdwenen. Daarmee verdween een belangrijke bron voor deze IR (zie figuur 3). Ten slotte is met ingang van 2017 ook de jaarlijkse BRG-projectmonitor als zelfstandige rapportage verdwenen.

Project Mainportontwikkeling Rotterdam

Voor deze tiende IR zijn onder andere de volgende rapportages als informatiebron gebruikt:

- de rapportages van HbR als vergunninghouder op grond van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, de Ontgrondingenwet, de Wet droogmakerijen en indijkingen en de Wet natuurbescherming, in het kader van de aanleg van Maasvlakte 2;
- de (concept-)rapportages PMR monitoring Natuurcompensatie Voordelta, opgesteld door Wageningen Marine Research en Deltares in opdracht van Rijkswaterstaat;
- de rapportages die opgesteld worden in het kader van het Beheerplan Voordelta;
- de rapportages van Rijkswaterstaat als vergunninghouder op grond van de Wet natuurbescherming voor de aanleg van de compensatieduinen, de jaarverslagen over Spanjaards Duin van het Zuid-Hollands Landschap, het rapport Uitvoering Meetstrategie Duinen (Grontmij, nu Sweco, in opdracht van Rijkswaterstaat, 2015) en het technisch verslag 'Evaluatie in het kader van het MEP Duinen' (2018);
- de voortgangsrapportages BRG van de gemeente Rotterdam;
- de datarapportages en de evaluatie in het kader van het MEP

Bestemming Maasvlakte 2 (2018, gemeente Rotterdam);

- de rapportage van ECN over het onderzoek naar stikstofdepositie in de bestaande duinen (2018);
- de handavingsrapportages van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid over de handhaving in de Voordelta;
- de evaluaties in het kader van MEP Aanleg (2013 en 2018).

Op basis van deze stukken stelt de Redactiegroep de IR op. De verantwoordelijkheid voor de juistheid, volledigheid en tijdigheid van de informatie in deze IR ligt bij de overheidspartijen als bevoegd gezag voor de verschillende onderdelen van PMR en bij HbR.

De IR baseert zich voor wat betreft kaders en achtergronden van de afspraken op documenten zoals de Uitwerkingsovereenkomst Landaanwinning, het bestemmingsplan Maasvlakte 2, de Overeenkomst Luchtkwaliteit, het beheerplan Voordelta en de Planologische kernbeslissing PMR. In dit rapport is een tabel opgenomen met – per infoblad – de verwijzing naar de relevante onderliggende documenten met detailinformatie.

Figuur 3. Overzicht van de rapportagestructuur van PMR.

PEILDATUM VOOR DE BEOORDELING

De inhoudelijke informatie in deze IR komt, zoals beschreven, uit vastgestelde rapporten. Doordat deze rapportages elk hun eigen tijdstip en frequentie van verschijnen hebben, verschilt het peilmoment voor de beoordeling per afspraak. Bovenaan elk infoblad is die peildatum opgenomen. Omdat er vaak een zekere vertraging zit tussen de daadwerkelijke uitvoering van de metingen en het vrijgeven van de rapportages voor gebruik in de IR, loopt de informatie in de IR altijd iets achter op de actualiteit.

PROCES EN INHOUD

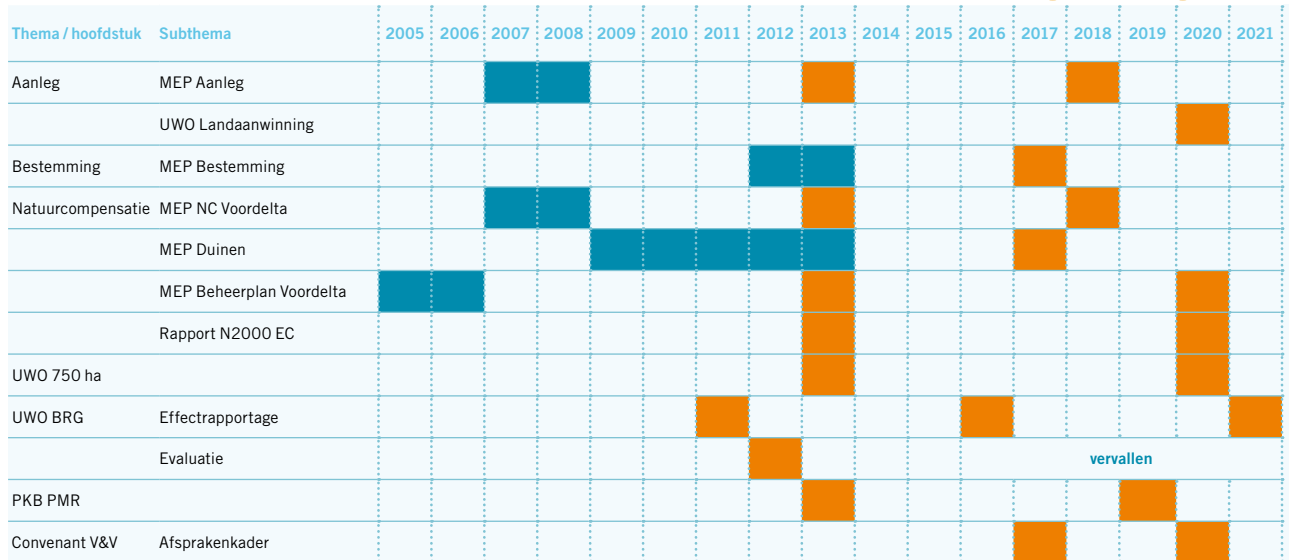
Het gaat bij het Convenant Visie en Vertrouwen natuurlijk primair om de (fysieke) resultaten. De IR gaat daarom in beginsel in op de resultaten die fysiek waarneembaar en meetbaar zijn. De afspraken uit het convenant bevinden zich echter in verschillende fasen, variërend van planvorming tot en met afronding. Om ook voortgang (of het ontbreken daarvan) te laten zien bij afspraken die nog niet in uitvoering zijn, verstrekt de IR procesinformatie.

Op dit moment zijn de ontwikkeling van de natuurcompensatie, een groot deel van de deelprojecten binnen BRG en de 750 ha-projecten Schiezone en Vlinderstrik volop

in de uitvoering. Ook is in 2015 het feitelijk gebruik van Maasvlakte 2 door bedrijven gestart.

Vanwege de continuïteit is afgesproken om ook afgeronde en vervallen afspraken in de IR te laten staan en (waar zinvol) te actualiseren. Bij 'afgeronde' en 'vervallen' afspraken is dit duidelijk vermeld in de kop bij het betreffende infoblad. In deze editie is dat het geval met de OV-verbinding met het recreatiestrand op Maasvlakte 2 (infoblad 13, afspraak in 2014 niet haalbaar gebleken), optimalisering van de doorstroming op de A15 (infoblad 15, gereed gekomen in 2016), de Groene Verbinding (infoblad 31, gereed gekomen in 2014) en de BRG-projecten gericht op ruimtewinst (infoblad 32, gereed gekomen in 2009).

Tot slot toont figuur 4 de belangrijkste formele evaluatiemomenten per PMR-thema tot en met 2021. In 2013 is er in het kader van MEP Natuurcompensatie Voordelta voor het eerst formeel geëvalueerd, voortbouwend op de nulmeting uit 2007-2008. Ook het MEP Aanleg is in 2013 voor het eerst geëvalueerd. Op basis van die evaluaties zijn de evaluatievragen aangescherpt en is het monitoringsprogramma bijgesteld.

Figuur 4. Belangrijkste formele evaluatie-momenten per PMR-thema tot en met 2021.

In 2015 is de nulmeting MEP Bestemming vastgesteld, gevolgd door jaarlijkse datarapporten. De resultaten hiervan zijn verwerkt in deze IR. De eerste evaluatie in het kader van MEP Bestemming is in 2017 opgesteld, een jaar voordat het bestemmingsplan Maasvlakte 2 op grond van de Wet ruimtelijke ordening moest worden herzien. Conclusies uit de evaluatie zijn betrokken bij de herziening van het bestemmingsplan voor Maasvlakte 2. Ook de conclusies uit het technisch verslag in het kader van MEP Duinen zijn betrokken bij de herziening van dat bestemmingsplan. Een verdere inhoudelijke en procesmatige toelichting op het bestemmingsplan en het bijbehorende MER is terug te vinden in hoofdstuk 4 'Thema bestemming Maasvlakte 2'. In het kader van de UWO BRG is begin 2017 een effectrapport BRG verschenen. De conclusies hieruit zijn meegenomen bij de verdeling van het resterende budget in 2017 en later. In 2018 vond in het kader van

zowel MEP Aanleg als MEP NCV een tweede evaluatie plaats. In 2019 wordt met nader (model)onderzoek en statistiek bekeken of concreter valt te concluderen welke factoren het meeste van invloed zijn op de waargenomen patronen.

In 2013 heeft het toenmalige ministerie van IenM een tussentijdse evaluatie van de PKB PMR en RGP laten uitvoeren door Bureau Berenschot. Het rapport is eind 2013 naar de Tweede Kamer gestuurd. In 2019 is er een nieuwe PKB PMR-evaluatie, waartoe het Rotterdamse onderzoeks- en adviesbureau Ecorys de opdracht heeft gekregen. Die evaluatie zal bestaan uit een synthese van alle beschikbare evaluatierapporten tot dusver. Ook zal die evaluatie aandacht besteden aan de vraag of en op welke wijze aan de gesignaleerde aandachtspunten van de PKB-evaluatie uit 2013 gevolg is gegeven.

3 THEMA LANDAANWINNING, AANLEG MAASVLAKTE 2

ALGEMEEN

De Rotterdamse haven levert een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse economie. De ligging aan zee, in combinatie met de aanwezige infrastructuur en achterlandverbindingen vormen hiervoor de basis, evenals de kennis en ervaring die in dit gebied zijn opgebouwd. Het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) zorgt ervoor dat de haven voldoende ruimte krijgt om te groeien en de regio als geheel leefbaarder wordt: de zogenoemde 'dubbeldoelstelling'.

Het eerste deel van de dubbeldoelstelling van PMR is de realisatie van een nieuw haven- en industrieterrein door landaanwinning in de Noordzee: Maasvlakte 2. Dit terrein sluit aan op de bestaande Maasvlakte. De ontwikkeling van Maasvlakte 2 versterkt de economische positie van de mainport Rotterdam. Het biedt plaats aan bedrijven die grond nodig hebben in de nabijheid van een diepe zeehaven.

Bij de aanleg en het gebruik van Maasvlakte 2 staat duurzaamheid voorop. Bij de aanleg blijkt dit onder andere uit het gekozen (compacte) ontwerp. De – duurzame – aanleg van Maasvlakte 2 is in het Afsprakenkader Visie & Vertrouwen terug te vinden onder de afspraken 1 en 2. Deze Integrale Rapportage bevat twee infobladen (1 en 2) met informatie over respectievelijk de stand van zaken en resultaten van de aanleg en de duurzame aspecten daarvan.

BESTUURLIJK KADER

De basis voor de aanleg van Maasvlakte 2 is de Planologische Kernbeslissing (PKB PMR 2006). In de Uitwerkingsovereenkomst Deelproject Landaanwinning (UWO Maasvlakte 2) en het bijbehorende Toetskader zijn de privaatrechtelijke verantwoordelijkheden geregeld.

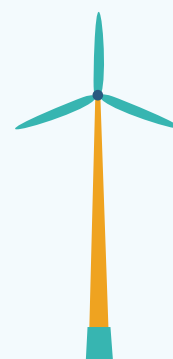

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) is verantwoordelijk voor de aanleg en is het eerste aanspreekpunt voor het PMR-deelproject Landaanwinning. De Staat der Nederlanden is vertegenwoordigd door de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Financiën. De minister van IenW toetst als projectminister PMR of de aanleg volgens het Toetskader plaatsvindt.

Andere overheidspartners in PMR zijn de provincie Zuid-Holland, de stadsregio Rotterdam (tot 1-7-2015) en de gemeente Rotterdam. De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor het bestemmingsplan Maasvlakte 2. Hierin wordt het gebruik van Maasvlakte 2 geregeld. In het huidige Bestemmingsplan Maasvlakte 2 is het gebied bestemd voor containerbedrijven, de chemische industrie, de distributiesector, op- en overslag van stukgoed en/of biomassa en de productie en dienstverlening ten behoeve van de scheepvaart en offshore. (zie hoofdstuk 4).

PLANNING EN VOORTGANG

Maasvlakte 2 heeft een bruto omvang van circa 2.000 ha. De landaanwinning gaat

⚡ In 2015 is het feitelijk gebruik van Maasvlakte 2 gestart. ⚡

bestaan uit maximaal 1.000 ha netto uitgeefbaar haven- en industrieterrein en uit circa 1.000 ha havenbekkens, zeewering en infrastructuur.

De aanleg vindt plaats in fasen. De eerste fase begon in 2008 en werd in 2013 afgerond. Na die eerste fase worden tot 2033 de overige terreinen aangelegd.

De marktvraag naar nieuwe haventerreinen bepaalt het tempo waarin dat gebeurt.

Door de haven gefaseerd uit te breiden, wordt voorkomen dat grote stukken terrein braak komen te liggen. In totaal vergt de landaanwinning circa 290 miljoen m³ zand, waarvan ongeveer 230 miljoen m³ in de eerste fase is opgebracht.

In de eerste fase zijn de hele buitencontour en ongeveer de helft van de binnenterreinen aangelegd. Ook heeft de aannemer (PUMA) op Maasvlakte 2 nieuwe infrastructuur (wegen, bruggen, spoor) aangelegd. Daarnaast is onder regie van het Havenbedrijf, door verschillende aannemers, de oude infrastructuur op Maasvlakte 1 aangepast en aangesloten op de nieuwe. De eerste fase is voorspoedig, binnen planning en binnen budget,

verlopen. In verband met de plaatsing van windturbines door derden op een nog aan te brengen zandbanket aansluitend op de zachte zeewering is de overdracht van de van de verantwoordelijkheid voor het onderhoud van de zeewering van HbR naar Rijkswaterstaat verschoven van 2023 naar 2020.

MONITORING

De gevolgen van de aanleg van Maasvlakte 2 voor natuur en milieu zijn gevolgd met behulp van een uitgebreid monitoringprogramma (MP Aanleg) uitgevoerd voor en door HbR. Van 2006 tot 2008 is, voorafgaand aan de start van de aanleg, de uitgangssituatie van een groot aantal aspecten vastgelegd, waaronder kustmorfologie, stromingspatroon, slibgehalte en zee- en bodemleven. Met periodieke vervolgmetingen is in de gaten gehouden of de effecten van de zandwinning en de landaanwinning binnen de voorspellingen van de milieueffectrapportage zijn gebleven.

Na afronding van de 1e fase van de aanleg is in 2013 een tussentijdse evaluatie van het “monitoring & evaluatie programma”

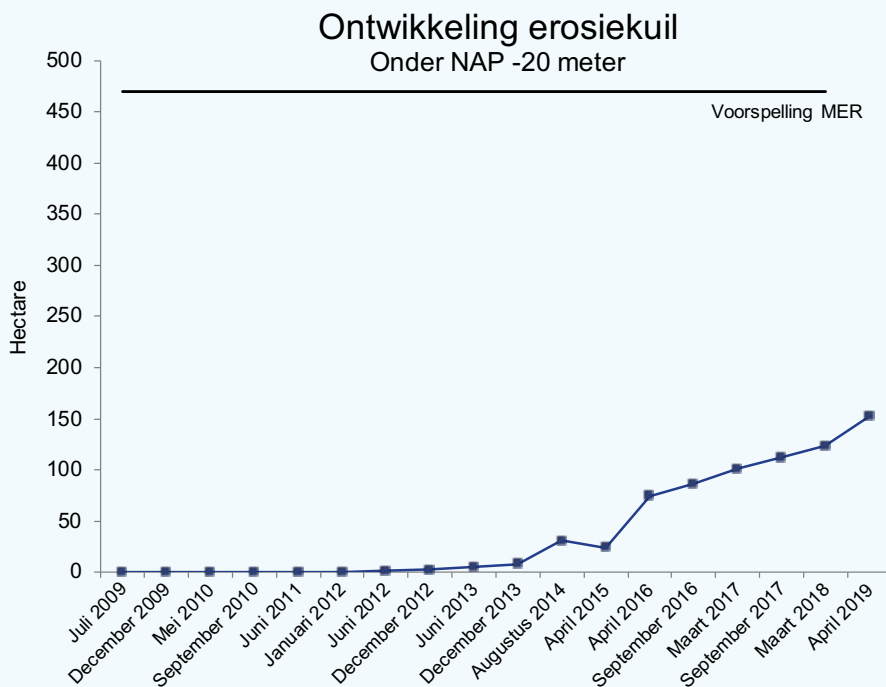

(MEP Aanleg) uitgevoerd door de bevoegde gezagen. Met de tweede evaluatie van MEP Aanleg (2018) is ongeveer 75% van de (deel) evaluatievragen volledig beantwoord. Uit het overgrote deel van deze beantwoording blijkt, dat de daadwerkelijk opgetreden effecten kleiner zijn dan of gelijk zijn aan de voorspellingen in het MER Aanleg. Dat geldt bijvoorbeeld voor de vraag of de zandwinning heeft geleid tot een significante toename van slib in de waterkolom en als gevolg daarvan veranderingen in het bodemleven. De monitoring laat zien dat er lokaal een klein significant effect is geweest, maar dat dit ruim binnen de aannames van het MER bleef.

De monitoring van de benthos in de diepe winputten laat zien dat de rekolonisatie vrij snel op gang is gekomen, met pionierssoorten in de diepste delen en dat de totale biomassa anno 2017 gelijkwaardig is aan de situatie van voor de zandwinning.

Op de nieuwe onderwateroever van de zachte zeewering heeft zich een bodemdierengemeenschap gevestigd die niet significant afwijkt van de oorspronkelijke gemeenschap. Daarnaast blijkt dat de oppervlakte waarover op de nieuwe onderwateroever moet worden gesuppleerd, kleiner is dan waarvan in het MER en de Passende Beoordeling was uitgegaan. Dit betekent dat er een grotere oppervlakte overblijft waar de bodemfauna zich ongestoord kan ontwikkelen.

Uit analyse van de stroombeelden in de toegangsgeul en de vaarwegen van de haven is gebleken dat de stroomrichting voor de havenmond (tijdens vloed) is gedraaid in de richting van de geul (van NNO naar O). De dwarsstroomsnelheden in de geul zijn daardoor afgenomen. Het loodswezen ervaart dit als een positieve ontwikkeling, omdat dit het manoeuvreren

Figuur 5. Ontwikkeling erosiekuil.

Bron: HbR

Actuele inzichten in de economische ontwikkeling van de haven maken dat het bestemmingsplan Maasvlakte 2 op punten is bijgesteld.

van de inkomende en uitgaande zeeschepen gemakkelijker maakt.

De omvang van de erosiekuil beneden de NAP -20 meter bedroeg in april 2019 circa 152 hectare. Dit ligt, 6 jaar na gereedkomen van de eerste aanlegfase, nog steeds ruim onder het areaal van 470 hectare dat na een periode van 10 jaar was voorspeld. Gezien deze ontwikkeling is het de verwachting dat

de voorspelde omvang van 470 hectare niet zal worden bereikt.

VERDER LEZEN

Op de nieuwe website “maasvlakte2.com” van het Havenbedrijf Rotterdam leest u meer over de achtergrond van Maasvlakte 2. Ook vindt u informatie op de website van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: rijksoverheid.nl/ienw.

Figuur 6. Kavelindeling Maasvlakte 2.

INTERVIEW

CAREL HARMSSEN

KITESURFER

“ Het leuke van het slufferstrand van Maasvlakte 2 is de grote variatie in dieptes en ondieptes: voor een kitesurfer extra aantrekkelijk! ”

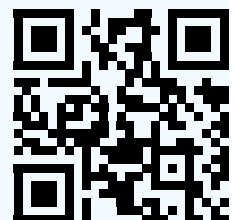
Als het stevig waait en de wind uit de goede hoek komt, dan is Carel Harmsen in zijn element en vertrekt hij, vaak samen met zijn beide zoons, naar Maasvlakte 2 om daar te gaan kitesurfen.

In het dagelijks leven werkt Carel bij de provincie Zuid-Holland maar als het enigszins kan is hij in zijn vrijetijd op het strand “Ik ga altijd bij het slufferstrand kiten; dat is mijn favoriete spot. Het is daar eigenlijk een grote speeltuin voor ons. Dat komt omdat er tussen eb en vloed erg veel gebeurt. Het landschap in zee verandert er steeds omdat er veel ondieptes en platen zijn. Altijd als ik er ben merk ik weer hoe leuk het daar is”

De afwisseling in het laveren tussen diep en ondiep water is wat hem aantrekt: “Je kunt er steeds kiezen. Je kunt de branding ingaan even de hoek om en dan kun je in de golven spelen. Als het eb wordt vallen de lagere gedeelten van het strand droog. Met vloed gaan die onder water. Met kiten heb je maar heel weinig diepte nodig, 5 á 10 cm en dan kan je er al overheen gaan. Dan heb je dus heel vlak water en kun je heel hard gaan. Dat is het leuke van de sluffer vergeleken met een normaal strand. Het slufferstrand is niet echt een beginnersspot, je moet het al wel een beetje kunnen.”

Ook Maasvlakte 1 kende een strand waar kitesurfers hun sport beoefenden, maar dit strand is volgens Carel minstens zo aantrekkelijk, want: “niet alleen het Noordzeestrand aan Maasvlakte 2 ligt er prachtig bij, maar het is hier net allemaal wat mooier en luxer geworden. Dit is een prima voorziening en dat is goed gedaan!”

**Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/kG5gVIObrCY>
 of scan de QR-code**

CONCLUSIE

PROCES OP KOERS

INHOUD VOLDOET

TOELICHTING DE AANLEG VAN FASE 1 VAN MAASVLAKTE 2 IS BINNEN PLANNING EN BUDGET VERLOPEN. DAARBIJ ZIJN GEEN WATERSTAATKUNDIGE, CIVIELTECHNISCHE, NAUTISCHE OF ECOLOGISCHE KNELPUNTEN OPGETREDEN. IN FASE 2, DIE TOT 2033 LOOPT, WORDEN GELEIDELIJK DE OVERIGE HAVEN- EN INDUSTRIETERREINEN AANGELEGD, AL NAAR GELANG DE MARKTVRAAG.

BEOOGDE RESULTATEN

Maasvlakte 2 krijgt een bruto-omvang van 2.000 ha, waarvan maximaal 1.000 ha netto uitgeefbaar haven- en industrieterrein. De rest bestaat uit havenbekkens, zeekering en infrastructuur. De aanleg van Maasvlakte 2 wordt uitgevoerd in fasen; de 1e fase liep van 2008 tot en met 2013. Na de 1e fase worden tot 2033 geleidelijk de overige terreinen aangelegd. De vraag naar nieuwe haventerreinen bepaalt het tempo waarmee deze tweede fase wordt uitgevoerd.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Een sterkere internationale en economische positie van de Mainport Rotterdam is het eerste deel van de dubbeldoelstelling van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Een nieuw haven- en industrieterrein in de Noordzee, Maasvlakte 2, aansluitend op Maasvlakte 1, staat hierin centraal. Realisatie van Maasvlakte 2 komt tegemoet aan de uitbreidingsbehoefte van bestaande bedrijven in de haven, en biedt plaats aan nieuwe bedrijven.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) is verantwoordelijk voor de planvorming, realisatie en exploitatie. Voor de aanleg hebben de ministers van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vergunningen en ontheffingen verleend op grond van de Wet inzake droogmakerijen en indijkingen (Concessie), de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr), de Ontgrondingenwet (Ogw), en de Wet natuurbescherming (Wnb). HbR rapporteert over de voortgang van de aanleg en de resultaten van de monitoring aan Rijkswaterstaat (Concessie, Wbr en Ogw) en aan LNV (Wnb).

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Alle vergunningen voor de aanleg van Maasvlakte 2 zijn sinds februari 2009 onherroepelijk. In de vergunningen staan voorschriften over monitoring. Op basis hiervan stelde HbR het 'Monitoringplan Aanleg Maasvlakte 2' op. Dit plan beschrijft hoe de vergunninghouder de monitoringverplichtingen invult. Het monitoringplan van HbR levert ook grotendeels de informatie voor de beantwoording van de evaluatievragen zoals beschreven in het Monitoring- en Evaluatieprogramma Aanleg Maasvlakte 2 (MEP Aanleg) van de bevoegde gezagen (IenW en LNV).

4. FEITELIJKE RESULTATEN

HbR heeft de opdracht voor de eerste fase van de aanleg gegund aan het consortium PUMA, een combinatie van de bagger- en aannemingsmaatschappijen Boskalis en Van Oord. De eerste fase is afgerond in april 2013, binnen planning en budget. Daarbij is 230 miljoen m³ zand gebruikt, 10 miljoen m³ minder dan de oorspronkelijke raming. Ongeveer 213 miljoen m³ is op de Noordzee gewonnen. Bij het doorsteken van de Yangtzehaven, het op diepte brengen van de nieuwe havenbekkens en andere projecten in het havengebied is circa 17 miljoen m³ zand vrijgekomen en hergebruikt.

De 11 kilometer lange zeekering van Maasvlakte 2 is in de zomer van 2012 gesloten. De harde zeekering aan de noordkant meet 3,5 kilometer. De kern daarvan bestaat uit zand. Aan de zeezijde is een harde stenen bescherming aangebracht. In totaal is 7 miljoen ton breuksteen verwerkt, voor 70% afkomstig uit Noorwegen. Aan de voet is, in zee om de golven te breken, de oude blokkendam van Maasvlakte 1 teruggeplaatst (zie ook infoblad 2). De zuidelijker gelegen zachte zeekering van 7,5 kilometer bestaat uit een breed zandstrand met daarachter duin.

In oktober 2012 is de Maasvlakteweg langs de zeewering geopend. De weg geeft toegang tot de bestaande bedrijven in de noordwesthoek van Maasvlakte 1 en het recreatiestrand. Oktober 2012 heeft ProRail het nieuwe, 12 kilometer lange spoor op Maasvlakte 2 in gebruik genomen. In mei 2013 is de verbinding tussen Maasvlakte 2 en de voormalige Yangtzehaven op Maasvlakte 1 opgeleverd. Deze verbinding (het Yangtzekanaal) is 600 meter breed en 20 meter diep en maakt Maasvlakte 2 bereikbaar voor zeeschepen.

Voor de containerterminal van Rotterdam World Gateway (RWG) zijn twee aansluitende kademuren aangelegd: 1.150 meter diepzeekade (voor de grootste diepstekende containerschepen) langs de Prinses Amaliahaven en 550 meter barge/feederkade (voor binnenvaart en kleinere containerschepen) op de kop van de terminal. Voor de terminal van de A.P. Møller-Maersk Group (APMT) zijn 1.000 meter diepzeekade en 500 meter barge/feederkade aangelegd.

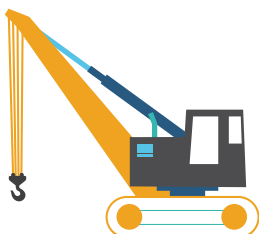
In 2016 heeft Offshore Terminal Rotterdam (OTR), een combinatie van de aannemers DIMCO, TBI Infra en Dredging International, een kadeconstructie van 430 meter voor zeeschepen aangelegd, voor de 42 ha grote terminal van SIF op terrein E. Aannemer Hakkers bouwde een aansluitende, overdekte insteekhaven met een lengte van 108 meter voor binnenvaartschepen. De terminal is in januari 2017 formeel in gebruik genomen.

Tussen 2014 en 2016 is zand gestort in deelgebied K2, ten behoeve van de aanleg van zanddammetjes in de Prinses Alexiahaven. Dat gebeurde op die plekken waar in de toekomst kademuren worden gebouwd. Ook is in die periode zandig materiaal dat uit projecten elders in de haven is vrijgekomen, gebruikt bij de ophoging van de waterbodembodem achter de zanddammetjes. In deze periode zijn enkele miljoenen m³ zand aangebracht (waarvan 740.000 m³ in 2016). Sinds medio 2016 neemt de vraag naar terreinen voor maritieme offshore industrie toe. Dergelijke activiteiten zijn deepsea gebonden. De aanleg van K2 (70 ha) is eind juli 2017 begonnen en in 2018 afgerond. In 2019 wordt de wegontsluiting gerealiseerd. Zodra er concrete klantvragen zijn zal de vervolgfase, bouw van de benodigde kademuren, worden gestart.

Op Terrein A is een nieuw distributiekamp (Distripark Maasvlakte West) gepland. In 2018 is gestart met de aanleg van de hiervoor benodigde ontsluitingsweg en nutsvoorzieningen. Bouw van de distributieloodsen zelf is in 2019 gepland.

Met de toenemende bedrijvigheid op Maasvlakte 2 nemen ook de verkeersstromen toe. Aannemer Boskalis is in 2017 begonnen met de bouw van het Prinses Amaliaviaduct voor een verdere verbetering van de bereikbaarheid in de haven. Tegelijk wordt de Maasvlakteweg over een lengte van ongeveer 6 kilometer tweebaans gemaakt. Het werk is in 2018 opgeleverd.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA LANDAANWINNING, AANLEG MAASVLAKTE 2**SUBDOEL** DUURZAME AANLEG**OMSCHRIJVING** DUURZAME REALISATIE VAN HET HAVEN- EN INDUSTRIETERREIN MAASVLAKTE 2**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET

TOELICHTING DE AANLEG VAN FASE 1 VAN MAASVLAKTE 2 HEEFT OP DUURZAME WIJZE PLAATSGEVONDEN: DOOR HET GEKOZEN ONTWERP IS BESPAARD OP DE HOEVEELHEID TE GEBRUIKEN MATERIAAL. OOK IS ER ZOVEEL MOGELIJK MATERIAAL (ZAND EN STENEN) HERGEBRUIKT. DE GEVOLGEN VAN DE ZANDWINNING VOOR HET MARIENE MILIEU WAREN BEPERKT.

BEOOGDE RESULTATEN

Duurzaamheid kan onder andere tot uitdrukking komen in het toepassen van de methodiek 'Life Cycle Cost Analysis'. Deze methodiek is onder andere geconcretiseerd in het Design & Construct-contract met de aannemer die Maasvlakte 2 aanlegt. Het gaat daarbij vooral om de veiligheid, (materiaalbesparende) vormgeving, efficiënt gebruik van terreinen, beeldkwaliteit, constructie van de zeewering en (her-)gebruik van materialen.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Een sterkere internationale en economische positie van Mainport Rotterdam is het eerste deel van de dubbeldoelstelling van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Een nieuw haven- en industrieterrein in de Noordzee, Maasvlakte 2, aansluitend op Maasvlakte 1, staat hierin centraal. Realisatie van Maasvlakte 2 komt tegemoet aan de uitbreidingsbehoefte van bestaande bedrijven en biedt plaats aan nieuwe. De Convenantpartijen hebben afgesproken dat ze een zo duurzaam mogelijke aanleg van Maasvlakte 2 nastreven.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) is verantwoordelijk voor de planvorming, realisatie en exploitatie. Voor de aanleg hebben de ministers van Infrastructuur en Water (IenW) en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) vergunningen en ontheffingen verleend op grond van de Wet inzake droogmakerijen en indijkingen (Concessie), de Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Wbr), de Ontgrondingenwet (Ogw) en de Wet natuurbescherming. HbR rapporteert op grond van de monitoringverplichtingen in de vergunningen over de voortgang van de aanleg en de resultaten van de monitoring aan Rijkswaterstaat (Concessie, Wbr en Ogw) en aan LNV (Wnb). Daarnaast geven IenW en LNV met het Monitoring- en evaluatieprogramma (MEP) Aanleg invulling aan de verplichting uit de Wet milieubeheer (Wm) om de daadwerkelijk optredende gevolgen van een m.e.r.-plichtig besluit te onderzoeken. De monitoringsinspanningen van HbR worden hierin geïntegreerd.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Alle vergunningen voor de aanleg van Maasvlakte 2 zijn sinds februari 2009 onherroepelijk. In de vergunningen staan voorschriften over monitoring. Op basis hiervan stelde HbR het 'Monitoringplan Aanleg Maasvlakte 2' op. Dit plan beschrijft hoe de vergunninghouder de monitoringverplichtingen invult. Het monitoringplan vult ook grotendeels de monitoring in die is beschreven in het Monitoring- en Evaluatieprogramma Aanleg Maasvlakte 2 (MEP Aanleg) van de bevoegde gezagen (IenW en LNV).

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De ingreep in het Nederlandse kustfundament was door het gekozen ontwerp kleiner dan volgens de twee Referentieontwerpen van de PKB. Door de compacte vorm van de landaanwinning is bespaard op de hoeveelheid te winnen zand en blijft een veilige toegang naar de haven van Rotterdam voor zeevaart gehandhaafd. De zeewering is zo ontworpen dat de kans op overstroming zeer klein is.

Bij het bepalen van de hoogte van de haventerreinen is een overstromingskans van 1/10.000 per jaar gehanteerd. Dat resulteerde in een terreinhoogte van +5,0 meter NAP en een benodigde hoeveelheid zand voor de eerste fase van 230 miljoen m³. Een deel (17 miljoen m³) is verkregen bij het uitdiepen van de havenbekkens, het uitdiepen en doorsteken van de Yangtzehaven en bij projecten in het bestaande havengebied, zoals het weghalen van de oude zeewering. Hiermee is bespaard op zandwinning op de Noordzee.

De vergunde zandwinlocaties op de Noordzee liggen op relatief korte vaarafstand (10 à 15 kilometer) van Maasvlakte 2, maar buiten het Natura 2000-gebied Voordelta. Met relatief

diepe zandwinputten (de maximale diepte is 20 meter beneden bestaande zeebodem) is verstoring van het bodemleven zoveel mogelijk tegengegaan.

Aan de noordzijde van de landaanwinning is over een lengte van 3,5 km een stenig duin aangelegd, innovatief in de waterbouw. De aansluiting van deze harde zeewering op die van de bestaande Maasvlakte is zo ontworpen dat een kortere nieuwe zeewering volstaat. Ook hiermee is bespaard op de hoeveelheid te gebruiken materiaal. Vóór deze constructie is, als golfbreker, een blokkendam in zee geplaatst. Hiervoor is de oude harde zeewering van Maasvlakte 1 gebruikt. Uiteindelijk zijn 19.588 betonblokken (2,5 x 2,5 x 2,5 meter, 40 ton per stuk) en daarnaast 2 miljoen ton breuksteen, hergebruikt.

Aan de zuidwestkant is een 7,5 km lange, zachte zeewering aangelegd in de vorm van duinen met strand. Hiervoor is een relatief grove korrel gebruikt, waardoor met minder zand een steilere vooroever kon worden aangelegd. Het nieuwe Maasvlaktestrand biedt ruimte aan veel vormen van recreatie: in het zuidwesten 2,5 km badstrand, noordwaarts 5 km voor buitensporten zoals vissen, zeilen, golf-, wind- en kitesurfen.

Om het aantal containers dat over de weg gaat te beperken (zie infoblad 11, Modal split), hebben de containerbedrijven (APMT en RWG) moderne overslagfaciliteiten gebouwd om het spoor optimaal te kunnen benutten. Een barge/feeder terminal bedient het containervervoer via de binnenvaart. Om bedrijven te stimuleren duurzamer te werken, heeft het Havenbedrijf Rotterdam duurzaamheid meegewogen in terreinuitgiftes.

In 2018 is begonnen met de aanleg van de Container Exchange Route (CER). De CER verbindt diepzee-containerterminals, empty depots, railterminals en distributiebedrijven op Maasvlakte 1 en 2 met elkaar. Met de CER kunnen containers in de toekomst efficiënt worden uitgewisseld, kleinere containerstromen worden gebundeld en hoeven treinen en schepen minder terminals hoeven aan te lopen. De verwachting is dat er uiteindelijk meer dan 1 miljoen containers per jaar uitgewisseld zullen worden. De planning is dat de CER eind 2020 wordt opgeleverd.

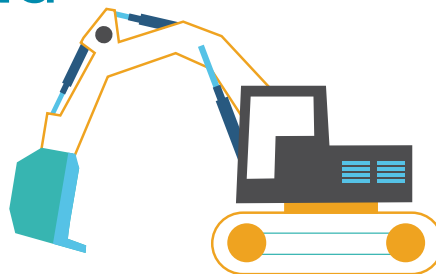

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

De aanleg van Maasvlakte 2 heeft in 2015 de prof.dr.ir. J.F. Agemaprijs gewonnen. Deze prijs wordt eens in de vijf jaar toegekend aan een innovatief waterbouwkundig project dat is ontworpen of gerealiseerd door een Nederlandse partij.

In 2009 is het zogenaamde Windconvenant voor het havengebied ondertekend. Eén van de projecten uit dit convenant is een windpark op de buitencontour van MV2. Eind 2018 is RWS gestart met het proces van aanbesteding van het project Windpark Maasvlakte 2 dat als doel heeft een windpark op de buitencontour van Maasvlakte 2 te realiseren.

4 THEMA BESTEMMING MAASVLAKTE 2

ALGEMEEN

Onderdeel van het Project Mainport-ontwikkeling Rotterdam (PMR) is de aanleg van een nieuw haven- en industriegebied in de Noordzee, Maasvlakte 2. Het heeft een omvang van in totaal circa 2.000 hectare. Ongeveer de helft daarvan bestaat uit kavels bedrijventerreinen. De andere helft is zeekering, infrastructuur (wegen, spoor en pijpleidingen) en uiteraard de vaarwegen zelf die de schepen nodig hebben om de kades van de bedrijven te bereiken.

Maasvlakte 2 draagt bij aan de versterking van de economische positie van de mainport Rotterdam en biedt plaats aan bedrijven die voor hun activiteiten gebonden zijn aan zeehavens met diepe havenbekkens.

Het bestemmingsplan Maasvlakte 2 regelt het gebruik van de nieuwe haven.

BESTUURLIJK KADER

In de Planologische Kernbeslissing (PKB PMR, 2006) is vastgelegd dat Maasvlakte 2 wordt ingericht volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein (Beslissing van wezenlijk belang 6). Dat impliceert 'intensief ruimtegebruik, een zo groot mogelijk aandeel schonere vervoerswijzen, het beperken van (interne) transportstromen, clustering van activiteiten, het toepassen van industriële ecologie, het efficiënt omgaan met de benodigde energie en vestiging van het juiste bedrijf op de juiste plek.'

In het bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2008) staat wat waar gebouwd en aangelegd mag worden en welk gebruik is toegestaan. In het milieueffectrapport (MER) Bestemming, de Passende Beoordeling Aanleg, inrichting en gebruik en diverse achtergrondstudies zijn de gevolgen van het gebruik van Maasvlakte 2 onderzocht. In 2008 stelde de gemeenteraad van Rotterdam het

bestemmingsplan Maasvlakte 2 vast; in 2009 werd het plan onherroepelijk. In de jaren daarna is met kleine aanpassingen (partiële herzieningen) de inrichting van Maasvlakte 2 verder geoptimaliseerd. Een voorbeeld daarvan is het vervangen van gelijkvloerse kruisingen van weg en spoorweg door ongelijkvloerse kruisingen.

De gemeente Rotterdam moest, conform de Wet ruimtelijke ordening, uiterlijk in 2018 het Bestemmingsplan Maasvlakte 2 herzien hebben. Het Havenbedrijf heeft dit herzieningsproces getrokken. De officiële procedure startte in najaar 2016 met de terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, als basis voor het nieuw op te stellen MER. De effecten zijn, voor alle situaties, bekeken op basis van de meest recente rekenmethodes en de vigerende wet- en regelgeving. Het MER Maasvlakte 2 2018 zorgt ervoor dat het milieubelang volwaardig wordt meegewogen bij de besluitvorming over het bestemmingsplan.

Het bestemmingsplan wordt ook herzien in verband met actuele inzichten in de economische ontwikkeling van de haven (groei offshore-industrie). Het nieuwe

Door het MER-Maasvlakte 2 te betrekken bij de besluitvorming over het bestemmingsplan, wordt het milieubelang volwaardig meegewogen.

bestemmingsplan bestrijkt een periode van 10 jaar: van 2018 tot 2028. Op het ontwerpbestemmingsplan zijn in totaal 14 zienswijzen ingediend. De vaststelling van het bestemmingsplan door de gemeenteraad van Rotterdam heeft op 6 september 2018 plaatsgevonden en is sinds 8 december 2018 ook onherroepelijk geworden.

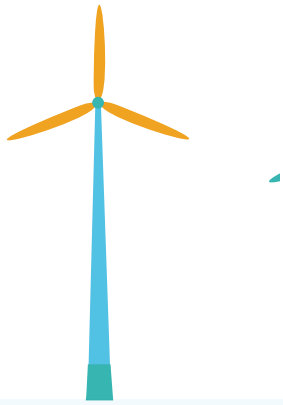
Het bestemmingsplan uit 2018 beschrijft, net als het voorgaande, wederom het toegestane gebruik voor de situatie waarin Maasvlakte 2 volledig is ingevuld. Van de circa 1.000 ha aan kavels houdt daarom ongeveer 70% in het nieuwe bestemmingsplan dezelfde invulling als in het huidige. Voor de overige 30% wordt de invulling aangepast. De belangrijkste verschillen zijn:

- In het nieuwe bestemmingsplan zijn meer soorten bestemmingen opgenomen. Het nieuwe plan biedt – naast ruimte voor containers, chemie en distributie – ook ruimte aan maritieme industrie (maximaal 240 hectare), breakbulk (maximaal 180 hectare) en biomassa (maximaal 180 hectare). Dit zijn marktsegmenten waarvoor Maasvlakte 2 met haar kenmerkende combinatie van grote kavels

en diep vaarwater geschikt is. Maritieme industrie en op- en overslag van biomassa zijn bovendien vormen van bedrijvigheid die bijdragen aan de energietransitie, onderdeel van de duurzaamheidsambities voor de ontwikkeling van Maasvlakte 2.

- Een groter aandeel van de kavels krijgt een meervoudige bestemming, waardoor flexibeler ingespeeld kan worden op marktontwikkelingen. In het oude bestemmingsplan had ruim 350 hectare een dubbele bestemming, in het nieuwe plan is dat gegroeid tot ruim 460 hectare met een dubbele en soms drie- of vierdubbele bestemming.

In het nieuwe bestemmingsplan zijn nog drie andere opgaven meegenomen: de plaatsing van windturbines op de zeewering van Maasvlakte 2, de aanwijzing van twee aanlandingszones voor kabels en leidingen en een bevoegdheid tot het aanwijzen van een locatie voor een permanent strandpaviljoen op het badstrand. Twee locaties komen in aanmerking voor de plaatsing van de windturbines: één zone aan de binnenkant van de harde zeewering en één zone aan de buitenzijde van de zachte zeewering. Voor de plaatsing van de

windturbines heeft het Rijksvastgoedbedrijf in samenwerking met het ministerie van IenW een tender uitgeschreven. Tot 22 april 2019 konden geïnteresseerden zich hiervoor inschrijven. Het gunningscriterium is dat van de hoogste productie tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

HOOFDDOELN THEMA BESTEMMING

21 van de 35 afspraken uit het Convenant Visie en Vertrouwen gaan over de gebruiksfase van Maasvlakte 2. Deze afspraken zijn verdeeld over de volgende hoofddoelen:

- Maasvlakte 2 wordt ingericht volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein;
- de bereikbaarheid van Maasvlakte 2 over weg, spoor en water wordt effectief geregeld;
- negatieve effecten van activiteiten op Maasvlakte 2 op de omgeving worden zoveel mogelijk beperkt.

Deze afspraken zijn terug te vinden als de afspraken 3 tot en met 23. Elf afspraken vallen onder het MEP+. HbR rapporteert hier jaarlijks over via een brief en eenmaal per drie jaar via de MEP+-rapportage aan de Tafel van Borging (zie hoofdstuk 1).

HOOFDDOEL DUURZAAM BEDRIJVENTERREIN

HbR heeft de ambitie om van de Rotterdamse haven in het algemeen en van Maasvlakte 2 in het bijzonder de meest duurzame haven ter wereld te maken. De afspraken onder dit hoofddoel gaan over duurzame inrichting en duurzaam beheer van Maasvlakte 2, het gebruik van de meest milieuvriendelijke technieken en een zo efficiënt mogelijk ruimtegebruik. Van de acht afspraken onder dit hoofddoel vallen er zeven onder MEP+. De Integrale Rapportage rapporteert over één afspraak binnen dit

hoofddoel: het handhaven van twee stepping stones voor natuur in de haven.

HOOFDDOEL BEREIKBAARHEID

Tijdens de besluitvorming over Maasvlakte 2 spraken diverse partijen hun bezorgdheid uit over de bereikbaarheid van de haven over de weg. Om die te kunnen handhaven, wordt een verschuiving van vervoer over de weg naar vervoer over water en spoor gestimuleerd. Ook zetten overheid en HbR in op een verhoging van de beladingsgraad van vrachtwagens die containers vervoeren, zodat met minder vrachtauto's dezelfde hoeveelheid containers vervoerd kan worden. Ten slotte is vastgelegd dat de doorstroming op de A15 zal worden geoptimaliseerd. Van de vijf afspraken onder dit hoofddoel vallen er twee onder MEP+, namelijk het verhogen van de beladingsgraad en het stimuleren van co-siting en clustering via uitgiftebeleid. De andere drie afspraken over bereikbaarheid (modal split, verbreding A15 en bereikbaarheid recreatiestrand) komen in deze Integrale Rapportage aan bod.

HOOFDDOEL BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN OP DE OMGEVING

In het MER Bestemming (2007) zijn de effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 in kaart gebracht. De mogelijke negatieve effecten zijn: een toename van de uitstoot van CO₂, NO_x en fijnstof, meer waterverontreiniging, meer hinder door geluid, geur en licht en meer veiligheidsrisico's door productie en transport van gevaarlijke stoffen. Met contracten en vergunningen worden deze effecten geneutraliseerd of zo klein mogelijk gehouden. Daarnaast zijn compenserende maatregelen afgesproken, zoals duincompensatie (zie hoofdstuk 5). Voor het aspect luchtkwaliteit is een apart programma uitgewerkt, de Overeenkomst Luchtkwaliteit Maasvlakte 2 uit 2008 met twee addenda uit 2012 en 2013.

De krachtigste windturbine ter wereld zal nog in 2019 op Maasvlakte 2 gaan draaien.

Van de acht afspraken onder dit hoofddoel worden er vijf (luchtkwaliteit, geluid van industrie, geluid van verkeer, externe veiligheid en waterkwaliteit) besproken in de Integrale Rapportage, de andere drie in de MEP+-rapportage. Alle genoemde aspecten zijn in 2017 in het kader van het nieuwe bestemmingsplan opnieuw onderzocht, en vastgelegd in een MER en Passende Beoordeling.

PLANNING EN VOORTGANG

De eerste terreinen op Maasvlakte 2 zijn inmiddels drie jaar in gebruik. De commerciële exploitatie van Maasvlakte 2 is medio 2015 officieel van start gegaan met het in bedrijf komen van de APMT- en de RWG-terminal. Op het van APMT exploiteert Star Container Services BV een was- en reparatiewerkplaats voor containers. In 2015 heeft SIF Group een terminal aangelegd op terrein E voor de productie van 'monopiles', funderingspalen voor offshore windturbines. Deze terminal is november 2016 operationeel geworden. In 2017 heeft SIF een vergunning gekregen voor de plaatsing van 2 windturbines op eigen terrein, maar nadien zijn de plannen gewijzigd en opnieuw vergund. SIF wil nu één grote windturbine realiseren. Het betreft een offshore-turbine met een vermogen van 12 MW, die hier als demo wordt geplaatst. Op de Maasvlakte is in januari 2019 begonnen met de bouw van een windmolen en vanaf de zomer van 2019 moet de molen daadwerkelijk gaan draaien. Het gaat om de krachtigste windturbine ter wereld.

De turbine wordt op land gebouwd omdat die daar beter getest kan worden. De hierbij vergaarde data wordt vervolgens gebruikt om het 'Typecertificaat' te verkrijgen.

MONITORING

De Wet milieubeheer bevat de verplichting om de daadwerkelijke milieugevolgen van

een m.e.r.-plichtig besluit te evalueren. Daarvoor heeft de DCMR, samen met de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam, een monitoring- en evaluatieprogramma (MEP) opgesteld. Het college van B&W van Rotterdam heeft dit MEP Bestemming Maasvlakte 2 in 2012 vastgesteld. Op basis van dit MEP zijn een nulmeting (2015) en twee datarapportages (2016 en 2017) opgesteld.

In 2017 is een eerste evaluatie in het kader van het MEP Bestemming uitgevoerd. Deze is in maart 2017 vastgesteld door de gemeente Rotterdam. Samen met de datarapportages heeft de evaluatie input gevormd voor het nieuwe bestemmingsplan. In de loop van 2018 is, op basis van het nieuwe bestemmingsplan en MER, een nieuw MEP Bestemming opgesteld. Dit MEP wordt gebruikt als basis voor de datarapportages vanaf 2019. De eerste rapportage op deze nieuwe grondslag moet nog verschijnen.

De informatie over de kwaliteit van de omgeving (lucht, water etc.) in deze IR is overgenomen uit de hiervoor genoemde documenten.

VERDER LEZEN

Op de website maasvlakte2.com leest u meer over de achtergrond van Maasvlakte 2. Ook op de websites en in digitale nieuwsbrieven van diverse (overheids) partijen vindt u meer informatie.

INTERVIEW

STEPHAN WARMENHOVEN

FILMMAKER

“ Door alle ontwikkelingen verandert het gebied constant. Dat maakt het voor mij als filmmaker extra interessant. ”

Stephan Warmenhoven, filmmaker, is de afgelopen 10 jaar bijna dagelijks op Maasvlakte 2 geweest om de aanleg en ontwikkelingen te filmen. “Ik heb het hier van zee en zand, land zien worden”. En als ik weer eens een paar weken niet geweest ben, dan verbaas ik me erover dat het nog steeds verandert”.

We ontmoeten Stephan op Parking 5, net achter het strand van Maasvlakte 2, waar we een schitterend uitzicht hebben op de containerterminals van RWG en APMT.

“Ik heb hier de bedrijven zien komen. Helemaal volgens de planning van onder meer het Havenbedrijf. Nu zie je hier de laatste technologie, want innovatie en duurzaamheid, daarmee wilde Maasvlakte 2 zich van meet af aan onderscheiden. Dat zie ik overal weer terug als ik hier ben”.

Stephan wijst in de richting van de terminals van RWG en APMT “die twee grote containerbedrijven daar zien er misschien uit als gewone terminals, maar de kranen zijn zo groot, daar zitten geen mensen meer in. Ze worden van afstand bestuurd omdat het anders niet te doen zou zijn. De containerschepen zijn zo groot geworden en dus moeten die kranen snel kunnen bewegen. Niet alleen de kranen, maar ook alle karretjes die containers vervoeren, werken allemaal elektrisch. Er is bijna geen uitstoot op die terminals. Alles wat hier is ontwikkeld en gebouwd is voor het eerst en gebaseerd op de nieuwste technologie. Dat is een maatstaf voor de wereld geworden”. Stephan is een enthousiast verteller en vervolgt zijn verhaal met een voorbeeld van hoe het Havenbedrijf heeft ingespeeld op de vraag naar ruimte om windturbines voor op zee te kunnen bouwen en op de vraag naar off-shore bedrijven die zich bezighouden met het ontmantelen van boorplatforms en alle ‘dingen met fossiele brandstof die straks niet meer nodig zijn’.

Hij wijst ons een gedeelte dat weer is opgespoten en vertelt: “dat is nog niet zo heel lang geleden gebeurd en dat ligt nu in te klinken. Daar komt het nieuwe off-shore centre. En ook dat is weer innovatief, omdat het Havenbedrijf goed in de markt heeft gekeken.”

“Ik heb hier die 10 jaar niet alleen de werkzaamheden gefilmd maar ik heb ook de mensen geportretteerd. Mensen die hier werkten, die hier landden en dag en nacht aan de slag gingen. Als ik nu hier rondkijk, kan ik me bijna niet voorstellen dat het 10 jaar geleden hier water was en ontzettend ruig. De zee moest overwonnen worden en dat zand moest boven het water uitkomen. Hieronder ligt nog 35 meter zand. Om dat zo te laten, zie je overal kranen die met zand bezig zijn, want die zee wil dat eigenlijk wel weer ‘terug knabbelen’.

Dat is het leuke als je hier zo veel geweest bent dat je dat allemaal weet, voelt en ziet.”

Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/MG0VqgtrEyw>
of scan de QR-code

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA DUURZAAM BEDRIJVENTERREIN**SUBDOEL** EFFICIËNT RUIMTEGEBRUIK**OMSCHRIJVING** STEPPING STONES VOOR NATUUR**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET **TOELICHTING** DE BEIDE STEPPING STONES ZIJN INGERICHT. DE ONTWIKKELING VAN NATUUR VERLOOPT HIER CONFORM DE VERWACHTINGEN.**BEOOGDE RESULTATEN**

Het creëren van stepping stones en het toestaan van ‘tijdelijke natuur’ in de haven draagt bij aan de duurzame aanleg en inrichting van het havengebied. Op Maasvlakte 1 en de Europoort vervullen de locaties Eiland De Kleine Beer (voorheen Papegaaibek) en het Krabbeterrein de functie van stepping stone. Ze maken uitwisseling van soorten tussen de Duinen van Voorne en de Kapittelduinen ten noorden van de Nieuwe Waterweg mogelijk. In het Afsprakenkader is vastgelegd dat beide stepping stones worden gehandhaafd.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Een stepping stone is een gebied dat als (tijdelijke) vluchtheuvel voor de natuur fungeert. Het is meestal beperkt van omvang en maakt migratie van planten- en diersoorten tussen grotere, verder uit elkaar gelegen natuurgebieden mogelijk. Bouwterreinen zoals de Maasvlakte oefenen vaak een grote aantrekkingskracht uit op pioniersoorten. Deze planten en dieren zijn in staat nieuwe gebieden snel te koloniseren, maar verdwijnen na enige tijd weer als het gebied door verdergaande successie niet langer geschikt is als leefgebied. Dergelijke gebieden kunnen vaak – al dan niet tijdelijk – ook fungeren als stepping stone.

Sommige pioniersoorten genieten een strenge bescherming vanuit de Wet natuurbescherming. Nadat zij zich hebben gevestigd, is het niet zonder meer mogelijk een terrein zijn gewenste bestemming te geven. De huidige wet kan dus grondeigenaren ontmoedigen om natuur tot ontwikkeling te laten komen op braakliggende terreinen met andere bestemmingen dan natuur. Als oplossing hiervoor heeft het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de beleidslijn Tijdelijke natuur opgesteld. Deze beschrijft wat onder tijdelijke natuur wordt verstaan, waar en hoe de rijksoverheid de ontwikkeling daarvan wil stimuleren, en onder welke voorwaarden het ministerie een ontheffing kan verlenen. Zo kan vooraf ontheffing worden verkregen om beschermde soorten op braakliggende terreinen te verwijderen wanneer het terrein een definitieve bestemming krijgt. De natuur profiteert nu toch (tijdelijk) van terreinen zonder dat dit economische gevolgen heeft voor de initiatiefnemer.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) is verantwoordelijk voor inrichting en beheer van stepping stones in zijn terreinen. Het pionierskarakter van de natuur waarvoor deze stepping stones worden ingericht, past binnen de beleidslijn Tijdelijke natuur.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Het natuurbeleid van HbR heeft er mede toe geleid dat zich in het havengebied (openbare ruimtes en uitgeefbare terreinen (UT) aanzienlijke natuurwaarden hebben ontwikkeld, waaronder verschillende beschermde en bedreigde soorten planten en dieren. Dat toont de Havenscan van Bureau Stadsnatuur Rotterdam (BSR) aan. HbR heeft een gedragscode voor beschermde en strikt beschermde soorten ontwikkeld.

De Kleine Beer is in 2011 ontstaan door het graven van een geul door het toenmalige schiereiland Papagaaienbek. Sindsdien is de naam van de stepping stone 'Papegaaienbek' veranderd in 'Eiland De Kleine Beer'. Krabbeterrein en Eiland De Kleine Beer vallen onder de ontheffing Tijdelijke natuur die LNV in 2010 heeft verleend aan HbR en in 2012 heeft uitgebreid. Daarnaast heeft HbR in 2013 voor een aantal beschermde soorten een zogenaamde Generieke ontheffing gekregen.

Het beheer van de stepping stones vindt plaats op basis van beheerplannen. Deze plannen zijn opgesteld door ecologen van Bureau Stadsnatuur en worden jaarlijks geactualiseerd. Hiermee wordt nadere invulling gegeven aan de ontheffing Tijdelijke Natuur (2012), de Generieke ontheffing (2013) en de gedragscode (2012).

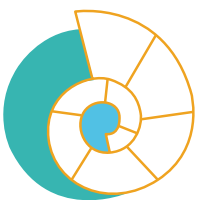
4. FEITELIJKE RESULTATEN

De stepping stone op het Krabbeterrein is een waterplas omringd door struweel van vooral duindoorn en wilg. Het Krabbeterrein (2 hectare) is onderdeel van de Hartelstroom. In de grazige delen komen orchideeën voor die op grond van de Wet Natuurbescherming bescherming genieten, zoals vleeskleurige orchis, moeraswespenorchis, bijenorchis en rietorchis. De groenknolorchis, die hier ook voorkomt, wordt steeds talrijker. Parnassia is in het gebied eveneens goed vertegenwoordigd. De struwelen laten het Krabbeterrein als stepping stone fungeren: ze dienen als broed-, foerageer- en rustgebied voor (trek)vogels en als leefgebied voor diverse soorten libellen, dagvlinders en andere kleine dieren.

De grazige en ruige vegetaties worden door jaarlijks maaien in stand gehouden. Daarnaast wordt vuil, dat vanuit de haven het gebied inwaait, verwijderd. HbR inventariseert jaarlijks de natuurwaarden. Het terrein zelf is niet toegankelijk, maar wordt omzoomd door fietspaden en wegen.

Eiland De Kleine Beer fungeert als golfbreker en tegelijk ook als stepping stone. Vanaf 2011 wordt ingezet op de vestiging van een meeuwenkolonie. Het beheer van het gebied is hierop afgestemd. Op het eiland broedden kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen. Ook rusten jaarrond enkele tientallen gewone en grijze zeehonden op het noordelijke strandje. Inmiddels zijn hier de eerste jongen geboren. Bovendien is het eiland ook broedlocatie geworden van de eidereend, als broedvogel regionaal een zeldzame soort. De Kleine Beer wordt éénmaal per jaar, buiten het broedseizoen, gemaaid en ontdaan van vuil. De monitoring bestaat uit het jaarrond tellen van de zeehonden vanaf de Fast Ferry en het tellen en ringen van meeuwen. Het natuurgebied is niet toegankelijk maar is wel te overzien vanaf het fietspad langs de N218 ter hoogte van de Brielse Maasdam.

Naast bovengenoemde stapstenen bevinden zich op veel meer plekken in het havengebied natuurwaarden. HbR heeft een online natuurwijzer ontwikkeld, waarop de ruimtelijke verspreiding te zien is van beschermde dier- en plantensoorten in de haven. Per soort is opgenomen welke werkzaamheden mogelijk zijn.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEREIKBAARHEID MAASVLAKTE 2**SUBDOEL** VERBETERING MODAL SPLIT**OMSCHRIJVING** MAXIMAAL 35% VAN DE CONTAINERS GAAT OVER DE WEG**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET NIET GEHEEL

TOELICHTING AFSPRAKEN OVER MAXIMAAL 35% CONTAINERS OVER DE WEG ZIJN VASTGELEGD IN DE CONTRACTEN TUSSEN HET HAVENBEDRIJF EN DE CONTAINERTERMINALS. DE TERMINALS OP MAASVLAKTE 2 HEBBEN VOLDOENDE OVERSLAGFACILITEITEN VOOR SPOOR EN BINNENVAART. ER ZIJN ALLEEN CIJFERS OVER 2015 – 2018, MAAR DE REALISATIE WIJKT STERK AF VAN DE DOELSTELLING EN LAAT OOK GEEN VERANDERING ZIEN.

BEOOGDE RESULTATEN

Deze afspraak beoogt de modal split in het transport van containers van en naar Maasvlakte 2 te verschuiven ('modal shift') van weg naar spoor en water. Daarmee wordt de bereikbaarheid over de weg (A15) verbeterd (verlaging I/C-verhouding) én het milieu minder belast. Het streven voor 2033 is om het achterlandtransport van containers voor hooguit 35% met vrachtwagens te laten plaatsvinden.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

De ingebruikname van Maasvlakte 2 genereert nieuw verkeer, vooral als gevolg van de uitbreiding van de container- en distributiesector. In het MER Bestemming Maasvlakte 2 is onderzocht in hoeverre dit gevolgen heeft voor bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefomgevingskwaliteit op en langs de achterlandverbindingen. De bereikbaarheid wordt uitgedrukt in de I/C-verhouding. Daarbij staat I voor intensiteit (het aantal vervoersbewegingen) en C voor capaciteit (de breedte van de weg). De hoge I/C-verhouding op diverse wegvakken van de A15 duidt op een verhoogde kans op files en ongevallen.

De verkeerseffecten van Maasvlakte 2 worden deels bepaald door de modal split: de verdeling van het achterlandtransport van containers over weg, spoor en binnenvaart. In het nieuwe bestemmingsplan (2018) zijn, net als in het voorgaande, opgenomen dat er afspraken zijn gemaakt met de bestaande containerterminals op Maasvlakte 2 om in 2033 maximaal 35% van de containers over de weg naar het achterland te transporteren.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Ontvangers, verladers en reders bepalen zelf hoe ze hun (volle dan wel lege) containers (laten) vervoeren. Terminaloperators kunnen transport per spoor en binnenvaart stimuleren door de terminals daarop in te richten. Een modal shift van containervervoer over de weg naar spoor en binnenvaart is niet afdwingbaar via het bestemmingsplan, noch via de omgevingsvergunning.

Het Havenbedrijf (HbR) heeft modal split voorwaarden opgenomen in de contracten met de containerbedrijven die zich op Maasvlakte 2 hebben gevestigd. Ook stimuleert HbR modal shift door innovatieve logistieke concepten te faciliteren.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De terminals op Maasvlakte 2 zijn goed ontsloten voor binnenvaart en railverkeer (realisatie barge- en railterminal, zie infoblad 1). HbR heeft afspraken gemaakt met de containerbedrijven op Maasvlakte 2 dat (op termijn) maximaal 35% van de containers over de weg zal worden afgevoerd (streefdatum: 2033).

In de vergunningen van de containerbedrijven op Maasvlakte 2, APM Terminals (APMT) en Rotterdam World Gateway (RWG) is vastgelegd dat zij moeten rapporteren over de wijze waarop containers worden vervoerd van en naar het achterland.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De terminals op Maasvlakte 2 waren op de peildatum ruim drie jaar in bedrijf. De overslagvolumes waren in het eerste jaar (2015) nog gering. Het aandeel wegvervoer kwam in 2018 uit op 50%. De afgelopen jaren is er nauwelijks een verschuiving (modal shift) te zien is en de realisatie wijkt sterk af van het doel. Dit wordt mogelijk mede veroorzaakt door congestieproblemen bij de binnenvaart en veel uitwisseling tussen de terminals op de Maasvlakte onderling, maar is vergelijkbaar met cijfers van andere containerterminals in het havengebied (52% in 2017) en met cijfers uit eerdere jaren.

Jaar	Terminals MV2	Weg	Spoor	Water	Totaal
2015	Aantal TEU	145.000	7.000	137.000	289.000
	In percentages	50%	3%	47%	100%
2016	Aantal TEU	591.000	68.000	565.000	1.224.000
	In percentages	48%	6%	46%	100%
2017	Aantal TEU	875.000	150.000	776.000	1.801.000
	In percentages	49%	8%	43%	100%
2018	Aantal TEU	1.189.000	189.000	991.000	2.369.000
	In percentages	50%	8%	42%	100%

Positief voor het goederenvervoer van en naar Rotterdam via de Betuwelijn is het Duitse besluit uit 2014 om een derde spoor aan te leggen tussen Emmerich en Oberhausen. Op 20 januari 2017 is in Duitsland het officiële startsein gegeven voor de aanleg van het derde spoor. De oplevering, die aanvankelijk voorzien was voor 2022, wordt echter jaren later: de afgifte van bouwvergunningen in Duitsland duurt langer dan verwacht. De laatste vergunning zal naar verwachting in 2019 worden afgegeven. Duitsland geeft geen verwachte einddatum aan, maar de kans op volledige realisatie lijkt gering.

Naar verwachting zal het vervoer van containers over het spoor op de lange re termijn aantrekkelijker worden door liberalisering en toenemende concurrentie. Dit blijkt ook uit de groei van het aandeel spoorverkeer. Langs doorgaande Europese verkeersassen zijn inland rail terminals gebouwd. Deze terminals faciliteren het goederenvervoer per spoor van en naar Rotterdam.

Voor de capaciteit van de Betuwelijn is de stalen Calandspoorbrug de beperkende factor. De brug is een belangrijk verkeersknooppunt: al het treinverkeer van en naar Europoort en de Maasvlakte rijdt er overheen. De brug vormt bovendien een doorgaande wegverbinding voor auto- en vrachtverkeer. De brug moet regelmatig open voor het scheepvaartverkeer dat voorrang heeft. Door de verwachte toename van het aantal passerende schepen én treinen ontstaat hier op termijn een capaciteitsprobleem. In 2020 is de brug uit 1969 aan technische vernieuwing toe. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft besloten het spoorbaanvak te verleggen naar het zogenoemde Theemswegtracé, zodat scheepvaart- en treinverkeer elkaar minder vaak kruisen. Het circa 4 kilometer lange tracé wordt in 2021 gerealiseerd. Het Havenbedrijf Rotterdam coördineert en realiseert het project in samenwerking met ProRail. Op 6 juni 2018 is het tracébesluit onherroepelijk geworden en in september 2018 is gestart met de werkzaamheden aan de onderbouw (het spoorviaduct en aanpassingen aan het wegennet).

APM Terminals Maasvlakte II heeft een rechtstreekse treinverbinding opgezet met de Cabooter Terminal in Venlo. In totaal zullen er drie treinen per week op deze terminal geladen en gelost worden. De lading bevat zowel import als export. Daarmee verdubbelt het aantal trein verbindingen vanuit Rotterdam naar de Cabooter Terminal in Venlo.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEREIKBAARHEID MAASVLAKTE 2**SUBDOEL** MINIMALISEREN VERVOERSBEWEGINGEN**OMSCHRIJVING** BEREIKBAARHEID STRAND PER OPENBAAR VERVOER

Vervallen

CONCLUSIE**PROCES** VERVALLEN **INHOUD** VERVALLEN

TOELICHTING ONDERZOEK NAAR DE HAALBAARHEID VAN EEN OV-VERBINDING NAAR HET NIEUWE RECREATIESTRAND OP MAASVLAKTE 2 HEEFT UITGEWEZEN DAT DEZE AFSpraak NIET KAN WORDEN GEREALISEERD. DE TAFEL HEEFT HIER IN NOVEMBER 2013 MEE INGESTEMD.

BEOOGDE RESULTATEN

Op 5 april 2007 nam de Rotterdamse gemeenteraad een motie aan waarin het college van B&W werd verzocht te overleggen met de (toenmalige) stadsregio Rotterdam over een openbaarvervoersverbinding naar het recreatiestrand van Maasvlakte 2, vanaf de zomer van 2013. De motie was bedoeld om het aantal (auto)vervoersbewegingen van en naar dit strand zoveel mogelijk te beperken, de luchtkwaliteit te beschermen en het strand voor iedereen bereikbaar te houden. In het Afsprakenkader Visie en Vertrouwen is opgenomen dat het strand vanaf de openstelling (voorzien in 2013) bereikbaar moet zijn met het openbaar vervoer.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Deze afspraak is, door het besluit in de Tafel van Borging in 2013, vervallen. Wel worden de ontwikkelingen bijgehouden om een compleet en actueel beeld te geven.

Maasvlakte 2 sluit direct aan op de huidige Maasvlakte. Daardoor is het voormalige Slufterstrand grotendeels verdwenen. Deze locatie was nooit officieel bestemd voor recreatie, maar was in de loop van de tijd wel erg populair geworden. Bij de aanleg van Maasvlakte 2 is een nieuw strand gecreëerd. In het bestemmingsplan Maasvlakte 2 heeft dit nieuwe strand (als onderdeel van de zachte zeewering) een recreatiefunctie, met in het zuidwesten een deel voor intensieve (dag)recreatie en ten noorden daarvan een deel voor extensief gebruik (kite- en windsurfen). De verwachting was dat dit nieuwe strand op zomerse dagen tot 10.000 bezoekers zou trekken (vergelijkbaar met het voormalige Slufterstrand).

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het havengebied valt in het OV-concessiegebied Voorne-Putten. De stadsregio Rotterdam was tot de opheffing in 2015 concessieverlener voor het openbaar vervoer in de regio. De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) heeft deze verantwoordelijkheid met ingang van 1 januari 2015 overgenomen. De regiogemeenten inclusief Rotterdam zitten in het bestuur van de MRDH.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Sinds september 2008 heeft de RET een Fast Ferry tussen Hoek van Holland Haven en Europoort/Maasvlakte in de vaart. De Nieuwe Prins, zoals de Fast Ferry heet, is een snelle catamaran die plaats biedt aan 130 passagiers. Op het achterdek kunnen 30 fietsen mee, die gratis worden vervoerd.

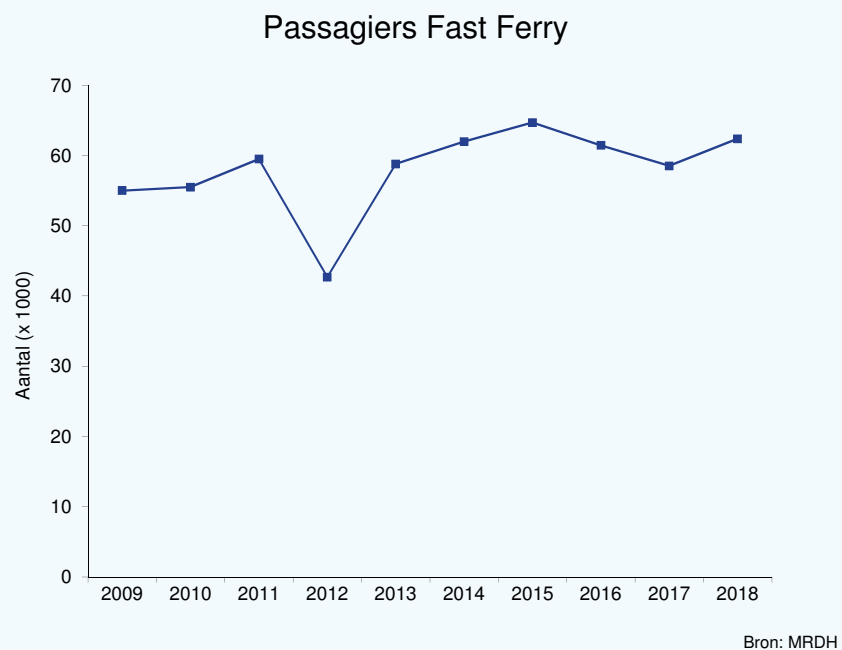
Connexxion (houder van de concessie voor de periode 2009-2018) onderhield tot en met 2011 een busverbinding, lijn 113, van de Fast Ferry-steiger op Maasvlakte 1 via Futureland naar Oostvoorne en Brielle. De lijn was bedoeld voor werknemers van bedrijven op de Maasvlakte en voor recreatieve reizigers. De (toenmalige) stadsregio Rotterdam concludeerde in 2011 echter dat deze buslijn vanwege de lage bezettingsgraad niet levensvatbaar was en heeft de lijn daarom eind 2011 opgeheven. Momenteel wordt onderzocht of een verplaatsing van Futureland wenselijk en haalbaar is. Naar verwachting wordt eind 2019 hierover een beslissing genomen. Mogelijk leidt een dergelijke verplaatsing vervolgens tot een nieuwe afweging. Donderdag 15 maart 2018 heeft FutureLand, het informatiecentrum van het Havenbedrijf Rotterdam op de Maasvlakte, de miljoenste bezoeker ontvangen.

Op 20 december 2017 heeft de MRDH bekendgemaakt dat het busvervoer in de gemeenten op Voorne-Putten en Rozenburg vanaf 9 december 2018 voor 10 jaar wordt uitgevoerd door EBS. EBS is op 9 december 2018 gestart met meerdere nieuwe busverbindingen naar de Maasvlakte en het Distripark. Deze busdiensten zijn ontwikkeld samen met het Havenbedrijf en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Voorjaar 2012 is het eerste deel van het nieuwe recreatiestrand opengesteld. Dit was een jaar eerder dan gepland. Op het moment van opening was er geen OV-verbinding met het strand. De Tafel van Borging heeft begin 2013 de (voormalige) stadsregio Rotterdam en de gemeente Rotterdam geadviseerd om te onderzoeken in hoeverre een seizoensverbinding rendabel te exploiteren zou zijn. De gemeente Rotterdam heeft later dat jaar aan de Tafel gemeld dat het onwaarschijnlijk is dat de exploitatie van een dergelijke verbinding rendabel te maken is. De Tafel van Borging heeft de stelling dat de lijn niet rendabel te exploiteren is, in november 2013 onderschreven, zodat deze afspraak wordt aangemerkt als afgedaan.

Op 24 april 2018 is het Transferium Maasvlakte geopend. Het Transferium is nu nog een overstaplocatie voor gezamenlijk bedrijfsvervoer dat deel uitmaakt van het Regionale Openbaar Vervoerssysteem de Hoekse Lijn en de Fast Ferry. Het Transferium betekent een nieuwe impuls voor het bedrijfsvervoer in het westelijk havengebied en de bereikbaarheid bevorderen. Vanuit Hoek van Holland kunnen reizigers met de Fast Ferry naar het Transferium en vervolgens een leenfiets gebruiken. Het Transferium Maasvlakte is tot stand gekomen dankzij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de MRDH, het Havenbedrijf Rotterdam en de Verkeersonderneming.

In 2018 had de Fast Ferry, tussen half februari en eind oktober, op doordeweekse dagen 14 afvaarten per dag en in het weekend 11. In de jaren 2009-2017 fluctueren de jaarlijkse aantallen passagiers van rond de 60.000 (met een dip in 2012). In 2018 werden 62.398 passagiers vervoerd.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEREIKBAARHEID MAASVLAKTE 2**SUBDOEL** ADEQUATE BEREIKBAARHEID DOOR O.A. OPTIMALISERING DOORSTROMING A15**OMSCHRIJVING** OPTIMALISEREN DOORSTROMING A15**CONCLUSIE****PROCES** AFGEROND **INHOUD** AFGEROND

TOELICHTING DE VERBREDING A15 KWAM NAGENOEG VOLGENS DE INITIËLE PLANNING GEREED. VANAF 2014 WORDT DE DOELSTELLING VAN BEREIKBAARHEID GEHAALD.

BEOOGDE RESULTATEN

In het convenant Visie en Vertrouwen is vastgelegd dat de bereikbaarheid van Maasvlakte 2 over weg, spoor en water adequaat wordt geregeld. Eén van de subdoelen is een optimale doorstroming van het verkeer op de A15. Doorstroming en veiligheid worden verbeterd door de aanleg van extra rijstroken met een totale lengte van 85 kilometer. Op de plaats van de huidige Botlekbrug over de Oude Maas komt bovendien een nieuwe, grotere hefbrug, waar schepen van twee kanten tegelijkertijd onderdoor kunnen. De brug hoeft dan minder vaak open en veroorzaakt dus minder hinder voor scheepvaart- en wegverkeer. De planning van de uitvoering voorziet in een oplevering van de verbrede A15 per 31 december 2015.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

De A15 is de belangrijkste verkeersader voor het Rotterdamse haven- en industriegebied. Jarenlang stond deze rijksweg in de file top-10. Vooral het knooppunt Vaanplein (A15/A29) zorgde voor veel stagnatie. Naar verwachting wordt de A15 nog drukker door de ingebruikname van Maasvlakte 2, intensivering van het bestaande havengebied en door nieuwe woonwijken en bedrijven op Voorne-Putten en IJsselmonde. Om de files te verminderen en de verkeersveiligheid te verbeteren, wordt de A15 van Maasvlakte tot en met het Vaanplein verbreed. Daarmee kan de voorziene verkeersgroei tot 2020 worden opgevangen.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De verbreding van de A15 maakt deel uit van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) van ministerie van infrastructuur en Waterstaat (IenW). Rijkswaterstaat is belast met de uitvoering.

Om de Rotterdamse haven bereikbaar te houden tijdens de werkzaamheden, hebben de gemeente Rotterdam, (voormalige) stadsregio Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam (HbR) en IenW in 2008 de Verkeersonderneming opgericht. De Verkeersonderneming is verantwoordelijk voor het bereikbaar houden van de Rotterdamse haven voor, tijdens en na de verbreding van de A15.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De noodzaak om de A15 te verbreden stond al lang vast. In 2000 is een trajectnota/MER opgesteld. Het Tracébesluit A15 Maasvlakte-Vaanplein is eind 2010 onherroepelijk geworden. Om het hele project goed te laten verlopen, is in 2008 een bestuursovereenkomst getekend. Daarin zijn afspraken vastgelegd over de aanleg, vormgeving en inpassing van de verbrede A15.

Verbreding en onderhoud voor de twintig jaar daarna kosten 2 miljard euro. Het project is aanbesteed als Design Build Finance Maintain-contract (DBFM). Dit houdt in dat de aannemer de opdracht krijgt voor bouw én (voor langere tijd) onderhoud. Het project is in 2010 gegund aan het consortium A-Lanes A15, een samenwerking tussen Ballast Nedam, John Laing, Strabag en Strukton.

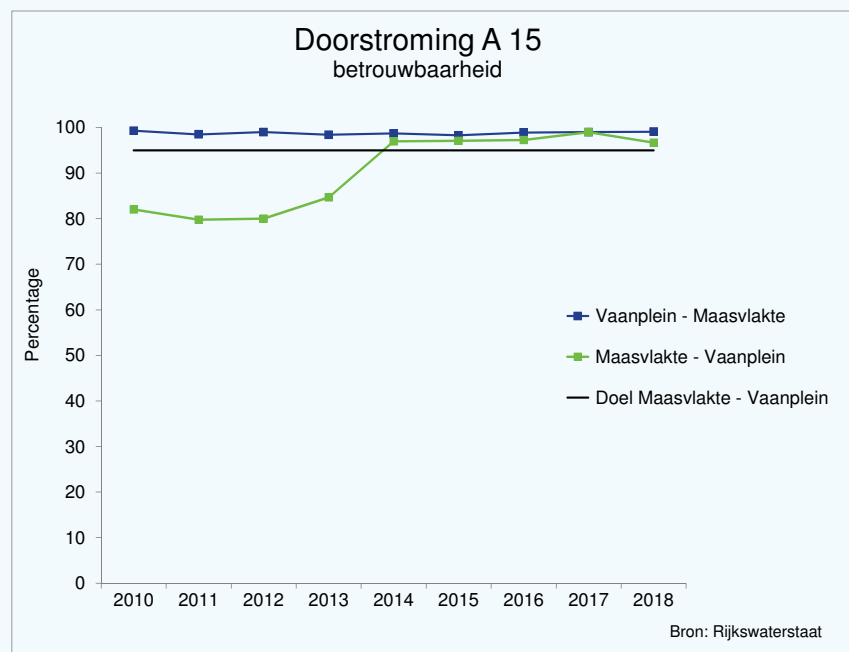
Ook de Blankenburgtunnel, in de toekomst aangeduid als Maasdeltatunnel, ten westen van Vlaardingen kan bijdragen aan een betere bereikbaarheid van de haven. De Blankenburgverbinding bestaat uit een autosnelweg van 2x3 rijstroken, een landtunnel, een watertunnel, een verdiepte aansluiting op de A20 en een hoge aansluiting op de A15. Ook wordt de A20 tot aan het Kethelplein verbreed. Het streven is dat in de periode 2022-2024 alles klaar is. Op 28 maart 2016 heeft de minister van IenW het tracébesluit voor de Blankenburgverbinding vastgesteld. De Raad van State heeft de bezwaren die door tegenstanders waren aangedragen afgewezen. De voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg zijn in september 2018 begonnen.

Het MER 2018 laat een negatief effect op de bereikbaarheid op Voorne-Putten zien. Dat er in de komende jaren knelpunten kunnen ontstaan op het wegennetwerk op Voorne-Putten, is echter al langer bekend. Dit betreft in hoofdzaak een autonome ontwikkeling, maar dit wordt versterkt door de ontwikkeling op Maasvlakte 2. Deze problematiek vraagt dan ook om een bovenregionale aanpak. Inmiddels is een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat, de regiogemeenten en het Havenbedrijf gestart met een onderzoek naar de toekomstige verkeersbelasting op Voorne-Putten én mogelijke maatregelen om de toenemende verkeersstroom in goede banen te leiden.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De werkzaamheden aan de A15 zijn in 2011 gestart. Februari 2016 heeft de minister van IenW de verbrede A15 feestelijk geopend. De Botlekbrug, met 65 meter de hoogste hefbrug ter wereld, werd vanaf juli 2015 al gefaseerd in gebruik genomen. De brug is bedoeld voor vervoer van gevaarlijke stoffen die niet door de Botlektunnel mogen. Door de grotere doorvaarthoogte is het aantal dagelijkse brugopeningen gedaald van 50 naar 20, wat gunstig is voor weg- en treinverkeer. De brug kwam echter landelijk negatief in het nieuws door de vele storingen (en de Kamervragen hierover). Op 10 november 2018 was storing nummer 125 een feit.

De reistijd op de A15 'haven uit' loopt vooral op in de avondspits. HbR hanteert als norm voor doorstroming dat in 95% van de avondspitsen de reistijd op de A15 van Maasvlakte naar Vaanplein maximaal 48 minuten mag bedragen. Eerder was deze norm 38 minuten. Deze doelstelling wordt vanaf 2014 elk jaar gehaald, in 2018 is de score van 96,7%. In 2018 was de gemiddelde reistijd 29,3 minuten

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN OP DE OMGEVING**SUBDOEL** LUCHTKWALITEIT CONFORM WET LUCHTKWALITEIT**OMSCHRIJVING** MAASVLAKTE 2 VOLDOET AAN LUCHTKWALITEITSEISEN**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET **TOELICHTING** DE CONCENTRATIES FIJN STOF VOLDOEN OVERAL IN DE REGIO RIJNSMOND AAN DE EISEN. VOOR STIKSTOFDIOXIDE DALEN DE CONCENTRATIES. DE UITVOERING VAN DE OVEREENKOMST LUCHTKWALITEIT MAASVLAKTE 2 LIGT OP SCHEMA.**BEOOGDE RESULTATEN**

In het Afsprakenkader staat dat de effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 moeten voldoen aan het hoofdstuk Luchtkwaliteitseisen uit de Wet Milieubeheer. Bron- en effectgerichte maatregelen moeten verslechtering van de luchtkwaliteit in overschrijdingsgebieden beperken. Veel maatregelen zijn vastgelegd in OLMV2 en in regionale en gemeentelijke actieprogramma's.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

In het MER Bestemming Maasvlakte 2 zijn de gevolgen van het gebruik van Maasvlakte 2 op de luchtkwaliteit onderzocht, met de nadruk op NO_x en fijnstof. Uit (aanvullende) rapporten uit 2007 en 2008 bleek dat het gebruik van Maasvlakte 2 plaatselijk zou kunnen leiden tot normoverschrijding. Om dit te voorkomen, is in 2008 de Overeenkomst Luchtkwaliteit Maasvlakte 2 (OLMV2) gesloten. Contractpartijen zijn het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de gemeente Rotterdam, het Havenbedrijf Rotterdam (HbR) en de havenmeester van Rotterdam.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

In de (omgevings)vergunningen worden eisen gesteld aan de emissies van bedrijven die zich vestigen op Maasvlakte 2. De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam zijn hiervoor bevoegd gezag. In de OLMV2 hebben de contractpartijen bepaald wie verantwoordelijk is voor welke maatregelen, wanneer die plaatsvinden en wie betaalt.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

In het bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2018) zijn de maatregelen uit de Overeenkomst Luchtkwaliteit Maasvlakte 2 niet opgenomen aangezien uit het MER (luchtonderzoek) is gebleken dat inmiddels ruimschoots aan de Europese normen wordt voldaan. De ontwikkeling van MV2 is daarom geen reden meer voor het opleggen van deze maatregelen. Dat wil echter niet zeggen dat de maatregelen automatisch worden ingetrokken. De gemeente Rotterdam is samen met de partners van de OVL gestart met een evaluatie van de maatregelen. In dat kader zal bepaald worden welke vigerende maatregelen worden behouden of eventueel worden opgeheven.

Sinds 1 januari 2014 is een verkeersbesluit van kracht dat inhoudt dat alle vrachtauto's met dieselmotor over een schone Euro VI motor moeten beschikken als ze Maasvlakte 1 en 2 opgaan. Een uitzondering hierop zijn vrachtauto's die vóór 1 januari 2013 nieuw op kenteken zijn gezet én niet ouder zijn dan 7 jaar vanaf de eerste toelatingsdatum in de EU. Nederlandse trucks worden via automatische camera-herkenning gecontroleerd. Daarom ligt de focus nu op het handhaven van buitenlandse trucks via fysieke controles. Dit blijkt (nog) niet effectief te kunnen plaatsvinden, omdat andere landen, ondanks verzoeken van de gemeente Rotterdam, niet de benodigde voertuiggegevens ter beschikking stellen. Dit probleem is op landelijk niveau aangekaart en er wordt gewerkt aan (internationale) oplossingen. Uit de camera-monitoring blijkt dat het aandeel trucks op de Maasvlakte dat voldoet aan Euro VI aanzienlijk hoger ligt dan het landelijke gemiddelde. Bovendien moeten alle nieuwe trucks ook voldoen aan Euro VI.

Uitstoot van vervuilende stoffen door scheepvaartverkeer krijgt internationaal steeds meer aandacht. Mondiaal zijn door de International Maritime Organization (IMO) via MARPOL annex VI verdragsafspraken gemaakt over verlaging van het zwavelgehalte in scheepsbrandstoffen. Zo mag scheepsbrandstof die gebruikt wordt binnen Emission Control Areas (o.a. Noordzee en Oostzee) per 1 januari 2015 niet meer dan 0,1% zwavel bevatten, tenzij toegestane emissiebehandelingssystemen nageschakeld zijn. Op termijn worden ook de NO_x-emissies met 80% verminderd.

Sinds 2010 geldt in de hele haven op openbare ligplaatsen met walstroomvoorzieningen een generatorverbod voor binnenvaartschepen. Walstroomvoorzieningen voor zeeschepen blijken in het algemeen (nog) niet haalbaar (zie MEP+).

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De twee containerterminals op Maasvlakte 2 rapporteren sinds 2015 over hun emissies van NO_x en PM_{10} . Omdat beide containerterminals met elektrisch materieel werken, zijn de emissies gering. Dit blijkt uit onderstaande getallen:

Jaar	Terminals MV2	NO_x	PM_{10}
2015	emissie (kg)	1.068	38
2016	emissie (kg)	1.709	57
2017	emissie (kg)	2.386	126
2018	emissie (kg)	2.648	134

Emissies NO_x en PM_{10} van terminals Maasvlakte 2.

De gemiddelde Rijnmondse luchtkwaliteit is de afgelopen 10 jaar licht verbeterd. De jaargemiddelde concentraties van NO_x en fijnstof dalen gestaag. In het MER 2018 is aangegeven dat door de jaren heen de concentraties van NO_x en PM_{10} geleidelijk gaan afnemen, ook nu vooral doordat het verkeer schoner wordt.

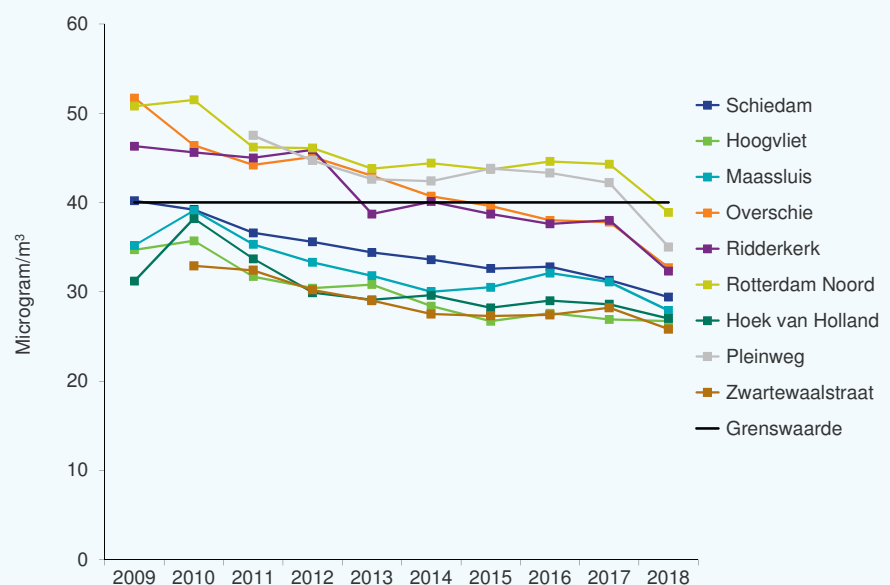
Knelpunten (of bijna-knelpunten) bevinden zich nu nog langs enkele snelwegen en langs drukke binnenstedelijke wegen, op plaatsen waar de ontwikkeling van MV2 geen significante bijdrage levert. De grenswaarden voor PM_{10} werden in 2017 nergens overschreden.

In 2018 scoorden 3.560 scheepsbezoeken (13% van het totaal aantal bezoeken aan de Rotterdamse haven) voldoende punten op de zogenaamde Environmental Shipping Index voor korting op het havengeld. In 2017 waren dit nog respectievelijk 2.680 scheepsbezoeken en 7% van het totaal. Vanaf 2016 verdubbelt HbR die korting wanneer schepen ook minder NO_x uitstoten, bijvoorbeeld door het gebruik van vloeibaar aardgas (LNG) als brandstof of door grote katalysatoren. Bovendien geeft HbR extra korting aan zeeschepen die in Rotterdam LNG bunkeren. LNG-gebruik leidt tot forse emissiereducties. Zo vermindert de uitstoot van stikstof, zwavel, fijnstof en CO_2 respectievelijk met 85, 100, 100 en 20%.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

Stikstofdioxide
concentratie Rijnmond

Bron: DCMR

infoblad 18&19

PEILDATUM: 01-07-2019

CONCLUSIE

PROCES OP KOERS

INHOUD VOLDOET

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN OP DE OMGEVING

SUBDOEL GELUID BLIJFT BINNEN DE GELUIDSCONTOUR

OMSCHRIJVING HET GELUID VAN MAASVLAKTE 2 BLIJFT BINNEN DE 50 DB(A)-GELUIDSZONE EN, BIJ GEVOELIGE OBJECTEN, BINNEN DE VOORKEURSGRENSWAARDEN

TOELICHTING DE BEREKENDE GELUIDSPRODUCTIE VAN DE EERSTE BEDRIJVEN OP MAASVLAKTE 2 VALT RUIM BINNEN DE ZONECONTOUR. OOK HET GELUID LANGS DE RIJKSWEG A15 BIJ DE MAASVLAKTE VOLDOET AAN DE NORM.

BEOOGDE RESULTATEN

In het convenant Visie en Vertrouwen is afgesproken om de negatieve effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de omgeving, waaronder ook de geluidbelasting, zoveel mogelijk te beperken. Het beoogde resultaat van afspraak 18 is dat geluid afkomstig van bedrijfsactiviteiten op Maasvlakte 2 binnen de 50 dB(A)-geluidszone van Maasvlakte 2 blijft. Afspraak 19 gaat over geluid van weg- en spoorverkeer: dit moet bij geluidsgevoelige objecten op Maasvlakte 2 binnen de voorkeursgrenswaarden van 48 dB L_{den} voor wegverkeer en 55 dB L_{den} voor spoorwegverkeer.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Het bestemmingsplan Maasvlakte 2 maakt activiteiten mogelijk die geluidbelasting en geluidhinder kunnen veroorzaken. Geluidbelasting ontstaat door bedrijfsactiviteiten en transportbewegingen, en door cumulatie van bronnen. In de Wet geluidhinder (Wgh) staan grenswaarden voor verschillende bronnen. Deze normen gelden voor geluidsniveaus bij geluidsgevoelige objecten, zoals woningen.

Het MER Bestemming Maasvlakte 2 (2007) concludeerde dat het aantal woningen met een te hoge geluidbelasting door industrielawaai niet significant zal toenemen. Ook bleek dat er geen woningen zullen zijn waar de geluidbelasting door industriële activiteiten op Maasvlakte 2 hoger wordt dan 50 dB(A). Wel voorspelde het MER een toename van het aantal woningen binnen de 48 dB-contour langs de achterlandverbindingen, een lichte toename van het aantal geluidgehinderden in de regio en een toename van het geluidbelaste oppervlak in het stiltegebied van Voornes Duin. De verwachting is overigens dat de komende twee decennia het aantal woningen in Rijnmond met een geluidbelasting hoger dan de voorkeursgrenswaarde geleidelijk afneemt, door de inzet van stiller spoormaterieel, de aanleg van stil asfalt en het gebruik van stillere banden en motoren.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Geluidsmaatregelen bij individuele bedrijven worden opgenomen in de vergunningen voor die inrichtingen. De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam zijn hiervoor bevoegd gezag.

Om het geluid van (weg)transport te verminderen zijn er verschillende mogelijkheden: brongerichte maatregelen (minder vrachtauto's) en effectgerichte maatregelen (aanleg geluidsschermen en stil asfalt). Door te sturen op de modal split (zie infoblad 11) kan het aantal vervoersbewegingen en daarmee de geluidbelasting beperkt worden. Effectgerichte maatregelen komen voor rekening van de wegbeheerder.

In 2012 trad nieuwe geluidwetgeving in werking (SWUNG-1). Daarbij zijn geluidproductieplafonds (maximale geluidbelasting) langs rijkswegen vastgelegd. De wegbeheerder moet deze plafonds monitoren en handhaven.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De Rotterdamse haven- en industrieterreinen zijn gezoneerd volgens de Wgh. Buiten de zonegrenzen mag het geluidsniveau van alle bedrijven samen niet hoger zijn dan 50 dB(A). Ook Maasvlakte 2 heeft op grond van de Wgh een zonecontour gekregen. Deze is vastgelegd in het bestemmingsplan. Met behulp van het Informatiesysteem Industrielawaai, het zogenoemde 'I2'-systeem, kan bij de verlening van vergunningen de geluidruimte binnen een zone effectief worden verdeeld en beheerd. In het MER 2018 is aangegeven dat uit berekeningen blijkt dat de verdere invulling van Maasvlakte 2 past binnen de bestaande geluidzone.

De invoering van geluidproductieplafonds voor de Rijksinfrastructuur (SWUNG-1) is in 2012 geregeld via een nieuw hoofdstuk in de Wet milieubeheer. SWUNG-1 is bedoeld om omwonenden van infrastructuur beter te beschermen tegen een geleidelijke toename van geluid.

De geluidproductieplafonds zijn in 2014 bepaald aan beide kanten van de rijkswegen. Rijkswaterstaat is, als beheerder, verantwoordelijk voor de naleving hiervan. De rapportage over 2017 laat zien dat op het traject Maasvlakte–Vaanplein aan de geluidproductieplafonds werd voldaan.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Op 1-1-2018 lag de geluidbelastingscontour van de bedrijven op Maasvlakte 2 ruim binnen de toegestane geluidszone. Om de vastgestelde grenswaarden te bewaken, is om praktische redenen een aantal referentiepunten gekozen voor die bewaking. Deze referentiepunten worden ook wel zonebewakingspunten genoemd en worden gemonitord met behulp van het akoestische informatiesysteem.

De onderstaande tabel geeft de resultaten weer voor zonebewakingspunten in de nabijheid van Maasvlakte 2 op 1 januari 2019.

Omschrijving	Berekende actuele waarden Etmaal	Grenswaarden Etmaal
Brielse Gatdam	38,7	50,0
Oostvoornse Meer	39,1	50,0
Voornse Meeroever	38,1	50,0
Splitsingsdam (Hoek van Holland)	36,9	50,0

De actuele geluidbelasting vanwege alle bedrijvigheid op Maasvlakte 2 op de zonebewakingspunten is lager dan de grenswaarde. Op Maasvlakte 2 zelf zijn geen gevoelige bestemmingen gepland.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN OP DE OMGEVING**SUBDOEL** EXTERNE VEILIGHEID (EV) WORDT ZOVEEL MOGELIJK GEWAARBORGD**OMSCHRIJVING** BIJ DE VESTIGING OP MAASVLAKTE 2 VAN BEDRIJVEN MET EEN VEILIGHEIDSCONTOUR WORDT GETOETST AAN DE VASTGESTELDE VEILIGHEIDSCONTOUR EN EEN VERANDERING VAN HET GROEPSRISICO WORDT VERANTWOORD**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET **TOELICHTING** DE BEDRIJFSACTIVITEITEN OP MAASVLAKTE 2 ZIJN GESTART.

EXTERNE VEILIGHEID IS VERANKERD IN DE PLANVORMING (VEILIGHEIDSCONTOUR) EN IN DE VERGUNNINGEN. DE RISICO'S LIGGEN BINNEN DE VEILIGHEIDSCONTOUR. TEN AANZIEN VAN GROEPSRISICO ZIJN ER GEEN KNELPUNTEN.

BEOOGDE RESULTATEN

In het convenant Visie en Vertrouwen is afgesproken om de negatieve effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de omgeving te beperken. Daartoe behoren ook de externe veiligheidsrisico's. Overschrijding van de wettelijke norm voor plaatsgebonden risico is niet toegestaan. Bij een verandering van het groepsrisico neemt het bevoegd gezag daarover een gemotiveerd besluit.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Het bestemmingsplan Maasvlakte 2 maakt risicovolle activiteiten mogelijk: chemische industrie, containeroverslag en transport van gevaarlijke stoffen.

Bij externe veiligheid spelen twee begrippen een rol: het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Voor het PR is een grenswaarde van 10^{-6} vastgelegd die bij "kwetsbare objecten" niet overschreden mag worden. Een overschrijding bij "beperkt kwetsbare objecten" is toegestaan mits dat goed gemotiveerd wordt. Na vaststelling van de bestemmingsplannen zijn er veiligheidscontouren rond deze gebieden vastgesteld op basis van artikel 14 van het Bevi (Besluit externe veiligheid inrichtingen). Deze veiligheidscontouren geven de grenswaarde aan voor de risicocontouren van de bedrijven die gevestigd zijn binnen het gebied.

Voor het GR bestaat geen wettelijke grenswaarde, maar een oriëntatiewaarde. Bij de beoordeling van het groepsrisico kan het bevoegd gezag gemotiveerd afwijken van deze oriëntatiewaarde.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor het bestemmingsplan Maasvlakte 2 en de daarin opgenomen voorwaarden voor de externe veiligheid. De provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam zijn bevoegd gezag voor de omgevingsvergunningen van de bedrijven die zich vestigen op Maasvlakte 2. De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) is verantwoordelijk voor risicobeheersing, incidentbestrijding en crisisbeheersing.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Bij het opstellen van het bestemmingsplan heeft de gemeente Rotterdam rekening gehouden met de bezoekers van het intensieve recreatiestrand, de werknemers op het bedrijventerrein en de bewoners van de omliggende kernen.

In februari 2014 heeft de gemeente Rotterdam een veiligheidscontour voor Maasvlakte 1 en 2 samen vastgesteld. Die contour fungeert als kader voor zowel vergunningverlening als voor toetsing van ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving. Bij de vergunningverlening voor risicovolle activiteiten of bedrijven toetst het bevoegd gezag of de PR-risicocontour van het individuele bedrijf binnen deze veiligheidscontour ligt. Het intensieve recreatiestrand ligt buiten de veiligheidscontour van Maasvlakte 2. Het extensieve strand, geen kwetsbare bestemming, valt wel binnen de veiligheidscontour.

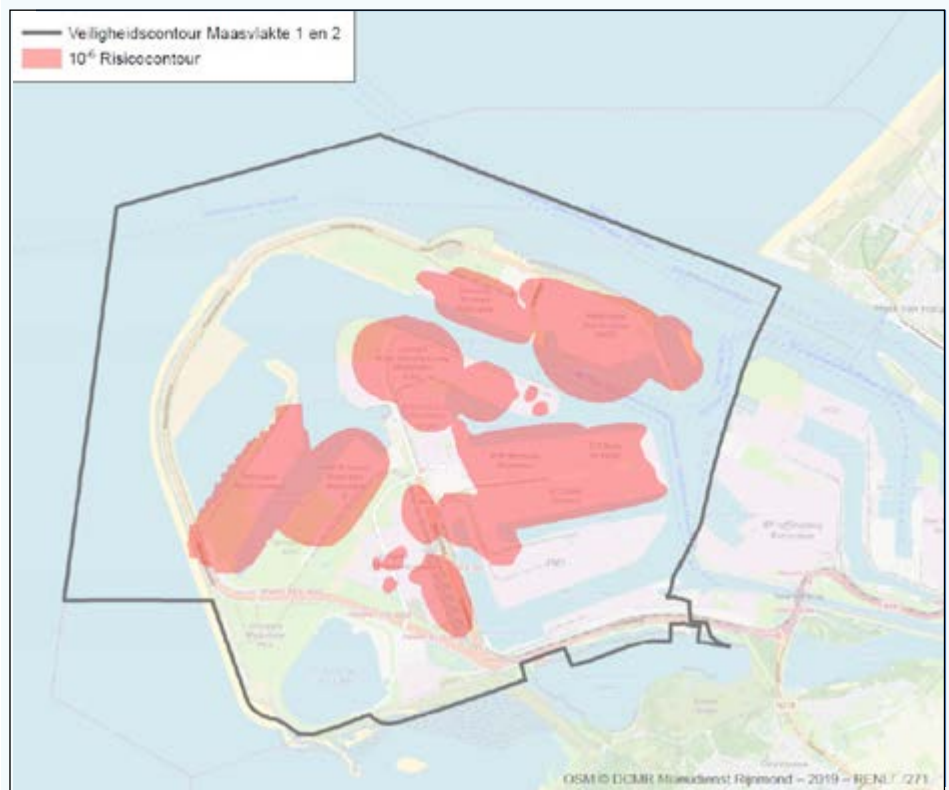
Rijksoverheid, gemeenten en provincies hebben een Basisnet vastgesteld voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over weg, spoor en water. Dat is op 1 april 2015 in werking getreden. Het Basisnet geeft aan waar ruimte gereserveerd is voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Bij de vaststelling van het Basisnet is rekening gehouden met de kwetsbare bestemmingen in de omgeving van infrastructuur, zoals het recreatiestrand. Op deze ontwikkeling is in het MER 2018 geanticipeerd.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Met de vaststelling van de veiligheidscontour Maasvlakte 1 en Maasvlakte 2 is externe veiligheid stevig verankerd in de planvorming. De PR-contouren van de bedrijven op Maasvlakte 2 overschrijden de veiligheidscontour niet. Het intensieve recreatiestrand, is daarmee gevrijwaard van ontoelaatbare risico's.

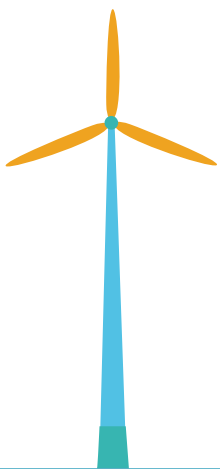
Uit berekeningen in het MER 2018 blijkt dat er binnen het bestemmingsplangebied geen overschrijdingen van het groepsrisico zijn. Buiten het plangebied blijft het groepsrisico onder de zogenoemde oriëntatiewaarde, zodat voldaan wordt aan het groepsrisicobeleid.

Uit de rapportage over 2018 blijkt dat voldaan wordt aan de maximale hoeveelheden uit het Basisnet voor het wegvervoer. Het vastgestelde risicoplafond wordt dan ook niet overschreden. Hetzelfde geldt voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en over water.

De 10⁻⁶-risicocontouren van bedrijven op Maasvlakte 1 en 2 vallen binnen de veiligheidscontour.

(BRON: DCMR)

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTEMMING, SUBTHEMA BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN OP DE OMGEVING**SUBDOEL** WATERKWALITEIT WORDT BESCHERMD**OMSCHRIJVING** BEPERKING NEGATIEVE EFFECTEN MAASVLAKTE 2 OP OPPERVLAKTEWATER**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET **TOELICHTING** VANUIT MAASVLAKTE 2 ZIJN ER GEEN LOZINGEN VAN KOELWATER. DE NORMEN VOOR DE CHEMISCHE WATERKWALITEIT WORDT O.A. VOOR KOPER EN BENZO(A)PYREEN OVERSCHREDEN. DEZE OVERSCHRIJDINGEN BESTONDEN AL VOOR DE INGEBRUIKNAME VAN MAASVLAKTE 2.**BEOOGDE RESULTATEN**

In afspraak 22 van het Afsprakenkader is vastgelegd dat de waterkwaliteit wordt beschermd en de effecten van Maasvlakte 2 op de kwaliteit van het oppervlaktewater worden beperkt. Die bescherming, zowel chemisch als thermisch, moet worden gewaarborgd door specifieke maatregelen in de Waterwetvergunningen van bedrijven, met name chemische bedrijven en elektriciteitscentrales. Daarnaast wordt de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater beïnvloed door emissies van schepen.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Industriële en maritieme activiteiten op Maasvlakte 2 kunnen effecten hebben op de chemische en thermische kwaliteit van het oppervlaktewater. De chemische kwaliteit van het water in de havenbekkens van Maasvlakte 2 wordt beïnvloed door lozingen van afvalwater van schepen en door bedrijfsactiviteiten.

De thermische kwaliteit van het water wordt beïnvloed door warmwaterlozingen. Door de uitbreiding van de energiecentrales op Maasvlakte 1 nemen de behoefte aan koelwater en het volume aan warmwaterlozingen toe. Het warme koelwater werd vroeger direct op de Noordzee geloosd. Met de komst van Maasvlakte 2 wordt dit nu geloosd op een gedeeltelijk afgesloten havenbekken. Dat zou kunnen leiden tot een significant hogere watertemperatuur en ongewenste algenbloei. De ecologische betekenis van havenbekkens is overigens beperkt.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het belangrijkste kader voor het beoordelen van de kwaliteit van het water in de havenbekkens van Maasvlakte 2 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze schrijft voor dat het oppervlaktewater per 2015 van goede kwaliteit moet zijn. Rijkswaterstaat is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de rijkswateren grenzend aan Maasvlakte 2 en voor de Waterwetvergunningen van bedrijven.

Emissies van schepen kunnen alleen in internationaal verband worden gereguleerd, bijvoorbeeld via de EU of de International Maritime Organization (IMO). De havenmeester houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van transport en milieuveiligheid.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Gedurende de aanleg van Maasvlakte 2 werd warm koelwater via een speciaal voor dat doel gegraven afvoerkanaal geloosd op de Yangtzehaven. Na de doorsteek van de Yangtzehaven in 2013 is Maasvlakte 2 via het Yangtzekanaal verbonden met het buitenwater.

Op Maasvlakte 1 zijn in 2015 en 2016 twee nieuwe kolengestookte energiecentrales in gebruik genomen. De centrale van Uniper (voorheen E.ON) loost zijn koelwater op het havenbekken van Maasvlakte 2 (de Prinses Margriethaven). Engie (voorheen GDF Suez) loost op het havenbekken van Maasvlakte 1.

Rijkswaterstaat beschouwt het meetpunt Maassluis als maatgevend voor het stroomgebied van de Nieuwe Waterweg. Nadeel van dit meetpunt Maassluis is dat er geen directe relatie te leggen is tussen de metingen en de ontwikkelingen op Maasvlakte 2. Er is ook een meetpunt Beerkanaal. De relatie tussen de ontwikkelingen op Maasvlakte 2 en dit meetpunt is sterker dan bij Maassluis, maar er worden op dit punt minder stoffen gemeten. In het MER 2018 is aangegeven dat het aantal verontreinigende stoffen blijft gelijk. Wel nemen de concentraties van veel verontreinigende stoffen toe. Dit is het gevolg van de toenemende invulling van het plangebied, de toenemende intensiteit van de bedrijfsmatige activiteiten en de aantrekkende werking voor scheepvaart. Specifieke aandacht wordt in het MER 2018 gevraagd voor koper,

PAK en zink vanwege de voorspelde toename van de emissies hiervan door de scheepvaart. In het voorgaande MER lag de aandacht nog met name bij organotinvindingen.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De bedrijfsactiviteiten op Maasvlakte 2 zijn in 2015 gestart. Noch SIF, noch beide container-terminals lozen koelwater.

Wel zijn er bedrijven op Maasvlakte 1 die hun koelwater lozen op de havenbekkens van Maasvlakte 2. Het totaal van de warmtelozingen op de havenbekkens van Maasvlakte 2 die de vergunningen toestaan, bedroeg in 2018 2.939 MW. De daadwerkelijke lozingen waren lager dan de vergunde, namelijk 1.422 MW in 2018.

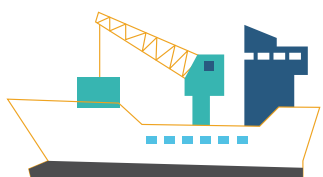
Wel heeft het ECN-onderzoek (2018) naar de herkomst van ammoniak in de regio uitgewezen dat in de Prinses Margriethaven veel algen voorkomen, mogelijk als gevolg van een verhoogde watertemperatuur

De beoordeling van PAK's is gewijzigd. Daarom wordt getoetst op B(a)P (benzo(a)pyreen) getoetst als indicator voor de groep PAK's. Koper en B(a)P werden op het meetpunt Maasluis wel aangetroffen in concentraties boven de (aangepaste) norm. Deze overschrijdingen bestonden overigens al voor de ingebruikname van Maasvlakte 2. De concentraties van zink blijven, sinds de ingebruikname van Maasvlakte 2, onder de norm.

Stof	Norm	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Zink	5,56	4,3	3,3	5,1	4,93	3,71	3,90	
Koper	1,49	2,2	1,8	1,7	2,04	1,49	1,74	
B(a)P	0,00017	0,00157	0,00305	0,00261	0,00391	0,00245		Geen gegevens

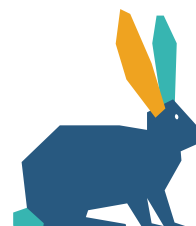
In het gebied van Maasvlakte 2 werden in 2017 totaal 8 waterverontreinigingen geregistreerd. Hierbij werd in totaal iets meer dan 50 m³ gemorst. Dit werd hoofdzakelijk veroorzaakt door één incident in het Yangtzekanaal waarbij 50 m³ werd gemorst. Deze kon opgeruimd worden.

De oorzaken van een waterverontreiniging zijn divers: door een bunkering, door het overslaan van producten, door het aan- en afkoppelen van slangen of bijvoorbeeld door oude olieresten uit de bodem.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

5 THEMA NATUURCOMPENSATIE

ALGEMEEN

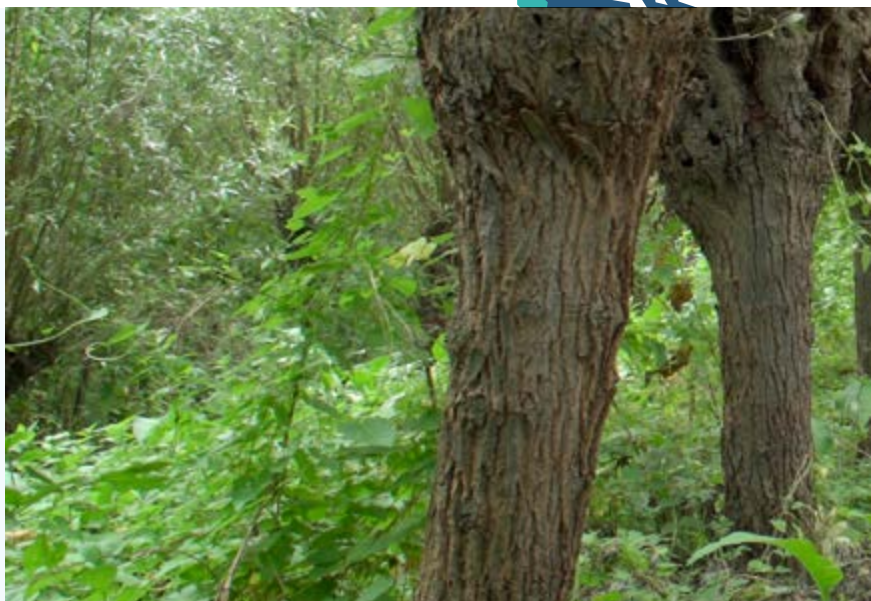
Aanleg, aanwezigheid en gebruik van Maasvlakte 2 hebben volgens het MER en de Passende Beoordeling mogelijk negatieve effecten op de beschermde natuurgebieden Voordelta, Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen. Deze gebieden zijn op grond van de Europese Habitatrichtlijn aangewezen als Natura 2000-gebied. Natura 2000 is het Europese netwerk van natuurgebieden gericht op behoud en bescherming van de biodiversiteit. Op grond van de Europese richtlijnen en de Nederlandse Wet natuurbescherming¹ (Wnb) is natuurcompensatie vereist als een project in of nabij een 'speciale beschermingszone' significant negatieve effecten op beschermde habitats of soorten kan veroorzaken. Natura 2000-gebieden zijn zulke speciale beschermingszones.

In de Passende Beoordeling (PB, 2007) zijn de effecten van aanleg, aanwezigheid en gebruik van Maasvlakte 2 beoordeeld. Op basis daarvan is de compensatieopgave bepaald. Deze compensatieopgave is opgenomen in de Wnb-wetvergunning die het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) in 2008 heeft verleend aan het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), voor de realisatie en aanwezigheid van de landaanwinning.

In het Afsprakenkader Visie en Vertrouwen zijn onder het thema Natuurcompensatie twee deelonderwerpen opgenomen:

- Natuurcompensatie Voordelta (NCV);
- Duincompensatie Delflandse Kust.

De Natuurcompensatie Voordelta compenseert het verlies van een stuk ondiepe zee met permanent overstroomde zandbanken (H1110B) als gevolg van de aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2. De infobladen 24 en 25 gaan hierover. Infoblad 24 gaat in op het behoud en herstel

van habitatype H1110B. Infoblad 25 behandelt de compensatie voor zwarte zee-eend, grote stern en visdief.

De Duincompensatie Delflandse Kust compenseert de voorspelde negatieve effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de duinen als gevolg van een te verwachten toename van stikstofdepositie. De infobladen 26 en 27 hebben betrekking op de ontwikkeling van duingraslanden (habitatype H2130, infoblad 26) en vochtige duinvalleien (habitatype H2190, infoblad 27).

BESTUURLIJK KADER

De basis voor het thema Natuurcompensatie wordt gevormd door de Wet natuurbescherming, de PKB PMR 2006 (in het bijzonder de Beslissingen van Wezenlijk Belang 15 en 16) en de Uitwerkingsovereenkomst deelproject Landaanwinning (UWO Landaanwinning) inclusief Toetskader.

De Wnb-vergunning voor de aanleg van Maasvlakte 2 verplicht het Havenbedrijf een monitoringsplan op te (doen) stellen. In de UWO is verder overeengekomen dat de rijksoverheid verantwoordelijk is voor

¹ De Wet natuurbescherming (Wnb) is de opvolger van de Natuurbeschermingswet 1998 (Wnb) en de Flora- en Faunawet, en is per 1 januari 2017 van kracht geworden.

“ Europese richtlijnen en de Nederlandse wet bepalen dat natuurcompensatie vereist is als een project negatieve effecten heeft op beschermde habitats of soorten. ”

realisatie, beheer, onderhoud en monitoring van de natuurcompensatie. De ministeries van LNV en IenW (Rijkswaterstaat) geven hier in afstemming met HbR invulling aan.

In 2008 heeft de minister van LNV de Voordelta aangewezen als Natura 2000-gebied. Het toezicht in de Voordelta wordt afgestemd in de Kerngroep Handhaving Voordelta. Daarin zitten de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (regisseur), de Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland, Rijkswaterstaat Zee en Delta, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, het Kustwachtcentrum en het Openbaar Ministerie. Bij het toezicht gaat het niet alleen om repressieve handhaving, maar ook om beperken van overtredingen door een goede inrichting van het gebied, duidelijke markering van de (rust) gebieden en duidelijke communicatie via informatiepanelen, folders en website.

PLANNING EN VOORTGANG MAATREGELEN EN MONITORING NATUURCOMPENSATIE VOORDELTA

In het aanwijzingsbesluit Voordelta is bepaald dat voor de natuurcompensatie benodigde maatregelen in het beheerplan

Voordelta worden opgenomen. De juridische werking wordt gerealiseerd met toegangsbeperkingsbesluiten (TBB's). Ter compensatie van de effecten van aanleg en aanwezigheid van Maasvlakte 2 zijn in 2008 twee TBB's ingesteld. In het TBB Bodembeschermingsgebied Voordelta is een 29.836² ha groot bodembeschermingsgebied (BBG) aangewezen, waarbinnen de boomkorvisserij (gericht op platvis) met schepen met een motorvermogen van 260 pk of meer verboden is. In het TBB Hinderplaat, Bollen van de Ooster en Bollen van het Nieuwe Zand zijn drie rustgebieden voor vogels (zwarte zee-eend, grote stern en visdief) aangewezen. De compensatiemaatregelen zijn, samen met de reguliere Natura 2000-maatregelen, opgenomen in het Natura 2000 Beheerplan Voordelta 2015-2021 en hebben rechtskracht door de toegangsbeperkingsbesluiten. Dit tweede Beheerplan Voordelta is op 30 maart 2016 in werking getreden.

De effecten van de compensatiemaatregelen in de Voordelta worden gemonitord volgens het MEP-NCV (zie ook hoofdstuk 2). In 2004 is gestart met een nulmeting die tot en met

2 Dit gebied bestaat uit 24.550 ha natuurcompensatie Maasvlakte 2, aangevuld met 5.286 ha accent-natuurgebieden en overige te beschermen habitats.

2007 liep. Tussen 2009-2013 vond de eerste fase van de monitoring plaats, tegelijk met de aanleg van Maasvlakte 2. In 2013 is een eerste evaluatie Natuurcompensatie Voordelta uitgevoerd, tegelijk met de evaluatie van het eerste Beheerplan Voordelta. Conclusie uit deze evaluatie was dat de monitoring weliswaar een schat aan nieuwe kennis heeft opgeleverd, maar dat een eenduidige conclusie over de effectiviteit van het BBG op dat moment niet getrokken kon worden. Duidelijk is geworden dat één enkele parameter (biomassa) niet volstaat voor het kunnen vaststellen of er een kwaliteitsverbetering in het BBG als gevolg van de compensatiemaatregelen heeft plaatsgevonden. Bovendien is gebleken dat veranderingen in de parameter biomassa meettechnisch niet goed aan te tonen is. Ook andere parameters zijn relevant, zoals aanwezigheid van typische soorten, voldoende structuur en verandering van de samenstelling van de bodemdierengemeenschap in de richting van meer langlevende of kwetsbare soorten. De monitoring is daarop aangepast. De compensatiemaatregelen (BBG en TBB's) zijn ongewijzigd voortgezet in het Beheerplan Voordelta 2015-2021.

De tweede cyclus van het monitoring-programma is in 2016 van start gegaan op basis van een door het bevoegd gezag geaccordeerde aanpassing in de monitoringopzet. Deze tweede tranche monitoring is begin 2016 opgedragen aan Imares (nu: Wageningen Marine Research, WMR), met Deltares en diverse marktpartijen als onderaannemers.

Uit de evaluatie NCV (2013) bleek ook dat de ligging van de rustgebieden voor de zwarte zee-eend niet optimaal was. In oktober 2016 heeft het Rijk een aangepast TBB voor de Bollen van de Ooster en de Bollen van het Nieuwe Zand

vastgesteld. Dit besluit werd op 1 november 2016 van kracht. In het nieuwe TBB zijn de rustgebieden robuuster gemaakt en uitgebreid naar gebieden waar zwarte zee-eenden bij voorkeur foerageren. Een deel van het rustgebied Bollen van het Nieuwe Zand is het hele jaar volledig gesloten voor alle vormen van bodemberoerende visserij. Als compensatie richting de visserijsector is de toegankelijkheid voor garnalenvisserij in het TBB-gebied Bollen van de Ooster verruimd. De sluitingsdatum van dat rustgebied is verschoven van 1 november naar 15 december. De visserijsector heeft beroep aangetekend tegen de uitbreiding van deze rustgebieden. Op 29 november 2018 heeft de Rechtbank Midden-Nederland dit beroep gegrond verklaard en het nieuwe TBB vernietigd. Daardoor is de oude (beperkttere) begrenzing van de rustgebieden en ruimere gebruiksmogelijkheden voor de visserij weer van kracht geworden. De Staat is tegen deze uitspraak in beroep gegaan.

De toename van zeegaande recreatie en de mogelijke verstoring van beschermde soorten die dat met zich meebrengt, en specifiek van de compensatiesoorten, is een aandachtspunt. Vooral kitesurfen vanaf het Slufterstrand krijgt daarbij aandacht. Vanaf 2015 wordt deze populaire kitesurfplek toegestaan door de gemeente Rotterdam. In het Beheerplan Voordelta is voor de Slikken van Voorne een proefperiode van 3 jaar (2015-2017) opgenomen. De rustgebieden Hinderplaat en Slikken van Voorne zijn robuuster ingericht (aanpassing TBB), de handhaving is aangescherpt en de communicatie en voorlichting zijn verbeterd.

Het Europese verbod op de pulsvisserij van april 2019 heeft nog niet tot gevolg gehad dat de boomkorvissers terugkeren in de Voordelta (in het deel buiten het BBG). Vanaf 1 juli 2021 is dit verbod voor alle vissers van kracht. De dicht bij de

Een verzoek van de visserijsector om de boomkor in natuurgebieden te vergunnen is onder druk van de natuurorganisaties ingetrokken

kust gelegen Voordelta wordt dan mogelijk opnieuw een aantrekkelijk visgebied. Gezien de hogere brandstofkosten bij de boomkorvisserij ten opzichte van de pulsvisserij zou de voorkeur uit kunnen gaan naar kustgebied. Een verzoek van de visserijsector om de boomkor in natuurgebieden te vergunnen is onder druk van de natuurorganisaties ingetrokken.

In 2018/2019 is de effectiviteit van de compensatiemaatregelen voor de tweede maal geëvalueerd. Het onderzoeksconsortium heeft begin 2019 het syntheserapport afgerond. Dit bevat een bewerking van de monitoringsresultaten die tot nu toe binnen het project PMR-NCV zijn gegenereerd (data tot en met 2016/2017). Het Syntheserapport

concludeert dat de 10% verbetering van de kwaliteit van Habitattype 1110B, zoals geëffectueerd zou moeten worden door het ingestelde Bodembeschermingsgebied, niet kan worden aangetoond. Er is een aantal hypothesen geformuleerd voor de oorzaak hiervan. In 2019 en 2020 wordt met nader (model)onderzoek en statistiek bekeken of concreter valt te concluderen welke factoren het meeste van invloed zijn op de waargenomen patronen.

Als dit duidelijker is, kunnen doelgerichtere eventuele vervolgmaatregelen worden geformuleerd. Het consortium zal de laatste jaren bodemdiermonitoring meenemen in zijn eindrapport; dat is gepland voor medio 2020.

Figuur 7. Door de uitspraak van de rechtbank Midden Nederland is de oude begrenzing van de rustgebieden voor de zwarte zee-eend weer van kracht

Met het beëindigen van de PMR-NCV-monitoring in voorjaar 2019 is een einde gekomen aan een periode van 15 jaar monitoring en onderzoek in dit zeegebied.

Voor de andere gestelde doelen (zwarte zee-eend, grote stern en visdief) is duidelijk dat de getroffen maatregelen gunstig hebben uitgepakt, ofwel dat het effect van Maasvlakte 2 minder groot is gebleken dan vooraf was ingeschat.

MAATREGELEN, MONITORING DUINCOMPENSATIE

Om de effecten van stikstofuitstoot ten gevolge van het gebruik van Maasvlakte 2 te compenseren, is onder regie van Rijkswaterstaat in 2009 een 42 ha groot nieuw duingebied aangelegd aan de Delflandse kust, tussen Ter Heijde en Hoek van Holland. Vanaf 2010 beheert de Stichting het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) het nieuwe gebied, onder de naam Spanjaards Duin. In het gebied moeten 9,8 ha grijs duin (H2130), 6,1 ha vochtige duinvallei (H2190) en één vindplaats van de groenknolorchis worden gerealiseerd. Het beheer richt zich op het stimuleren van natuurlijke processen om de gewenste habitats te laten ontstaan. Zo is op diverse plekken helm aangeplant of juist verwijderd. Daarnaast bestaat het beheer uit het onderhouden van de afrastering rond het gebied en het verwijderen van duindoorn.

Op 3 mei 2017 heeft het ministerie van LNV de voorlopige aanwijzing van Spanjaards Duin als Natura 2000-gebied omgezet in een definitieve aanwijzing. Vanaf dat moment maakt het gebied onderdeel uit van het Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen. De compensatieopgaven zijn verwerkt in de instandhoudingsdoelen voor Solleveld & Kapittelduinen. In de nieuw aangelegde duinenrij van Spanjaards Duin hebben zich nieuwe witte duinen (H2120)

ontwikkeld. Ook de oude zeereep is verder ontwikkeld tot witte duinen met vitale helm en deels tot droog duingrasland (H2130A). Het habitatype witte duinen is geen onderdeel van de compensatieopgave, maar wel als instandhoudingsdoel opgenomen in het aanwijzingsbesluit.

In 2017 heeft de provincie een nieuw Natura 2000-beheerplan voor het gebied opgesteld voor de periode 2018-2023. Daarin zijn de compensatieopgave en de noodzakelijke beheermaatregelen (zoals de verlaging van het maaiveld in de vallei, zie infoblad 27) opgenomen. De experimentele maatregelen ter stimulering van de ontwikkeling van duingrasland (H2130) door verlaging van de verstuivingsdynamiek (het rietpootexperiment) zijn eerder in 2019 geëvalueerd. Hieraan zal geen vervolg worden gegeven (zie infoblad 26). De provincie heeft het beheerplan samen met de Nota van beantwoording op 3 juli 2018 vastgesteld en aangeboden aan LNV.

Tussen 2010 en 2016 is in het kader van het MEP Duinen (zie hoofdstuk 2) uitgebreid gemonitord in zowel de bestaande duinen als in Spanjaards Duin. De monitoring in de bestaande duinen richtte zich op het in beeld brengen van eventuele effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 (stikstofdepositie en habitatkwaliteit). De monitoring van effecten in de bestaande duinen valt formeel niet onder het Convenant Visie en Vertrouwen, maar houdt wel verband met de compensatieopgave. De verantwoordelijkheid is in 2017 van het MEP Duinen overgeheveld naar de gemeente Rotterdam als bevoegd gezag voor het MEP Bestemming Maasvlakte 2. MEP Duinen is omgedoopt tot MEP Natuurcompensatie Spanjaards Duin (MEP NSD). Onder de vlag van het MEP NSD wordt gemonitord of de duincompensatie tot voldoende doelhabitat leidt om de voorspelde effecten te compenseren.

Van 2010 tot en met 2016 is in de bestaande duingebieden de depositie van stikstof (stikstofdioxide en ammoniak) gemonitord. De nulmeting liep van 2010 tot en met 2014 en besloeg de duingebieden van Goeree, Voorne en Solleveld&Kapittelduinen. De metingen geven een goed beeld van de ruimtelijke verschillen in stikstofdepositie in het veld. Op de meeste meetstations werd de KDW (Kritische Depositie Waarde) voor kwetsbare habitattypes ruim overschreden. De stations ten noorden van de Nieuwe Waterweg gaven daarbij consequent hogere waarden dan die ten zuiden. Vanaf begin 2015 zijn de eerste bedrijven actief op Maasvlakte 2 en is er sprake van daadwerkelijk gebruik. Deze activiteiten gaven in het veld geen tot Maasvlakte 2 herleidbaar signaal in de gemeten concentratie- en (daaruit berekende) depositieniveaus. Uit het onderzoek bleek dat de jaarlijkse depositie aanzienlijk verschilt per plek: tussen 0,7–3,9 kmol N/ha/jaar met een bandbreedte van 10-30% ten gevolge van weersomstandigheden (wind, regen) rond het meerjarig gemiddelde. De conclusies uit het ECN-rapport over de depositiemetingen was dat het vrijwel onmogelijk is om op basis van metingen een betrouwbaar beeld te krijgen over de bijdrage van Maasvlakte 2 aan de totale stikstofdepositie. De metingen in het kader van Maasvlakte 2 zijn daarom eind 2016 beëindigd. Wel zijn de depositiemetingen nuttig en informatief gebleken voor wat er in totaal aan depositie vanuit de verschillende bronnen afkomstig is. Dergelijke metingen zouden kunnen worden gebruikt om te komen tot een verbeterde schatting vanuit de gehanteerde modellen (zoals Aerius, het rekenmodel onder het Programma Aanpak Stikstof: kalibratie en validatie met betrekking tot terreinruwheid, bijdrage vanuit zee, weersomstandigheden bij continumetingen NH3 etc.).

In 2012 en 2013 zijn ook de omvang en kwaliteit van de habitats in de bestaande duinen in beeld gebracht (nulmeting). Sinds deze nulmeting is geen nieuw veldonderzoek gedaan naar de kwaliteit van de habitattypen grijs duin (H2130) en vochtige duinvalleien (H2190) en het voorkomen van de groenknolorchis. De eventuele effecten van het gebruik van MV2 op de bestaande duinen en de ontwikkeling van het areaal kunnen om die reden niet beoordeeld worden. Gezien de lage emissies en korte tijd van ingebruikname zijn effecten als gevolg van Maasvlakte 2 ook niet te verwachten. Bovendien is het door de vele factoren die habitatkwaliteit bepalen (grondwater, beheer en konijnenstand) én diverse uitgevoerde herstelmaatregelen onwaarschijnlijk dat met nieuw veldonderzoek wel een tot Maasvlakte 2 herleidbaar effect bepaald zal kunnen worden.

VERDER LEZEN

Actuele ontwikkelingen leest u op de volgende websites:

- rijksoverheid.nl/ienw
- rijksoverheid.nl/Inv
- voordelta.nl
- natura2000.nl
- kustvisie.nl
- maasvlakte2.com
- zhl.nl/gebieden/spanjaards-duin

INTERVIEW

ERIK DE BOER

IVN NATUURGIDS, VRIJWILLIGER BIJ HET
ZUID HOLLANDS LANDSCHAP OP VOORNE

“ Door Maasvlakte 2 ligt Voornes Duin nu veel meer in de luwte en dat heeft consequenties voor de unieke duinvegetatie. ”

Erik de Boer is IVN natuurgids en vrijwilliger bij het Zuid Hollands Landschap op Voorne. Hij vindt het gidswerk het allermooiste wat hij doet. “Met groepen mensen de natuur ingaan, ze daarover vertellen en iets bij ze losmaken; dat is echt een passie van me. Ik heb wel wat met de natuur!”

We ontmoeten Erik op het Groene Strand aan het Oostvoornse Meer, waar op de achtergrond industrie en havenactiviteiten duidelijk zichtbaar zijn. Erik kent het gebied op zijn duimpje: “Oostvoorne en de regio is een heel divers gebied. Je hebt hier heel kalkrijke en natte duinen. Je hebt hier een meer, een strand en slikken en dat ook allemaal weer in de buurt van polders. Je kunt dus heel veel verschillende dingen aan de mensen laten zien”.

We vragen Erik hoe recreanten de aanwezigheid van de grote installaties zo dichtbij de natuur van Voorns Duin ervaren.

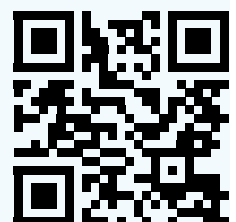
“Over het algemeen kun je stellen dat hoe dichter mensen bij de industrie betrokken zijn des te minder last ze ervan hebben. Ik heb jaren als processtechnoloog gewerkt, dus ik voel mij ook verbonden met procesindustrie. Mensen die er wat verder vanaf staan zien gewoon enorm grote installaties, die ook de blik op de natuur soms wegnemen. En die hebben er meer moeite mee”.

Erik woont sinds 2005 in Oostvoorne en hij ziet zeker het effect van Maasvlakte 2 op de natuur: “Door de aanleg komt dit eiland, en dan voornamelijk de punt, steeds meer in de luwte te liggen en de invloed van de zee en van de zoute wind neemt af. Daardoor verandert de vegetatie. De meeste planten hebben het moeilijk om in de zoute wind te groeien, maar dat levert wel een heel specifieke vegetatie op. Als je dan meer in de luwte komt te liggen dan kunnen er opeens veel meer planten groeien en dan gaat de natuur meer lijken op hoe het overal in Nederland is. Dat vind ik natuurlijk wel jammer!”.

Hij vervolgt: “je hebt hier verschillende natuurgebieden in de buurt van Oostvoorne. In het ene ben je je veel bewuster van de aanwezigheid van industrie dan in het andere.

Hier (bij het Groene Strand) worden mensen er enorm mee geconfronteerd en dit is dan toevallig ook het gebied waar ik als natuurgids ben grootgebracht en opgeleid. En ik vind die spanning die je hier voelt, met aan de ene kant dit natuurgebied en aan de andere kant die enorme haven met wereldschaal installaties, heel fascinerend”.

**Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/ynHKqub9Jwl>
 of scan de QR-code**

THEMA NATUURCOMPENSATIE**SUBDOEL** REALISATIE VAN EEN BODEMBESCHERMINGSGBIED IN DE VOORDELTA**OMSCHRIJVING** BEHOUD (EN HERSTEL) VAN HABITATTYPE H1110B**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET NIET GEHEEL **BEOOGDE RESULTATEN**

De verwachting was dat het uitsluiten van de zwaardere boomkorvisserij (met scheepsmotoren zwaarder dan 260 pk) in het BBG zou leiden tot een toename van ten minste 10% in totale biomassa benthos, als voedsel voor vissen en vogels. Door oorspronkelijke voedselbeschikbaarheid te borgen, kan de kwaliteit van de gehele Voordelta op hetzelfde peil blijven als voor de aanleg van Maasvlakte 2. In de vergunning is dit doel verwoord als '10% ecologische winst'. Deze formulering geeft een bredere basis voor de beoordeling dan alleen biomassa. Zo kunnen ook de gemiddelde of maximale afmetingen van schelpdieren, het gemiddeld individueel gewicht, het totaal aantal soorten, het aandeel grote soorten en de taxonomische samenstelling (gevoeliger soorten) meegewogen worden.

TOELICHTING DE VERWACHTING WAS DAT DE INSTELLING VAN HET BODEMBESCHERMINGSGBIED GUNSTIGE OMSTANDIGHEDEN ZOU SCHEPPEN DIE DE HOEVEELHEID BODEMFAUNA (BENTHOS) LAAT TOENEMEN. HET EFFECT VAN DE MAATREGEL IS ECHTER OP BASIS VAN DE UITGEVOERDE MONITORING NOG NIET AANGETOOND. IN 2019 WORDT MET NADER (MODEL)ONDERZOEK BEKEKEN WELKE FACTOREN HET MEESTE VAN INVLOED ZIJN OP DE WAARGENOMEN PATRONEN.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Uit de Passende Beoordeling voor aanleg, aanwezigheid en gebruik van Maasvlakte 2 blijkt dat niet is uit te sluiten dat Maasvlakte 2 significante negatieve effecten op het Natura 2000-gebied Voordelta heeft:

- verlies van maximaal 2.455 ha habitatype H1110B (permanent overstroomde zandbanken);
- verslechtering van de foerageerfunctie voor grote stern, visdief en zwarte zee-eend.

De Wet natuurbescherming schrijft voor dat mogelijk significant negatieve effecten moeten worden gecompenseerd. Gekozen is om het habitatverlies te compenseren door kwaliteitsverbetering in bestaand, beschermd H1110B. Ervan uitgaande dat een kwaliteitsverbetering van 10% haalbaar was, is een 29.836 ha groot bodembeschermingsgebied (BBG) in de Voordelta ingesteld, waarvan 24.550 ha als compensatie voor Maasvlakte 2. Door het daarbinnen instellen van drie (extra) rustgebieden kunnen zwarte zee-eend, grote stern en visdief profiteren van het toegenomen voedselaanbod (zie infoblad 25).

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De compensatie- en monitoringverplichtingen zijn opgenomen in de Wnb-vergunning die LNV heeft verleend aan HbR. Het Rijk is op grond van de UWO Landaanwinning verantwoordelijk voor de uitvoering van de compensatie en de monitoring. De Voordelta is in 2008 door de minister van LNV aangewezen als Natura 2000-gebied, op grond van zowel de Vogel- als de Habitatrichtlijn. De minister van IenW en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Zeeland zijn samen bevoegd gezag voor het beheerplan Voordelta, waarin de compenserende maatregelen zijn opgenomen. Ter uitvoering van de maatregelen heeft LNV toegangsbeperkingsbesluiten (TBB's) genomen, voor de instelling van het BBG en rustgebieden.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De natuurcompensatie is vastgelegd in toegangsbeperkingsbesluiten (TBB's) voor het BBG (TBB bodembeschermingsgebied Voordelta – 2008) en voor de rustgebieden (TBB's Hinderplaat, Bollen van de Ooster en Bollen van het Nieuwe Zand – 2008). De basis voor deze maatregelen zijn in 2008 verankerd in het Beheerplan Voordelta 2008-2013. Dit beheerplan is in 2013/2014 geëvalueerd, in aanloop naar het tweede. Het nieuwe Beheerplan Voordelta 2015-2021 is sinds 30 maart 2016 van kracht. Op basis van de evaluatie concludeerde het bevoegd gezag dat het TBB BBG ongewijzigd blijft. Op basis van de evaluatie is ook de monitoring aangepast.

In het tweede Beheerplan is een voornemen tot aanpassing van de rustgebieden Bollen van de Ooster en Bollen van het Nieuwe Zand opgenomen ten behoeve van een betere bescherming van de zwarte zee-eend. Het TBB voor deze rustgebieden is in 2016 aangepast, maar deze aanpassing is door de Rechtbank Midden-Nederland op grond van bezwaren van de visserijsector eind 2018 vernietigd (zie infoblad 25). Het Rijk heeft tegen deze vernietiging hoger beroep ingesteld.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Het areaalverlies van habitattypen H1110B is in april 2019 vastgesteld op 2.069 ha: 1.917 ha door Maasvlakte 2 zelf en 152 ha door de vorming van een erosiekuil voor de kust (zeebodem beneden -20 m NAP). De erosiekuil is nog steeds kleiner dan voorspeld (zie ook hoofdstuk 3). De verwachting is dat de in het MER voorspelde omvang (470 ha, 10 jaar na aanleg MV2) niet bereikt zal worden.

Uit de eerste evaluatie van MEP NCV uit 2013/2014 bleek dat, door de grote natuurlijke variatie in ruimte en tijd van de bodemfauna, en ook door de sterke afname van de boomkorvisserij in de periode vóór de instelling van het BBG, geen effect van het BBG werd aangetoond. Er kon geen verschil worden geconstateerd in biomassa of samenstelling van de bodemfauna binnen het BBG voor en na instelling, en als verschil met het referentiegebied. De resultaten van de analyses zijn ook met de natuur- en milieuorganisaties besproken.

In 2016 is gestart met de verdiepende analyse van de ontwikkelingen in visserijdruk, zowel in de Voordelta als daarbuiten. Een van de zaken die opvielen is dat, terwijl de boomkorvisserij op platvis zowel in de Voordelta als in de Noordzee fors afgenomen is, de garnalenvisserij in de hele Voordelta na 2009 sterk is toegenomen, vooral in het BBG (verdrievoudigd). Deze toename is ook op andere plaatsen langs de Nederlandse kust waargenomen. In 2018 is opnieuw een evaluatie gestart in het kader van het MEP NCV. In plaats van een vergelijking in ontwikkeling tussen gebieden (binnen het BBG en daarbuiten), richt het onderzoek zich nu specifieker op het vaststellen van relaties tussen visserij-intensiteit en bodemfauna. Het Syntheserapport over het onderzoek (2019) laat een aantal onverwachte statistische verbanden zien: op plekken met een hogere visserijdruk van de boomkorvisserij werd meer biomassa als voedsel voor vogels gevonden (niet verwacht), maar een lager aantal soorten gevonden (verwacht). Ook de maximale lengte van *Ensis directus* was, zoals verwacht, lager bij hogere visserijdruk.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

De belangrijkste vraag: “Is, als gevolg van de maatregel, een aantoonbare verbetering van de kwaliteit van H1110B opgetreden?” kan op basis van de uitgevoerde monitoring en de op de verzamelde data toegepaste statistische analyses niet in positieve zin worden beantwoord. Onverwachte ontwikkelingen in de visserij in het BBG (toename garnalenvisserij) én daarbuiten (afname boomkorvisserij) bemoeilijken het trekken van conclusies over de effectiviteit van de maatregel. Daarnaast zijn er natuurlijke factoren (natuurlijke dynamiek in de Voordelta, dominantie van *Ensis* en complexe voedselweb-interacties) en methodische aspecten (grote ruimtelijke en temporele variatie in bodemfauna in relatie tot de bemonsteringscapaciteit) die de analyse compliceren. Om de waargenomen patronen beter te kunnen duiden, is een serie parallele onderzoeken uitgezet die meer aandacht moeten geven aan de natuurlijke variatie in ruimtelijke patronen van bodemdierverspreiding, de effecten van visserijdruk en abiotische processen, de ontwikkeling in de beschikbaarheid van voedsel en de ontwikkeling van schelpdierbanken in relatie tot visserij.

THEMA NATUURCOMPENSATIE**SUBDOEL** REALISATIE VAN DRIE RUSTGEBIEDEN IN DE VOORDELTA**OMSCHRIJVING** HERSTEL / HANDHAVEN VAN KENMERKENDE VOGELSOORTEN**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET

TOELICHTING DE AANTALLEN BROEDPAREN EN HET BROEDSUCCES VAN GROTE STERN EN VISDIEF ZIJN SINDE DE AANLEG VAN MAASVLAKTE 2 EN DE COMPENSATIEMAATREGELEN STABIEL. HET AANTAL ZWARTE ZEE-EENDEN LAG MEESTAL ONDER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLING, MAAR PIEKTE IN 2018. DE RUSTGEBIEDEN LIJKEN EFFECTIEF MAAR KWANTIFICERING IS NIET MOGELIJK.

BEOOGDE RESULTATEN

Doel van de afspraak is om door een bodembeschermingsgebied (BBG, met het oog op een verbeterde voedselsituatie) en drie extra rustgebieden (minder verstoring tijdens rusten en foerageren) het aantal zwarte zee-eenden, grote sterns en visdieven in de Voordelta en aangrenzende (broed)gebieden te handhaven op het niveau van vóór de aanleg van Maasvlakte 2. Voor zwarte zee-eenden staat in het Aanwijzingsbesluit Voordelta een instandhoudingsdoelstelling van gemiddeld 9.700 exemplaren in de wintermaanden.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Uit de Passende Beoordeling voor aanleg, aanwezigheid en gebruik van Maasvlakte 2 blijkt dat niet uit te sluiten is dat Maasvlakte 2 significante negatieve effecten heeft op Natura 2000-gebied Voordelta

- verlies van maximaal 2.455 ha habitattypen H1110B (permanent overstroomde zandbanken);
- verslechtering van de foerageerfunctie en afname aantallen grote stern (1,7%), visdief (5,9%) en zwarte zee-eend (3,1%).

De Wet natuurbescherming schrijft compensatie hiervan voor. Naast compensatie via een Bodembeschermingsgebied (BBG, zie infoblad 24) moet verstoring van kenmerkende vogelsoorten door recreatie, visserij en scheepvaart worden geminimaliseerd. Daarom zijn binnen BBG drie (extra) rustgebieden ingesteld.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De compensatie- en monitoringverplichtingen zijn opgenomen in de Wnb-vergunning die LNV heeft verleend aan HbR. Het Rijk is op grond van de UWO Landaanwinning verantwoordelijk voor uitvoering van compensatie en monitoring. De Voordelta is in 2008 door de minister van LNV aangewezen als Natura 2000-gebied, krachtens zowel de Vogel- als de Habitatrichtlijn. De minister van IenW en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland en Zeeland zijn samen bevoegd gezag voor het beheerplan Voordelta, waarin de compenserende maatregelen zijn opgenomen. Ter uitvoering van de maatregelen heeft LNV toegangsbeperkingsbesluiten (TBB's) genomen, voor de instelling van het BBG en rustgebieden.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Sinds 2008 zijn er Toegangsbeperkingsbesluiten (TBB's) van kracht voor de rustgebieden (1) Bollen van de Ooster, (2) Bollen van het Nieuwe Zand, (3) Hinderplaat, (4) Middelpaalt en (5) de Slikken van Voorne. De eerste drie zijn mede ter compensatie van de effecten van Maasvlakte 2 op zwarte zee-eend, grote stern en visdief. Een nieuw TBB-besluit per 1-11-2016 verruimde de rustgebieden voor de zwarte zee-eend (Bollen van de Ooster en Bollen van het Nieuwe Zand). Ook werden de gebruiksbepalingen verder aangescherpt. Eind 2018 heeft Rechtbank Midden-Nederland het TBB-besluit echter vernietigd, na beroep door de visserijsector. Hierdoor herleeft het oude TBB met kleinere rustgebieden. Het Rijk is tegen de uitspraak in hoger beroep gegaan.

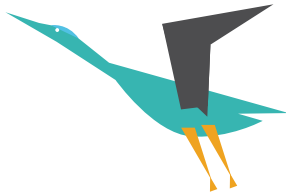
4. FEITELIJKE RESULTATEN**ZWARTE ZEE-EEND**

Vanaf de jaren '70 tot en met de periode voor de aanleg zijn geen zwarte zee-eenden waargenomen in het zeegebied waar nu Maasvlakte 2 ligt. Modelberekeningen tonen dat de voedselbeschikbaarheid daar te laag was. Waarschijnlijk zijn de effecten in de Passende Beoordeling (2007) overschat. Slechts een klein deel van de in Nederland overwinterende zwarte zee-eenden gebruikt de Voordelta als foerageergebied. Dit is niet gewijzigd na de aanleg van Maasvlakte 2. Voorjaar 2018 zijn de hoogste aantallen sinds 2004 geteld. Behalve rust is ook de hoeveelheid beschikbaar voedsel bepalend voor hun voorkomen. Er waren in 2017 en 2018 opvallend meer halfgeknotte strandschelpen (*Spisula*), belangrijk

voedsel voor zee-eenden. Omdat veel hiervan wordt weggevisd, staat een structurele verbetering niet vast.

GROTE STERN EN VISDIEF

Het aantal broedparen grote stern in het Deltagebied fluctueert. De trend in de periode 1997-2018 is licht dalend, evenals het broedsucces. Er is geen trendbreuk zichtbaar rond de aanleg van Maasvlakte 2. De grootste kolonies liggen dichtbij Maasvlakte 2 en doen het relatief goed. Grote sterns blijken te foerageren tot ver buiten de Voordelta. Al vóór de aanleg werd het zeegebied van Maasvlakte 2 beperkt gebruikt. Daarmee was de effectinschatting voor verlies van foerageergebied van grote stern waarschijnlijk iets te hoog. Grote sterns rusten op droogvallende zandplaten, ook buiten de rustgebieden, en op de zachte zeewering van Maasvlakte 2. De nieuwe zeewering lijkt de functie van de oude van Maasvlakte 1 te hebben overgenomen. Rond het uitvliegen van de jongen worden relatief veel rustende grote sterns op Hinderplaat en Bollen van de Ooster gezien.

Visdieven gebruikten het zeegebied van Maasvlakte 2 wél veel. Zij foerageren tijdens het broedseizoen op maximaal 10 kilometer van de kolonie. De aanleg heeft de potentiële functie van de Voordelta als foerageergebied voor de visdief veranderd. Deels is de functie overgenomen door de kust van Maasvlakte 2. Het aantal in de Delta broedende en rustende visdieven daalt al jaren, maar is in de kolonies op de Maasvlakte (de niet-beschermde Vogelvallei en Slufter) na de aanleg juist wat hoger. Bij de sluizen foerageren veel visdieven op vis die wordt gespuid vanuit het zoete Haringvliet. Het broedsucces is recentelijk wat afgenomen, zonder trendbreuk tussen voor en na aanleg. Vooral groeisnelheid van vegetatie in broedkolonies, predatie en weersomstandigheden (harde neerslag is funest) bepalen broedsucces. Visdieven rusten veel op Verklikkerplaat, Bollen van de Ooster, Hinderplaat/Westplaat en Maasvlakte 2-stranden.

Jaarlijks rapporteert OZHZ over toezicht in de Voordelta. De geconstateerde overtredingen zijn, na een forse daling in 2017 in 2018, weer flink toegenomen, vooral door watersporters en wandelaars. Omdat het vaak grotere groepen wandelaars zijn, is het aantal verstoringen lager dan het aantal constatering.

Doelgroep	Constateringen					Handhavend optreden				
	2014	2015	2016	2017	2018	2014	2015	2016	2017	2018
Kitesurfers	189	176	56	20	25	12	1	11	8	9
Watersporters	23	21	89	4	57	12	4	30	2	23
Wandelaars	28	41	37	45	64	13	23	22	42	19
Overige	6	3	13	3	7	5	0	5	3	0
Totaal	240	241	195	72	153	42	28	68	55	51

Vooral in de Bollen van het Nieuwe Zand wordt er, ondanks de toegangsbeperkingen, nog relatief veel visserijactiviteit waargenomen. Onderzoek van Wageningen Marine Research uit 2018 over de jaren 2008-2017 laat dit zien

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

CONCLUSIE

PROCES	OP KOERS	
--------	----------	---

INHOUD	VOLDOET	
--------	---------	---

BEOOGDE RESULTATEN

De totale compensatie-opgave is 9,8 ha open droog duingrasland, grijs duin (H2130), 6,1 ha vochtige duinvalleien (H2190) en één vindplaats van de groenknolorchis. Omdat een deel van de natuur die naar verwachting verloren gaat van bijzondere kwaliteit is, is de compensatie uitgevoerd door aanleg van een geheel nieuw gebied tussen Hoek van Holland en Ter Heijde (en niet door het uitvoeren van ecologische herstelmaatregelen). Het gebied is met 42 ha ruimer dan de strikte opgave omdat ook nieuwe zeeerende duinen ('witte duinen') nodig waren en om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen. Tussen de oude zeereep en de nieuwe zeeerende duinen zorgen aan- en uitstuiving van zand en stijging van het grondwater voor de vorming van een nieuwe natte duinvallei (H2190) en een groeiplaats voor de groenknolorchis. De flanken van de oude en binnenzijde van de nieuwe zeereep en de noord- en zuidpunt van de vallei ontwikkelen zich geleidelijk tot grijs duin (H2130). De doelhabitats zijn naar verwachting in 2030 volledig uitontwikkeld (aanwezigheid van kenmerkende vegetatie).

TOELICHTING DE VEREISTE ABIOTISCHE CONDITIES VOOR H2130 (DUINGRASLAND) ONTWIKKELEN ZICH GROTENDEELS VOLGENS VERWACHTING, MAAR IETS TRAGER DAN VERWACHT. MET GERICHT BEHEER WORDT GEPROBEERD DE ONTWIKKELING TE VERSNELLEN. ER WAS OP DE PEILDATUM VOLDOENDE POTENTIEEL HABITAT H2130 OM OP TERMIJN TE KUNNEN VOLDOEN AAN DE COMPENSATIEOPGAVE.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Voor het besluit over de natuurvergunningen voor de aanleg en het gebruik van Maasvlakte 2 is een Passende Beoordeling (PB) opgesteld. De PB ging onder andere over de effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de bestaande duinen. De PB kwantificeerde het effect op de Natura 2000-gebieden Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen als:

- verlies van 2,9 hectare open droog duin (habitattype H2130);
- verlies van 1,2 hectare vochtige duinvallei (habitattype H2190);
- verlies van 1 vindplaats van de groenknolorchis.

Op grond van Europese en nationale wetgeving moest hiervoor gecompenseerd worden.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Op grond van de UWV Landaanwinning is het Rijk verantwoordelijk voor het realiseren en monitoren van de natuurcompensatie. De compensatieverplichting is opgenomen in de Wnb vergunning die LNV heeft verleend aan HbR. Rijkswaterstaat (RWS) en het Hoogheemraadschap Delfland (HHD) hebben als Projectbureau Delflandse kust de duincompensatie aangelegd. De provincie Zuid-Holland was bevoegd gezag voor de Wnb-vergunning voor de aanleg en heeft het Natura 2000-beheerplan voor het gebied opgesteld. Stichting het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) beheert het gebied sinds 2010 (onder de naam Spanjaards Duin) en wordt daarbij geadviseerd door de Commissie Dagelijks Beheer Duincompensatie (CDBD) en de Begeleidingscommissie Duincompensatie Delfland (BDD). Daarin zijn RWS, HHD, Havenbedrijf, Omgevingsdienst Haaglanden, TU Delft, Stichting Duinbehoud, Deltares en ZHL vertegenwoordigd.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De aanleg startte in 2008 en de oplevering vond plaats in 2009. Zeewaarts is een nieuwe duinenrij van 5 meter boven NAP gevormd, aan de zeezijde deels beplant met helmgras. Op drie plaatsen, waaronder strandopgang Vlugtenburg, is het gebied voor het publiek beleefbaar. Het gebied zelf is niet toegankelijk.

In mei 2017 heeft het ministerie van LNV de 'voorlopige aanwijzing' als Natura 2000-gebied (uit 2011) omgezet in een definitieve aanwijzing. Daarbij is Spanjaards Duin samengevoegd met Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen. De provincie Zuid-Holland heeft in juli 2018 een nieuw beheerplan voor het gehele gebied vastgesteld, en daarin ook de compensatieopgave verankerd.

Aan de zuidkant van Spanjaards Duin staan strandhuisjes. De exploitant heeft hiervoor een vergunning op grond van de Wet Natuurbescherming gekregen. De vergunning schrijft voor dat de exploitant de effecten van de huisjes op de habitatontwikkeling moet monitoren. Om de effecten van de strandhuisjes te beperken, is er ruimte tussen de huisjes opengelaten.

De abiotische en biotische ontwikkelingen in het gebied worden nauwgezet gevolgd. Onderzocht wordt of de juiste milieucondities voor de ontwikkeling van de beoogde habitats ontstaan en of de kenmerkende vegetatie zich ontwikkelt. ZHL voert de monitoring uit, samen met Deltares, TU Delft en ingenieursbureaus.

Deltares heeft in 2017 een leidraad Beheer Spanjaards Duin opgesteld, met als doel om, indien nodig, maatregelen uit te kunnen voeren, ook in relatie tot de ontwikkeling van strandbebouwing.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De (abiotische) ontwikkeling van Spanjaards Duin verloopt grotendeels volgens verwachting. In 2017 was er in potentie voldoende ruimte (14,4 ha) voor de realisatie van de compensatieopgave voor grijs duin H2130 (9,8 ha). Het potentiële oppervlak H2130 was iets toegenomen ten opzichte van 2016 (was 14,0 ha). Bodemonderzoek heeft uitgewezen dat de percentages organisch materiaal, stikstof en fosfaat verwaarloosbaar klein zijn. De uitgangssituatie voor de vegetatieontwikkeling behorende bij het gewenste habitattyp H2130 zijn gunstig.

Het aangestoven oude basisduin is door een verbreding versterkt met tientallen meters en 5 m hoger gemaakt dan oorspronkelijk. Dit zand is op natuurlijke wijze vanaf het strand het gebied in gewaaid. Hier zijn nieuwe duinhabitats ontstaan (stuifketels en plaatselijk wit duin), overgaand in aanzetten tot Grijs duin. Ook op de flanken van het nieuwe basisduin en in de vallei zijn duidelijke ontwikkelingen te zien in de richting van grijs duin. Op plekken met enige luwte zijn de eerste kenmerkende soorten aangetroffen: onder meer zandzegge, duinzwenkgras, zanddoddegras, smal vlieszaad en kleine leeuwentand. In het zuiden van het gebied is in de loop van 2019 een groot oppervlak (± 1 ha) begroeid geraakt met muurpeper. Dit laat zien dat de verstuivingsdynamiek inmiddels zoveel verminderd is dat dergelijke pionierssoorten van het duingrasland zich kunnen vestigen, ondanks de aanwezige schelpenvloertjes.

In 2016 is ZHL in het noorden een experiment gestart met rietpoten, om na te gaan of zo de vestiging van duingraslandsoorten kan worden bevorderd. De bedoeling was dat een dunne laag fijn zand zou instuiven, zodat er zich soorten van H2130 konden vestigen. De hoogteligging van het terrein is gevolgd via regelmatige karteringen met een drone. Veldbezoek in de zomer van 2019 heeft laten zien dat de verwachte versnelling van H2130-ontwikkeling niet is opgetreden. Het experiment zal daarom niet verder opgeschaald worden.

Uit de monitoring naar het effect van de aanwezige strandhuisjes (gestart in 2016) blijkt dat deze een remmend effect hebben op de in het gebied aangevoerde hoeveelheid zand en zout. Het basisduin achter de huisjes is minder hoog opgestoven dan in de zone zonder huisjes ten noorden van slag Vlugtenburg. Ook de helmvegetatie achter de huisjes is minder vitaal. Daarmee is nog niet bewezen of uitgesloten dat de huisjes ook een nadelig effect zullen hebben op het kunnen bereiken van de compensatiedoelstellingen in het gebied achter de zeereep of op de instandhouding wanneer in de vallei erachter grijs duin en overgangen naar de vochtige duinvallei eenmaal zijn gerealiseerd. Voortzetting van de monitoring van de vegetatie in de komende jaren zal daarover uitsluitsel moeten geven.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

CONCLUSIE

PROCES OP KOERS

INHOUD VOLDOET

TOELICHTING OMDAT HET POTENTIEEL AREAAL H2190 (VOCHTIGE DUINVALLEI) NIET MEER GROEIDE, MAAR ZELFS DREIGDE AF TE NEMEN, IS BEGIN 2019 BINNEN DE VASTGESTELDE BEHEERSTRATEGIE HET MAAIVELD IN DE VALLEI AANVULLEND VERLAAGD. DAARMEE IS HET OPPERVLAK POTENTIEEL AREAAL H2190 IN LIJN MET DE COMPENSATIEOPGAVE GEBRACHT.

BEOOGDE RESULTATEN

De totale compensatie-opgave is 9,8 ha open droog duingrasland of Grijs duin (H2130), 6,1 ha vochtige duinvalleien (H2190) en één vindplaats van de groenknolorchis. Omdat een deel van de natuur die naar verwachting verloren gaat van bijzondere kwaliteit is, is de compensatie uitgevoerd door de aanleg van een geheel nieuw gebied van 42 ha tussen Hoek van Holland en Ter Heijde (en niet door het uitvoeren van ecologische herstelmaatregelen). Het gebied is met 42 ha ruimer dan de strikte opgave omdat ook nieuwe zeeerende duinen ('witte duinen') nodig waren en om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen. Tussen de oude zeereep en de nieuwe zeeerende duinen zorgen aan- en uitstuiving en stijging van het grondwater voor de vorming van een nieuwe natte duinvallei (H2190). De flanken van de oude en nieuwe zeereep en de noord- en zuidpunt van de vallei ontwikkelen zich geleidelijk tot grijs duin (H2130). De doelhabitats zijn naar verwachting in 2030 volledig uitontwikkeld (aanwezigheid van kenmerkende vegetatie).

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Voor het besluit over de natuurvergunningen voor de aanleg en het gebruik van Maasvlakte 2 is een Passende Beoordeling (PB) opgesteld. De PB ging onder andere over de effecten van het gebruik van Maasvlakte 2 op de bestaande duinen. De PB kwantificeerde het effect op de Natura 2000-gebieden Voornes Duin en Solleveld & Kapittelduinen als:

- verlies van 2,9 hectare open droog duin (habitattype H2130);
- verlies van 1,2 hectare vochtige duinvallei (habitattype H2190);
- verlies van 1 vindplaats van de groenknolorchis.

Op grond van Europese en nationale wetgeving moest hiervoor gecompenseerd worden.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Op grond van de UWO Landaanwinning is het Rijk verantwoordelijk voor het realiseren en monitoren van de natuurcompensatie. De compensatieverplichting is opgenomen in de Wnb vergunning die LNV heeft verleend aan HbR. Rijkswaterstaat (RWS) en het Hoogheemraadschap Delfland (HHD) hebben als Projectbureau Delflandse kust de aanleg gerealiseerd. De provincie Zuid-Holland is bevoegd gezag voor de Wnb-vergunning voor de aanleg en het beheer. Stichting het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) beheert het gebied sinds 2010 (onder de naam Spanjaards Duin) en wordt daarbij geadviseerd door de Commissie Dagelijks Beheer Duincompensatie (CDBD) en de Begeleidingscommissie Duincompensatie Delfland (BDD). Daarin zijn RWS, HHD, Havenbedrijf, Omgevingsdienst Haaglanden, TU Delft, Stichting Duinbehoud, Deltares en ZHL vertegenwoordigd.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De aanleg is in 2008 gestart en de oplevering vond plaats in 2009. Zeewaarts is een nieuwe duinenrij van 5 meter boven NAP gevormd, aan de zeezijde deels beplant met helmgras. Op drie plaatsen, waaronder strandopgang Vlugtenburg, is het gebied voor het publiek beleefbaar. Het gebied zelf is niet toegankelijk. ZHL beheert het gebied op basis van het Natuurbeheerplan Duincompensatieproject Delflandse kust 2009-2029. Daarin zijn mogelijke beheermaatregelen opgenomen om de ontwikkeling, indien nodig, bij te sturen.

In mei 2017 heeft het ministerie van LNV de 'voorlopige aanwijzing' als Natura 2000-gebied (uit 2011) omgezet in een definitieve aanwijzing. Daarbij is Spanjaards Duin samengevoegd met Natura 2000-gebied Solleveld & Kapittelduinen. De provincie heeft in juli 2018 een nieuw beheerplan voor het hele gebied vastgesteld (2018-2023).

De abiotische en biotische ontwikkelingen in het gebied worden nauwgezet gevolgd. Onderzocht wordt of de juiste milieucondities (stuifgedrag zand, grondwaterstand en -kwaliteit) voor de ontwikkeling van de beoogde habitats ontstaan en of de kenmerkende vegetatie zich ontwikkelt. ZHL voert de monitoring uit, samen met Deltares, TU Delft en ingenieursbureaus.

Deltares heeft in 2016 een leidraad Beheer Spanjaards Duin opgesteld, met als doel om indien nodig, tot passende maatregelen te kunnen besluiten.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

De (abiotische) ontwikkeling van Spanjaards Duin verloopt grotendeels volgens verwachting. De laatste jaren nam het totale valleiooppervlak (in tegenstelling tot eerdere jaren) echter af in plaats van toe. Het potentiële valleiooppervlak voor het habitatype vochtige duinvalleien (H2190) – het gebied waar de voorjaarsgrondwaterstand tussen +0.05 en – 0,75 m t.o.v. maaiveld ligt – was in 2017 ten opzichte van 2016 met 0,29 hectare afgenomen tot 5,00 hectare (incl. overgangszone). Zonder de overgangszone was de afname nog sterker: van 2,11 hectare naar 1,48 hectare. De meest vochtige klassen ontbreken geheel. Modellsimulatie wees uit dat de vorming van een zoetwaterlichaam onder Spanjaards Duin vrijwel is afgerond. Er wordt daarom geen significante stijging van de grondwaterstand meer verwacht. De grondwaterstand schommelt als gevolg van wisselende weersomstandigheden. De BDD concludeerde in 2017 dat zonder aanvullende beheermaatregelen de duinvallei niet de benodigde omvang (6,1 hectare H2190) zal bereiken.

In 2017 ontwikkelden zich helmduintjes in de laagte die weer zand vasthouden (en daarmee de maaiveldligging juist verhogen).

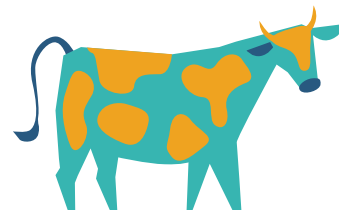
Daarom is in 2017 gestart met het verwijderen van helm in de vallei. De helm die uit de vallei is gehaald, is ten zuiden van Slag Vlugtenburg op het basisduin geplant om de doorstuiving richting vallei te stoppen. Daarnaast is in de vallei in februari 2019 ca 38.000 m³ afgegraven: zowel aan de zuid- als aan de noordkant van Slag Vlugtenburg is de valleibodem met gemiddeld 50 cm verlaagd. Op vijf plekken is de vallei extra uitgediept, waarbij het diepste punt 1,00 m +NAP is. Hier zal in het winterhalfjaar water op het maaiveld staan. Omdat HHD bij de door haar verleende keurvergunning eisen stelde ten aanzien van het graven in de zeereep en het behoud van zand in het systeem, is het vrijgekomen zand op het strand bij de waterlijn uitgereden. Na enkele weken was het al niet meer zichtbaar.

De in 2018 gevonden groeiplaatsen van de twee typerende soorten bleekgele droogbloem en krielparnassia zijn bij de vergraving ontzien. Veldbezoek in 2019 liet zien dat de vijf duinmeertjes al volop gebruikt zijn door amfibieën (rugstreeppadden) en werden er honderden libellen waargenomen.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

6 THEMA 750 HECTARE NIEUW NATUUR- EN RECREATIEGEBIED

ALGEMEEN

Een belangrijke pijler van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam is de aanleg van 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied in de regio Rijnmond. Het programma PMR/750 hectare is gericht op natuur en recreatie, maar daarbinnen blijft ruimte voor aangepaste agrarische functies. De aan te leggen groengebieden worden toegankelijk voor publiek. Samen met het programma BRG en de natuurcompensatiemaatregelen draagt het programma 750 hectare bij aan het versterken van de leefbaarheid in de regio, als onderdeel van de dubbeldoelstelling van PMR.

Onder het programma PMR/750 hectare vallen de volgende deelprojecten:

- het Buijtenland van Rhoon. Op het eiland IJsselmonde, ten zuiden van Rotterdam, wordt het traditionele polderlandschap ontwikkeld tot een natuur- en recreatiegebied met landelijke uitstraling. Het gebied wordt 600 hectare groot (zie verder infoblad 28);
- de Vlinderstrik, genoemd naar de vorm van het gebied. Ten noorden van Rotterdam liggen de Berkelse Zuidpolder in de gemeente Lansingerland en Rotterdamse Schiebroekse Polder. In dit gebied wordt een natuur- en recreatiegebied van 140 hectare ontwikkeld; 100 hectare daarvan vloeit voort uit de PMR opgave (zie infoblad 29);
- de Schiezone. Ook dit gebied ligt ten noorden van Rotterdam, tussen Rotterdam Overschie en Midden-Delfland. Binnen de Schiezone wordt in het kader van de PMR-opgave 50 hectare natuur- en recreatiegebied aangelegd (zie infoblad 30);
- de Groene Verbinding, een wandel- en fietsbrug over de A15 en de Betuweroute. Deze brug zorgt ervoor dat bewoners uit Rotterdam-Zuid het Buijtenland van

Rhoon kunnen bereiken. Omgekeerd verkort deze brug de afstand voor de Albrandswaardse wijk Portland richting het centrum van Rotterdam (zie infoblad 31).

De Schiezone en de Vlinderstrik maken onderdeel uit van de groene bufferzone tussen Rotterdam en Lansingerland. Deze zone verbindt Midden-Delfland met het Lage Bergse Bos en de Rottemeren. De gemeenten werken hier samen met bewoners en tal van andere betrokkenen aan meer ruimte voor natuur en recreatie. Tegenover de drukte van stad en verkeer staat straks een afwisselend aanbod aan mogelijkheden om te genieten van rust, ruimte en groen in een (voor de zuidelijke Randstad) uniek polderlandschap

De vier deelprojecten zijn allen opgenomen in het Afsprakenkader Visie en Vertrouwen. De infobladen 28 tot en met 31 bevatten gedetailleerde informatie over de voortgang en resultaten van elk deelproject.

“ Oud-minister Veerman adviseerde onder andere om akkernatuur te ontwikkelen in plaats van natte natuur. ”

BESTUURLIJK KADER EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

De afspraken over de uitvoering van het programma 750 hectare zijn vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst PMR/750 hectare (UWO PMR/750 ha) uit 2005. De realisatie is een gezamenlijk publiek belang van de rijksoverheid, de provincie Zuid-Holland, de stadsregio Rotterdam (per 1 juli 2015 opgeheven) en de gemeente Rotterdam.

Volgens de UWO treedt de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) op als vertegenwoordiger namens de rijksoverheid ten aanzien van het Programma 750 hectare natuur- en recreatiegebied en als aanspreekpunt voor de uitvoerende partijen.

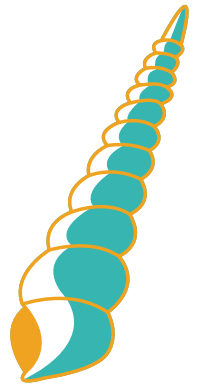
De provincie Zuid-Holland is verantwoordelijk voor de uitvoering van het programma PMR/750 hectare als geheel en coördineert de vier deelprojecten. De provincie zorgt voor het financiële beheer en rapporteert periodiek aan LNV over de voortgang. LNV ziet daarbij toe op de realisatie van de PKB-doelstellingen.

De UWO legt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het deelproject Buitenland van Rhoon bij de provincie Zuid-Holland. De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor de deelprojecten Vlinderstrik en Schiezone. De stadsregio Rotterdam ten slotte zorgde voor de realisatie van de Groene Verbinding. Die laatste is sinds 2014 gereed.

PLANNING EN VOORTGANG VAN HET PROGRAMMA

Het programma PMR/750 hectare loopt vanaf de vaststelling van het Uitvoeringsprogramma PMR/750 hectare in 2007 tot en met het beoogde jaar van afronding 2021. Dit jaar komt overeen met het einde van de looptijd van UWO PMR/750 ha. Elk deelproject kent een eigen uitvoeringsdynamiek. De betrokken partijen hebben afgesproken zich maximaal in te zetten om planvorming, grondvererving en exploitatie van de 750 ha-projecten gelijk op te laten gaan met de ontwikkeling van Maasvlakte 2.

De bestemmingsplannen voor alle deelprojecten binnen PMR/750 hectare zijn onherroepelijk. De planvorming, aanleg

en inrichting van de Vlinderstrik en de Schiezone zijn min of meer in lijn met de planning. Volgens het beleid van de provincie worden eigendom en beheer van natuurgronden alleen overgedragen aan terreinbeherende (natuur)organisaties als deze bij het beheer lokale partijen betrekken. Bij het beheer van de Schiezone en de Vlinderstrik is nadrukkelijk een rol weggelegd voor lokale agrariërs.

In 2012 is de inrichting van de Schiezone gestart en in het najaar van 2013 die van de Vlinderstrik. Beide deelprojecten bevinden zich in de fase van uitvoering. Tot slot zijn ook beheerplannen gemaakt om de nieuwe functies van deze gebieden duurzaam in stand te houden (zie infobladen 29 en 30). De Groene Verbinding is halverwege 2014 geopend. Hiermee is een mijlpaal van het programma 750 hectare gehaald (zie infoblad 31).

UWO PMR/750 hectare heeft een looptijd tot en met 31 december 2020. Dat betekent dat de afronding van het Buitenland van Rhooon buiten de looptijd van de huidige UWO/750 hectare afgerond zal worden. Bij de Vlinderstrik en de Schiezone gaat het om relatief geringe termijnoverschrijdingen met het oog op de laatste detailafrondingen. De provincie Zuid-Holland zal binnenkort een uitspraak doen hoe dat in harmonie kan worden gebracht met de UWO.

BUIJTENLAND VAN RHOON

Buitenland van Rhooon is een dossier dat vele uitdagingen heeft gekend, maar recentelijk in rustiger vaarwater is beland. In deze paragraaf staan de ontwikkelingen rond het project Buitenland van Rhooon meer in detail beschreven; de beperkte ruimte in het infoblad laat een gedetailleerde toelichting op die plek niet toe. Van de 750 hectare aan nieuwe natuur- en recreatiegebieden is 600 hectare gepland

in het Buitenland van Rhooon. In 2010 stelde de gemeente Albrandswaard het bestemmingsplan vast. Om de realisatie van de natuurdoelen uit de PKB PMR te borgen, gaf de provincie Zuid-Holland (op basis van de Wro) de gemeente op een aantal aspecten in het bestemmingsplan een aanwijzing. Ruim twee jaar later verklaarde de Raad van State alle beroepen die waren ingediend tegen het bestemmingsplan en tegen de aanwijzing van de provincie niet-ontvankelijk of ongegrond. Daarmee was het bestemmingsplan onherroepelijk.

Het bestemmingsplan bevatte een uitwerkingsplicht voor 150 hectare ten zuiden van de Essendijk. Die uitwerking heeft Albrandswaard medio 2011 vastgesteld, na een tussenadvies van oud-gedeputeerde Heijkoop en na overleg met de bestuurlijke partners. Medio 2012 werd ook dat plan onherroepelijk. In 2013 hebben Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (GS) een Tussenrapportage Schetsontwerp vastgesteld. Het proces om de wensen van huidige bewoners, ondernemers en toekomstige gebruikers te betrekken bij inrichting, beheer en gebruik van het gebied leek daarmee goed te verlopen.

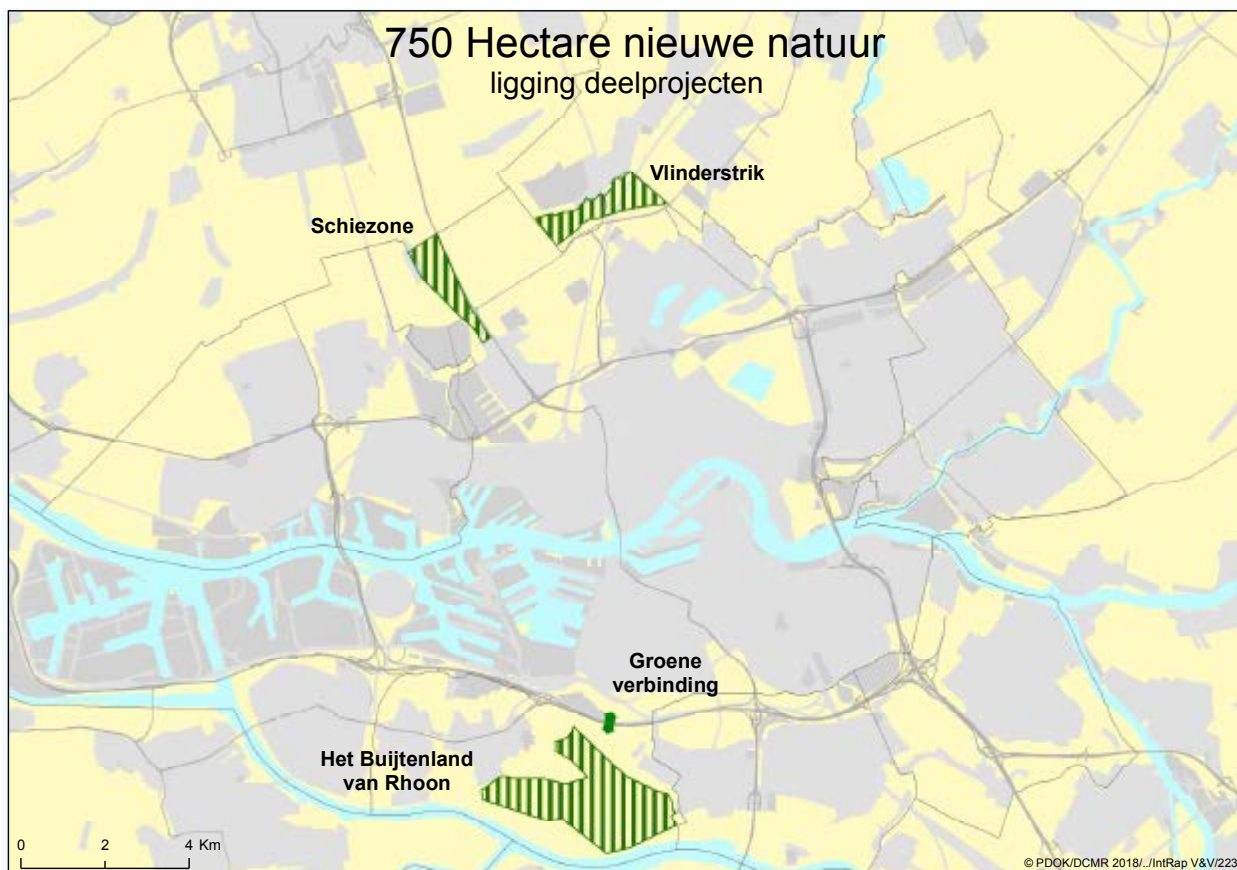

Voor het oorspronkelijke plan om in het zuidelijke deel (400 ha) van het Buitenland, tussen Essendijk en Oude Maas, hoogwaardige (natte) natuur in te richten, was echter weinig draagvlak in de omgeving. In 2013 startte een actiegroep (de Polderkinderen) de petitie “Stop project Buytenland nu!”. Die werd zo vaak ondertekend dat de Tweede Kamer dit als burgerinitiatief in behandeling moest nemen. Eind 2013 nam de Kamer een motie aan met de vraag aan de regering om, binnen de kaders van de PKB, meer rekening te houden met wensen van bewoners. Vervolgens verkende oud-minister Veerman begin 2014 de mogelijkheden hiertoe. Veerman adviseerde onder andere akkernatuur te ontwikkelen in plaats van natte natuur. Ook pleitte Veerman in zijn advies voor oprichting van een gebiedscoöperatie.

Samen met de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) ontwikkelde de Vereniging Agrarische Belangen IJsselmonde (VABIJ) begin 2014 een alternatief plan. In dit ‘Boerenplan’ bleven agrarische bedrijfsvoering, cultuurhistorie en natuur naast elkaar bestaan, zonder

grootschalige natuurontwikkeling. Veerman adviseerde om elementen uit dit ‘Boerenplan’ over te nemen. De Tafel van Borging sprak zich in juni 2014, zij het met aandachtspunten, positief uit over het advies Veerman. Daarbij gaf de Tafel vijf punten mee: verifieerbare doelen ten aanzien van de natuur, ruimte voor recreatie, de aard van de toekomstige akkerbouw, de gebruiksvoorwaarden voor agrarische ondernemers en het handhaven van het vigerende bestemmingsplan. In september 2014 liet de toenmalige staatssecretaris van EZ(K) aan GS weten dat het advies Veerman voldoet aan de afgesproken uitgangspunten. De staatssecretaris gaf een tiental aandachtspunten mee voor het vervolgtraject. December 2014 vroeg de Tweede Kamer de regering om, ‘binnen de PKB PMR, in lijn met Veermans advies, creatief invulling te geven aan de integrale opgave voor het Buitenland van Rhooon’. Medio 2015 hebben de actiegroep in een bijzondere kamerprocedure het woord kunnen doen, hoewel hun burgerinitiatief al eerder niet-ontvankelijk was verklaard.

De provincie Zuid-Holland benoemde in de zomer van 2015 drie kwartiermakers

voor de op te richten gebiedscoöperatie: de heer Verdaas (oud-kamerlid en oud-gedeputeerde), de heer De Groot (oud-bestuurder WLTO) en de heer De Graeff (oud-directeur Natuurmonumenten). In mei 2016 brachten zij hun definitieve advies uit (Kansen pakken in het Buijtenland van Rhoon; samenwerken in een coöperatieve gebiedsontwikkeling).

In een brief van medio juni 2016 liet de Tafel van Borging GS weten dat veel leden van de Tafel zorgpunten hadden bij het advies van de kwartiermakers: onvoldoende borging van de toetsbaarheid van de natuurdoelen, het ontbreken van balans in de voorgestelde samenstelling van de gebiedscoöperatie, de wens van de agrariërs om terug te keren naar het bestemmingsplan van voor 2012 en onvoldoende aandacht voor de recreatieve doelstellingen. Ondertekenaars van de brief

waren de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland, het Zuid-Hollands Landschap, de Stichting Duinbehoud, de Vereniging Natuurmonumenten, Deltalinqs, VNO-NCW, de gemeente Rotterdam en Havenbedrijf Rotterdam N.V.

De VABIJ liet weten dat zij in het kwartiermakersadvies onvoldoende haar belangen gediend zag. Zij stelde twee voorwaarden waaronder men het advies kon onderschrijven: terug naar een agrarische bestemming (aangevuld met natuur, recreatie en cultuurhistorie) en een concreet aanbod van GS voor planschadevergoeding en volledige schadeloosstelling bij verkoop van hun gronden op basis van het huidige bestemmingsplan. Samen met de VABIJ heeft de provincie juridisch onderzoek laten doen naar de (on)mogelijkheden van planschadevergoeding en volledige

Figuur 8. Kaart 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied.

In juni 2018 is formeel de gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon opgericht.

schadeloosstelling. Na afronding van dit juridische onderzoek heeft de VABIJ eind juni 2016 in een brief laten weten, onder voorwaarden, voorlopig in te kunnen stemmen met het kwartiermakersadvies. De voorwaarde waaronder het nieuwe bestemmingsplan uitwerking zou krijgen was hierbij belangrijk.

In de zomer van 2016 hebben GS het kwartiermakersadvies, de brief van de VABIJ en de brief van de Tafel naar PS gestuurd, met het voorstel om het kwartiermakersadvies als vertrekpunt voor verdere uitwerking te nemen. In september 2016 hebben PS hiermee ingestemd. Daarbij hebben PS wel drie voorwaarden gesteld: brede toegankelijkheid van de gebiedscoöperatie, (voorlopig) handhaven van het vigerende bestemmingsplan en uitwerking en borging van de natuur- en recreatiedoelen in maatregelen, samen met natuur- en recreatiepartijen. Daarmee kwam de provincie in belangrijke mate tegemoet aan de bezwaren van de Tafel van Borging. De staatssecretaris van EZ gaf in november 2016, mede op basis van het oordeel van de Tafel, ook groen licht voor het vervolproces.

Vanaf december 2016 is het kwartiermakersadvies, inclusief aanvullende voorwaarden van PS uitgewerkt langs vier sporen: 1. Uitwerking van de doelen en maatregelen in een streefbeeld en uitvoeringsprogramma, 2. Concrete invulling van de gebiedscoöperatie 3. Het opzetten van de gebiedspromotie en marktontwikkeling en 4. Aan de slag met initiatieven en “quick wins”. In alle sporen zijn ondernemers, bewoners, natuurorganisaties, deskundigen en provincie betrokken. Er is een algemene projectgroep waar diverse organisaties aan deelnemen waar de sporen samenkomen. Er is brede betrokkenheid in het gebied.

In het eerste spoor zijn, conform de voorwaarde van PS, samen met een groot aantal natuur- en recreatiepartijen, de doelen en maatregelen verder uitgewerkt. Deze uitwerking dient om het gezamenlijke beeld vast te leggen en daarover afspraken te kunnen maken tussen de provincie en coöperatie (ook waar het gaat over monitoring en bijstelling).

Onder leiding van onafhankelijk adviseur en procesbegeleider de heer Verdaas is een streefbeeld met natuurdoelen opgesteld. Ook is in juni 2018 formeel de gebiedscoöperatie Buitenland van Rhoon opgericht. De oprichters van de gebiedscoöperatie zijn de Vereniging De Carnisse Grienden, zorgboerderij De Buytenhof en twee agrariërs uit het gebied. Partijen die zich onlangs ook hebben aangesloten en die actief willen bijdragen aan de realisatie van de doelen uit het streefbeeld, zijn Stichting Het Zuid-Hollands Landschap en de Vrienden van Buitenland in oprichting. Voorzitter van de coöperatie is de heer Doornbos. De gebiedscoöperatie heeft ook een eigen website: www.buitenland-van-rhoon.nl Deze geeft onder andere informatie over de meest recente ontwikkelingen.

VERDER LEZEN

Op de volgende websites vindt u de meest actuele informatie over de deelprojecten:

- PMR/750 ha: rijksoverheid.nl
- Buitenland van Rhoon: buitenland-van-rhoon.nl/, pzh.nl en albrandswaard.nl
- Vlinderstrik: vanrottetotschie.nl
- Schiezone: vanrottetotschie.nl

INTERVIEW

PETRA OOSTDIJK

COÖRDINATOR BELEVENISBOERDERIJ

“ Het Polderpad verbindt in de naaste toekomst de Vlinderstrik met de polder Schieveen. Daar zijn wij groot voorstander van. ”

Petra Oostdijk is eigenaar en één van de initiatiefnemers van de belevenisboerderij, die aan de rand van de Schieveense polder net ten noorden van Rotterdam, ligt. De belevenisboerderij was oorspronkelijk een gewoon boerenbedrijf, maar in 2017 besloten Petra en haar partner het roer om te gooien.

“Deze boerderij is ontstaan uit een verbreding van ons oorspronkelijke bedrijf. Wij begrazen met grote kuddes schapen in en om Rotterdam. Dit doen we onder meer in opdracht van de gemeente Rotterdam en van daaruit is het idee ontstaan om een belevenisboerderij op te richten, zodat mensen in contact kunnen komen met natuur en dieren.

Ze genieten hier van het buitenleven en je merkt vooral dat stadsmensen het platteland eigenlijk niet kennen; die vinden dit echt een oase van rust. ‘Oh wat is het hier heerlijk!’

Voor de kinderen hebben we speelnatuur van OER, aangelegd door vrijwilligers van Natuurmonumenten. OER betekent lekker vies worden, kledderen met water, over de slotjes met boomstammen en daarnaast ook de dieren voeren. We hebben een bloemen- en een groententuin, een vlindertuin en in de wol-werkwinkel zijn de vrijwilligers bezig.

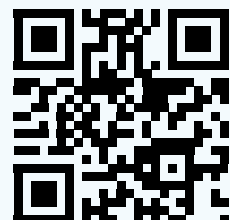
De meest bijzondere tijd is hier van half januari tot half april. Dan lammeren onze 1000 schapen af en dan hebben we aan het eind van het seizoen zo'n 1500 lammetjes lopen.

Ze worden helaas niet allemaal grootgebracht door hun moeders, dus ja, dat betekent flesjes geven. Dat is echt een groot succes!

Niet de polder Schieveen zoals je hier achter mij ziet, maar de Vlinderstrik is compensatie voor de 2e Maasvlakte. Wij proberen door middel van het Polderpad die twee met elkaar te verbinden. Zo loopt het Polderpad al wel door de Vlinderstrik naar de belevenisboerderij en in de toekomst gaat die ook nog verder de polder in.

Verder hopen we onze boerderij te kunnen kopen en uit te breiden met een nieuwe paardenstal, een hok voor het varken en een leuk uitkijkpunt. Dus plannen genoeg!”

**Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/EED1k0JZ-c0>
 of scan de QR-code**

THEMA 750 HECTARE NIEUW NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE REGIO RIJNMOND

SUBDOEL REALISATIE VAN 600 HA NATUUR- EN RECREATIEGEBIED OP MIDDEN-IJSSELMONDE

OMSCHRIJVING HET BUIJTENLAND VAN RHOON

CONCLUSIE

PROCES LICHT VERTRAAGD

INHOUDE VOLDOET

TOELICHTING IN JUNI 2018 IS HET STREEFBEELD (DE NATUUR- EN RECREATIEDOELEN) VOOR BUIJTENLAND VAN RHOON VASTGESTELD EN IS DE GEBIEDSCOÖPERATIE OPGERICHT. VERVOLGENS IS – NA AKKOORD VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT – OP 26 NOVEMBER 2018 DE SAMENWERKINGSOVEREENKOMST TUSSEN PROVINCIE EN COÖPERATIE ONDERTEKEND. OMDAT EEN NIEUWE PLANNING NOG MOET WORDEN VASTGESTELD, IS HET PROCES BEOORDEELD ALS ‘LICHT VERTRAAGD’.

BEOOGDE RESULTATEN

Doel van de afspraak is 600 hectare natuur- en recreatiegebied te realiseren op Midden-IJsselmonde uiterlijk 2021: het Buitenland van Rhooon. Dat wordt een openbaar toegankelijk gebied. Aanvankelijk lag in het noordelijk deel het accent op ‘openlucht recreatie met natuurwaarden’ en in het zuidelijk deel op ‘hoogwaardige natuur met recreatief medegebruik’. Deze doelen zijn na het advies- Veerman bijgesteld naar ‘afwisselend hoogwaardige akkernatuur, recreatie en duurzame landbouw in het hele gebied, in de context van waardevol cultuurlandschap’.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

De afspraak maakt deel uit van de PMR-opgave om 750 hectare openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied rond Rotterdam te creëren (PKB PMR-opgave en de Uitwerkings-overeenkomst PMR/750 hectare, UWO) ter verbetering van de regionale leefbaarheid. 600 hectare daarvan wordt aangelegd op Midden-IJsselmonde: het Buitenland van Rhooon.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het programma 750 hectare is een gezamenlijk publiek belang van Rijk, provincie Zuid-Holland en gemeente Rotterdam. Ook de nu opgeheven stadsregio Rotterdam was medeverantwoordelijk. De UWO maakt de provincie verantwoordelijk voor het gehele programma en Buitenland van Rhooon in het bijzonder. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) treedt op als vertegenwoordiger namens de rijksoverheid en bewaakt de PKB-doelen. De gemeente Albrandswaard stelt het bestemmingsplan vast.

De provincie heeft besloten om de uitvoering over te laten aan een gebiedscoöperatie waarin (lokale) natuurpartijen, boeren en recreatieondernemers gelijkwaardig samenwerken aan realisatie van de overeengekomen doelen.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Deze paragraaf beschrijft het proces rond het Buitenland van Rhooon vanaf juni 2018 (meer historie en achtergrond leest u in het themahoofdstuk).

In juni 2018 is de gebiedscoöperatie opgericht. Voorzitter daarvan is Gerard Doornbos. Deze is momenteel ook waarnemend dijkgraaf van Waterschap Hollandse Delta. Na goedkeuring door LNV in september 2018 heeft de gebiedscoöperatie op 26 november 2018 een samenwerkingsovereenkomst met de provincie afgesloten waarin rol- en taakverdeling zijn vastgelegd. Een van de eerste acties wordt het (laten) opstellen van een inrichtingsplan in lijn met het streefbeeld. Op basis daarvan kan, in overleg met Albrandswaard en provincie, het bestemmingsplan Buitenland van Rhooon worden aangepast. Bij de Raad van Advies, waarin de NMO-organisaties een belangrijke stem hebben, is het voorzitterschap een vacature.

Door de eerder opgelopen vertraging tijdens de planvorming en verwickelingen rond de gebiedscoöperatie is het proces sterk vertraagd. Onaannemelijk is deze 600 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied in 2021 gerealiseerd zal zijn.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Eind juli 2018 had de provincie ongeveer 262 hectare grond verworven. De laatste aankoop was van twee akkerbouwers en een beleggingsfirma. Zij maken gebruik van de mogelijkheid om hun bedrijf te verplaatsen naar de voormalige Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen in de Hoeksche Waard op basis van volledige schadeloosstelling. Afspraak met de gebiedscoöperatie is nu dat de provincie niet langer actief gronden verwerft.

In de loop van 2018 is, onder leiding van de heer Verdaas, door het Louis Bolk Instituut en de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en met inbreng van natuurorganisaties, boeren, recreatiedeskundigen en lokale betrokkenen een “streefbeeld” met natuurdoelen opgesteld. Het streefbeeld bevat op hoofdlijnen het inrichtingsplan van de gebiedscoöperatie. Daarnaast verspreidt de coöperatie foldermateriaal met daarin het toekomstperspectief. Het streefbeeld is geen harde norm, maar geeft richting aan ontwikkelingen. Zo beschrijft het hoe landbouw, natuur en recreatie in het 600 hectare grote gebied samen kunnen gaan. De plaatselijke ondernemers gaan zich toezetten op het realiseren van zogenoemde ‘akkernatuur’ en de productie van streekeigen producten. Hun bedrijfsvoering moet ook ruimte blijven bieden voor bijzondere plantensoorten, insecten en akkervogels. Dit impliceert een streven naar natuurlijk evenwicht in plaats van opbrengstmaximalisatie. Het streefbeeld kent een ambitieperiode van tien jaar. Medio 2018 is het aangeboden aan GS. Spoedig daarna hebben GS het vastgesteld en samen met de concept-samenwerkingsovereenkomst naar LNV gestuurd ter goedkeuring. Deze goedkeuring kwam in september 2018. Aan recreatie geeft het streefbeeld weinig invulling. Vooralsnog blijft die beperkt tot bestaande boom- en bloemdijken rond de op- en aanwaspladders. Het bestemmingsplan van Albrandswaard en initiatieven van recreatieondernemers moeten voor verdere invulling zorgen.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

In het voorjaar van 2019 is een begin gemaakt met de sanering van de Rhoonse Stort. Deze voormalige stortplaats, gebruikt van 1960 tot 1968, is gelegen tussen het Buitenland van Rhooen en de Rhoonse Grienden, tegen het zuidelijk talud van de Zegenpolderse zeedijk. Men stortte er aanvankelijk alleen huisvuil, maar later ook bedrijfsafval en chemisch afval. Merendeels is dit afkomstig uit de petrochemische industrie, zodat er sprake is van ernstige bodem- en grondwaterverontreiniging. In samenwerking met de gemeente Albrandswaard, Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde, Waterschap Hollandse Delta en de DCMR neemt de provincie het initiatief om deze stortlocatie te saneren en opnieuw in te richten. De sanering zal voor een belangrijk deel bestaan uit een extra deklaag. De benodigde grond zal uit de daarnaast gelegen Zegenpolder worden gehaald. Sloten zullen worden verbreed en verdiept. Her en der komt er een verlaagd maaiveld en afgevlakte oevers, zodat daar een plas-dras-situatie ontstaat. Deze werkzaamheden vinden plaats onder de verantwoordelijkheid van de provincie Zuid-Holland, niet van de gebiedscoöperatie. Vanuit de Bomenridders werd beroep ingesteld tegen de kap van bomen. Dat is door de rechter ongegrond verklaard. Wel wordt bij de herinrichting gekeken in hoeverre er met de achterliggende argumenten rekening kan worden gehouden.

In de Zegenpolder is een experiment gaande met 70 hectare akkernatuur. Hier wordt zoveel mogelijk zonder chemische bestrijdingsmiddelen gewerkt.

THEMA 750 HECTARE NIEUW NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE REGIO RIJNMOND

SUBDOEL REALISATIE VAN 100 HA NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE SCHIEBROEKSE POLDER EN DE ZUIDPOLDER

OMSCHRIJVING VLINDERSTRIK

CONCLUSIE

PROCES OP KOERS

INHOUD VOLDOET

TOELICHTING DE ONTWIKKELING VAN DE VLINDERSTRIK LAAT FLINKE VOORTGANG ZIEN. AFRONDING VAN DE ZUIDPOLDER IN UITERLIJK 2021 STAAT NIET ONDER DRUK. DIE VAN DE SCHIEBROEKSE POLDER IS KWETSBAARDER.

BEOOGDE RESULTATEN

Doel van de afspraak is het creëren van 100 hectare openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied in de gemeenten Lansingerland en Rotterdam (Schiebroekse polder en Berkelse Zuidpolder), beter bekend onder de naam Vlinderstrik. In aanvulling op de PMR-doelstelling besloot de stuurgroep Vlinderstrik om 40 hectare extra in te richten. De Vlinderstrik wordt dus in totaal circa 140 hectare groot. De Vlinderstrik geeft een impuls aan de recreatie in de hele stadsregio Rotterdam, in het bijzonder aan Rotterdam-Noord en Lansingerland.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

De afspraak maakt deel uit van de PMR-doelstelling om 750 hectare natuur- en recreatiegebied in de Rotterdamse regio te creëren. De ontwikkelingen in de Vlinderstrik (en de Schiezone) maken van de noordrand van Rotterdam een ecologische en recreatieve schakel tussen de Ackerdijkse plassen in Midden-Delfland en de Rottemeren. In de noordelijke Vlinderstrik ligt het accent straks op openheid en recreatie, in het zuidelijke deel op natuur. Het wordt een open gebied met grazige weiden, smalle watergangen, rietkragen en meer boomrijke plekken. Ook lopen er fiets- en wandelpaden doorheen. Het recreatief concentratiepunt nabij metrostation Rodenrijs krijgt extra voorzieningen.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het programma 750 hectare is een gezamenlijk publiek belang van Rijk, provincie en gemeente Rotterdam. Rotterdam is volgens de Uitwerkingsovereenkomst (UWO) PMR/750 hectare belast met de uitvoering van het deelproject Vlinderstrik. Rotterdam en gemeente Lansingerland zijn ieder verantwoordelijk voor hun deel van het bestemmingsplan Vlinderstrik.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Verwerving en inrichting van 100 hectare Vlinderstrik zijn financieel geregeld in de grondexploitatie Noordrandprojecten PMR (2009). Financiering van de aanvullende 40 hectare heeft de provincie Zuid-Holland Rotterdam schriftelijk toegezegd. Daarmee is ook dit stuk Vlinderstrik haalbaar. In ruimtelijke procedures zijn Lansingerland en Rotterdam samen opgetrokken. In 2008 hebben ze het Masterplan vastgesteld. Vanaf november 2013 zijn de bestemmingsplannen onherroepelijk. Voorjaar 2014 hebben de beide colleges, op basis van het Masterplan, bestemmingsplannen, Programma van Eisen en definitief ontwerp (DO) vastgesteld. Het Programma van Eisen (PvE) is gemaakt in samenspraak met omwonenden, ondernemers en andere belanghebbenden.

In het DO staat een ruimtelijke reservering voor de rijksweg A16 (voorheen A13/A16) die Rijkswaterstaat ten noorden van Rotterdam aanlegt. Deze doorsnijdt de uiterste zuidelijke rand van het plangebied. Het Tracébesluit A16 Rotterdam is sinds augustus 2017 onherroepelijk. De tracébesluitgrens loopt iets anders dan de begrenzing van de oorspronkelijke reserveringszone, maar beïnvloedt niet de doelrealisatie. Eind 2015 bereikten Rotterdam en Rijkswaterstaat (RWS) overeenstemming over inpassing via geluidsschermen, grondwallen, taluds met bomen, bomenrijen en bospercelen. Verder wordt er maximaal “werk met werk” gemaakt samen met de uitvoering van een waterplan. Begin 2018 tekenden Rijkswaterstaat, Zuid-Holland, en Lansingerland de uitvoeringsovereenkomsten en bilaterale overeenkomsten. Die bevatten afspraken over werkzaamheden die Rijkswaterstaat op verzoek van de andere overheden laat uitvoeren, zoals de bouw van een 16 meter breed recreaduct over de A16 tussen Vlinderstrik en Schiebroekse Park bestaande uit een fiets/wandelroute (Polderpad) en een faunapassage. De extra geluidsschermen komen voort uit het streven naar Saldo Nul, geen toename van de geluidbelasting ten opzichte van het jaar 2012. Hierover zijn destijds in beide gemeenteraden moties aangenomen. Tot slot legt Rijkswaterstaat, op verzoek van

Lansingerland, extra fietspaden aan richting Lage Bergse Bos: een ontbrekend stuk Polderpad vanaf Park de Polder noordelijk van de A16 en een fietspad via Triangelpark Zuid aan de zuidkant. Bouwconsortium Groene Boog heeft op 1 mei 2018 een contract getekend voor aanleg van de A16. De werkzaamheden, gestart begin 2019, duren naar verwachting, tot 2024.

Het beheer van de Vlinderstrik is aangemerkt als een dienst van algemeen economisch belang (DAEB). In de Zuidpolder is het beheer in 2015 gegund aan Natuurmonumenten. In de Schiebroekse Polder moet dat nog gebeuren. In de Zuidpolder worden hierbij lokale agrariërs en vrijwilligers betrokken, vooropgesteld dat het beheer van voldoende kwaliteit is. Natuurmonumenten heeft een beheerplan opgesteld met als doel om het waardevolle landschap te behouden. In de Schiebroekse Polder komen natuurkarakters en extra coulissen. Hier zal ook stadsrandlandbouw volgens het concept "Herenboeren" (www.herenboeren.nl/projecten/herenboeren-rotterdam) in de praktijk worden gebracht. Daaraan deelnemende burgers kunnen vervolgens ook producten afnemen. Met voorbeeldprojecten waar al natuurkarakters gerealiseerd zijn, zoals rond Haarzuilens bij Utrecht, wordt kennisuitwisseling gezocht.

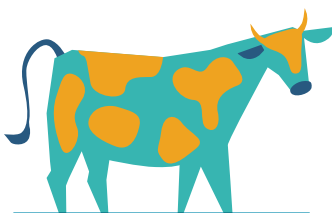
4. FEITELIJKE RESULTATEN

De Vlinderstrik wordt gefaseerd ingericht. De Zuidpolder (70 hectare) is geheel verworven, ingericht en opengesteld. Kassen, schuren en niet-beeldbepalende boerderijen in slechte staat zijn gesloopt, andere verkocht. Een volkstuinvereniging is gedeeltelijk verplaatst. Daarnaast zijn recreatievoorzieningen gerealiseerd en is beplanting aangebracht. Ook waterplan Zuidpolder is uitgevoerd met nieuwe watergangen, natuurvriendelijke oevers, verbreding van bestaande sloten en opzetten van het waterpeil.

In de Schiebroekse Polder zijn de laatste agrarische gronden en opstallen verworven. Eén pachter moet nog instemmen met de beëindiging van reguliere pacht van een aantal percelen, vooralsnog zonder gedwongen ontpachting. De inrichtingswerkzaamheden zullen tweede helft 2019 en 2020 plaatsvinden.

Het recreaduct wordt door aannemingscombinatie Groene Boog gebouwd en zal rond 2022 klaar zijn. Blijkt gedwongen ontpachting noodzakelijk, dan loopt daar de uitvoering uit. Die onzekerheid, en de raakvlakken met de A16, vormen een reëel risico dat de Vlinderstrik niet helemaal is afgerond bij aflopen van de UWV eind 2020.

Het Polderpad, fietspad van Rotte naar Schie via de Vlinderstrik, is ontworpen door DaF-architecten. Het eerste deel is in 2016 opengegaan. Het krijgt tal van beleveniselementen, zoals speelvelden, uitzichtpunten, meubilair, entrees, herkenbare bruggen en hekwerken. De berm is ingezaaid met kleurrijke veldbloemen. De entree is de tot informatiecentrum omgevormde Melkschuur nabij metrostation Rodenrijs en een wilde bloementuin, beide feestelijk geopend in 2015. Daarnaast is ook de Belevenisboerderij in de naastgelegen polder Schieveen (geen PMR/750 ha) een aantrekkelijke recreatievoorziening. Deze is geopend in februari 2018. In september 2018 zijn de struipaden in de Zuidpolder, samen met het aangepaste watersysteem, feestelijk geopend.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA 750 HECTARE NIEUW NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE REGIO RIJNMOND

SUBDOEL REALISATIE VAN 50 HA NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE SCHIEZONE

OMSCHRIJVING SCHIEZONE

CONCLUSIE

PROCES OP KOERS

INHOUD VOLDOET

TOELICHTING DE INRICHTING VAN DE SCHIEZONE LOOPT IETS ACHTER OP DE (BIJGESTELDE) PROJECTPLANNING. DE KNELPUNTEN VALLen BUITEN DE 50 HA VAN DE AFSpraak. ALS DE VERDERE ONTWIKKELING VAN DE 50 HA TEVEEL AFHANKELIJK WORDT GEMAAKT VAN DIE KNELPUNTEN, WORDT VOLTOOIING VOOR HET AFLOPEN VAN DE UITWERKINGSOVEREENKOMST EIND 2020 LASTIG. EEN DEEL VAN DE SCHIEZONE IS SINDS 2012 OPENGESTELD VOOR HET PUBLIEK.

BEOOGDE RESULTATEN

Doel van de afspraak is het creëren van 50 hectare natuur- en recreatiegebied in de landgoederenzone langs de Schie in het Rotterdamse stadsdeel Overschie. Dit deelproject van het programma 750 hectare is uitgewerkt onder de naam Schiezone.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

De afspraak maakt deel uit van de PMR-doelstelling om 750 hectare nieuw natuur- en recreatiegebied in de regio Rotterdam te ontwikkelen (volgens PKB en UW0 PMR/750 ha). Daartoe behoort 50 hectare openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied in een zone langs de Delftse Schie tussen Zweth en Overschie. Vlinderstrik, Polder Schieveen en Schiezone zijn de verbindende schakels tussen Midden-Delfland en Rottemeren. Groene ontwikkeling van de noordrand stelt de huidige kwaliteiten veilig en voorkomt dat deze dichtslibt met bebouwing. Ook wordt het areaal aan natuurgebied vergroot en wordt het gebied toegankelijk voor recreatie.

In de Schiezone wisselen landgoederen en open grasland elkaar af. De landgoederen blijven in stand; open grasland biedt ruimte om natuurgebied te ontwikkelen. De komende jaren zorgt Natuurmonumenten voor bloemrijk grasland, beheerd met schapen en koeien. Struinpaden maken dat er kan worden gewandeld. Hier en daar wordt het waterpeil verhoogd om voor natte natuur te zorgen. De landgoederen worden voor wandelaars toegankelijk, zodat doorgaande routes mogelijk zijn. Daarnaast komen er fiets- en (onverharde) wandelpaden. De graslandpercelen vallen onder de 50 hectare van het Afsprakenkader; de landgoederen niet.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De 750 hectare is een gezamenlijk programma van Rijk, provincie, Rotterdam en (tot 1-7-2015) de stadsregio. Zuid-Holland coördineert uitvoering, zorgt voor financieel beheer en rapporteert aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De provincie heeft alle uitvoering van dit deelproject aan Rotterdam gedelegeerd. De gemeente is ook bevoegd gezag voor vaststelling van het bestemmingsplan. Inrichting en beheer van de graslanden zijn in handen van Natuurmonumenten.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Het bestemmingsplan Schiezone is begin 2010 vastgesteld door de gemeenteraad. Met de uitspraak van de Raad van State in 2011 werd de natuurbestemming onherroepelijk. Het natuur- en recreatieplan is najaar 2013 door de raad vastgesteld. In voorjaar 2014 is een detailontwerp gemaakt. Hierin staat ook de ecopassage in de noordelijke Schiezone als onderdeel van programma Integrale Ontwikkeling Delft-Schiedam (IODS).

Rotterdam heeft najaar 2015 een renovatieplan voor de landgoederen De Tempel en Nieuw Rhodenrijs (beide rijksmonument) opgesteld, samen met Natuurmonumenten en een particuliere projectontwikkelaar. De ligging van struinpaden en bruggen naar de landgoederen wordt hierin vastgelegd. Hoewel buiten de PMR-afpraak, versterkt dit het recreatieve en historische karakter van dit gebied. De huurder van De Tempel en Nieuw Rhodenrijs (Golden Years) werkt mee aan de toegankelijkheid voor wandelaars.

Verwerving en inrichting zijn financieel geregeld in de grondexploitatie Noordrandprojecten PMR (Schiezone en Vlinderstrik), in december 2009 vastgesteld in de gemeenteraad. Daarnaast heeft een particulier fonds (Louisa van der Velden Stichting) bijgedragen aan de realisatie van de Schiezone. Grondeigenaar is Rotterdam. Inrichting en beheer zijn, via erfpacht, overgedragen aan Natuurmonumenten. De laatste grondverwervingsprocedure (3 ha) is afgerond. Eind 2017 is het agrarisch gebruik beëindigd. In 2018 is Natuurmonumenten in drie van de vijf deelgebieden gestart met realisatie van het waterplan.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Mei 2012 is een deel Schiezone officieel geopend en is het startsein gegeven voor verdere inrichting. Een inmiddels verdwenen ‘bouwbord’ nodigde de mensen uit om het gebied te bezoeken. Destijds is een eerste rondje onverharde struinpaden en bruggen in gebruik genomen, dat vervolgens in najaar 2014 is uitgebreid. Na afronding zullen markering en bebording verbeterd zijn.

De graslandpercelen heeft Natuurmonumenten verpacht aan boeren, onder voorwaarde dat zij mest noch chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken. Ze dienen als hooilanden of worden beweid met schapen en koeien. Terreinmedewerkers van Natuurmonumenten controleren dit. Niet-naleving betekent eenmalig een waarschuwing, bij herhaling gevolgd door beëindiging van de pacht.

De inrichting, waaronder peilverhoging en aanleg van ecopassage, verloopt stapsgewijs. Er komt er een Laarzenpad door de Schiezone van Delft naar Overschie, tussen Rotterdamseweg/ Delftweg en A13 in. Dit gaat ook door de landgoederenzone en begraafplaats Hofwijk.

De ecopassage bestaat uit enkele passeerbuizen onder de wegen langs de Schie. Daardoor steken kleine dieren zoals de noordse woelmuis en de waterspitsmuis straks veilig Rotterdamseweg/Delftweg, Schie en Kandelaarweg over. Schie en aanpalende sloten hebben natuurvriendelijke oevers gekregen. Ook het fietspad langs de Schie is verbeterd.

In opdracht van Rotterdam zijn herfst 2016 de watergangen op De Tempel en Nieuw Rhodenrijs gebaggerd. Aanwezige duikers en stuwen zijn vrijgemaakt van slib, bladeren, takken en vuil. De afgelopen twee jaar stonden onderhoud en ontwikkeling van de landgoederenzone op een laag pitje en groeide bij Rotterdam het inzicht dat de gemeente geen rol past als vastgoedexploitant. Vervolgens zijn nieuwe onderhandelingen met partijen gestart over eigendomsverhoudingen. Nu komen de landgoederen in eigendom bij Natuurmonumenten en de opstallen bij een zorgaanbieder. Voorjaar 2019 zijn hierover intentieovereenkomsten getekend. Daarnaast praat Rotterdam met het ministerie van OCW over subsidie voor herstel. De recreatieve ontwikkeling en bebording moet nog plaatsvinden. Tweede helft 2019 start de 1e fase. Daarin zitten vooral de aanleg van de parkeerplaats en de wandelverbinding over de landgoederen. De wandelbruggen over de begraafplaats zijn gerealiseerd.

De Tempelweg, zuidelijk van begraafplaats Hofwijk, wordt onderdeel van het Polderpad. De weg is opnieuw bestraat, autoluw gemaakt, meer toegesneden op fietsers en is van straatmeubilair voorzien. Verholpen wordt nog dat veel klinkers nu los liggen en kleppen. Eind 2017 en begin 2018 is ook de uitkijksofa gerealiseerd. Deze ligt echter nogal verscholen tussen het groen. Een aanwijzingsbord vanaf de weg naar dit bijzondere object ontbreekt.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

infoblad **31**

PEILDATUM: 01-07-2019

THEMA 750 HECTARE NIEUW NATUUR- EN RECREATIEGEBIED IN DE REGIO RIJNMOND**SUBDOEL** REALISATIE VAN EEN LANGZAAMVERKEERSROUTE TUSSEN ROTTERDAM-ZUID EN MIDDEN-IJSSELMONDE**OMSCHRIJVING** GROENE VERBINDING**CONCLUSIE****PROCES** AFGEROND **INHOUD** AFGEROND **TOELICHTING** MET DE FEESTELIJKE OPENING VAN DE GROENE VERBINDING OP 11 JUNI 2014 IS DEZE AFSPRAAK CONFORM PLANNING EN BINNEN BUDGET GEREALISEERD.**BEOOGDE RESULTATEN**

Het belangrijkste resultaat is een fiets- en wandelbrug, als verbinding van Rotterdam-Zuid met het Buitenland van Rhooon en het toekomstige regiopark IJsselmonde. De Groene Verbinding als geheel maakt het Buitenland van Rhooon en de achterliggende groengebieden bereikbaar voor wandelaars en fietsers uit Rotterdam. Bovendien krijgen de bewoners van de Albrandswaardse Vinex-wijk Portland en het Barendrechtse Carnisselande een snellere en meer aantrekkelijke fiets- en wandelverbinding met Rotterdam.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSPRAAK

De afspraak maakt deel uit van de PMR-doelstelling om 750 hectare natuur- en recreatiegebied te creëren. Een deelproject is de realisatie van een route voor langzaam verkeer: een wandel- en fietsverbinding tussen Rotterdam-Zuid en Midden-IJsselmonde. Het is uitgewerkt onder de naam Groene Verbinding en in het Afsprakenkader opgenomen als afspraak 31. De Groene Verbinding verbindt de Rotterdamse wijk Pendrecht met de Vinexlocatie Portland in de gemeente Albrandswaard. De bijbehorende fiets- en voetgangersbrug moet de fysieke barrière van de A15 en de Betuwelijn opheffen.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het programma 750 hectare is een gezamenlijk publiek belang van Rijk, provincie, gemeente Rotterdam en de (opgeheven) stadsregio Rotterdam. De provincie coördineert de uitvoering, zorgt voor het financiële beheer en rapporteert aan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De projectleiding van de Groene Verbinding berustte bij de stadsregio. Zij sloot met de relevante partijen uitvoeringsovereenkomsten over realisatie, beheer en onderhoud. De gemeente Rotterdam is eigenaar van de fiets- en voetgangersbrug, met alle verplichtingen die daarbij horen. De bestuurlijke afstemming en communicatie rond de Groene Verbinding liep via de toenmalige provinciale projectorganisatie van het Buitenland van Rhooon.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

Het voorlopig ontwerp van de Groene Verbinding is in 2007 opgeleverd. Na overleg met de betrokkenen is in 2010 een definitief ontwerp gemaakt. Vervolgens heeft de stadsregio in 2011 het bestek afgerond. In 2012 zijn alle relevante vergunningen onherroepelijk geworden. De Groene Verbinding is begin 2012 aanbesteed. Kort daarop is, enigszins vertraagd, gestart met de werkzaamheden.

De Groene Verbinding is € 10 miljoen goedkoper uitgevallen dan geraamd. Dit geld blijft conform afspraken uit UWO gelabeld voor infrastructurele projecten binnen PMR / 750 ha. Rotterdam en provincie hebben LNV gevraagd of een deel daarvan (2,26 miljoen) ingezet kan worden voor natuurontwikkeling in de Noordrand (polder Schieveen), aansluitend op Vlinderstrik en Schiezone. Op 12 juni 2018 heeft LNV hiermee ingestemd. Een deel van het bovengenoemde overschot wordt nu ook besteed aan het Binnenland van Rhooon, een gebied van 6 hectare dat als entreefunctie naar het nabijgelegen Buitenland van Rhooon gaat fungeren. Binnenland ligt overigens buiten het PMR/750 hectare gebied maar gaat wel bijdragen aan de bereikbaarheid daarvan. Het restant is bestemd voor het Buitenland van Rhooon.

In 2012 is een besluit genomen over de optimale aansluiting van de Groene Verbinding op het Buitenland van Rhooon. Het gekozen tracé loopt door de Rhoonse Weide. De aanleg start pas als het Buitenland van Rhooon de beoogde kwaliteit natuur en recreatie krijgt die het gebied voor dagtoerisme aantrekkelijk maakt. Het Natuur- en recreatieschap IJsselmonde kreeg kort voor de opheffing van de stadsregio opdracht om het fietsknooppuntennetwerk van IJsselmonde af te stemmen op de Groene Verbinding.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Eind augustus 2013 was langzaamverkeersbrug over A15 en Betuwelijn klaar. De totale lengte is 190 meter, met een vrije overspanning van 150 meter. Voet- plus fietspad zijn 6,5 meter breed. Het 'netkousachtig' uiterlijk wordt bewerkstelligd door diagonaal rondlopende stalen en elkaar kruisende profielen. Naast op- en afritten voor wandelaars en fietsers is er ook een trappenhuis aan de Rotterdamse kant. In juni 2014 was de feestelijke opening.

In 2017 is er te weinig klein onderhoud en een beschadigde slijtlaag op het brugdek geconstateerd. Die zijn in het voorjaar van 2018 hersteld. Tevens bracht de monitoring voor deze Integrale Rapportage enige jaren terug een onderbenutting van de brug aan het licht. Aan de Rotterdamse kant is vervolgens de vindbaarheid van de Groene Verbinding en de aansluiting op het stedelijke fietsnetwerk verbeterd. Het duidelijkst is dit zichtbaar op de Charloisse Lagedijk. In mei 2017 is ook gestart met maatregelen om de bestaande fietsinfrastructuur tussen Barendrecht, Albrandswaard en Ridderkerk te verbeteren. Deze zijn onderdeel van een snelfietsroute F15 IJsselmonde en bestaan onder andere uit het verbeterde en verbrede fietspaden, fietsvriendelijker afgestelde verkeerslichten, extra verlichting en een minimaal aantal onderbrekingen. Hierdoor wordt het voor bijvoorbeeld forensen aantrekkelijker om te fietsen. De verwachting is dat in Rotterdam-Zuid het aantal fietsbewegingen zo toeneemt.

Voor de realisatie van een snelfietsroute werken Zuid-Holland, ministerie van IenW, Barendrecht, Albrandswaard, Ridderkerk en Rotterdam en Metropoolregio Rotterdam Den Haag samen. De Groene Verbinding maakt er deel van uit. Zij is naar verwachting in 2020 helemaal af, maar eerder al hebben fietsers profijt van de maatregelen.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

7 THEMA BESTAAND ROTTERDAMS GEBIED

ALGEMEEN

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) draagt bij aan het bereiken van de dubbeldoelstelling van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Het bestaat uit een reeks projecten en deelprojecten. Deze moeten leiden tot een betere (intensievere) benutting van het bestaande havengebied én een betere leefomgeving.

In de Planologische kernbeslissing (PKB) PMR staat dat BRG een impuls moet geven aan:

1. het oplossen van het ruimtetekort in het bestaande havengebied;
2. het verbeteren van de milieukwaliteit;
3. het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied;
4. de ruimtelijke kwaliteit van Rijnmond.

Dit zijn de vier rijksdoelstellingen van BRG. Elk BRG-project moet aan minimaal één van deze doelen een bijdrage leveren.

Het werkgebied van BRG omvat de regio Rijnmond, inclusief Goeree-Overflakkee. Het zwaartepunt ligt bij de gebieden die worden beïnvloed door de haven (industrie en verkeer).

De BRG-projecten zijn in het Convenant Visie en Vertrouwen gecategoriseerd als:

- intensiveringsprojecten, gericht op het oplossen van het ruimtetekort in de bestaande haven (BRG-rijksdoel 1);
- milieukwaliteitsprojecten, gericht op het verbeteren van de milieukwaliteit (BRG-rijksdoel 2);
- ruimteprojecten, gericht op het verbeteren van aanbod en kwaliteit van natuur- en recreatiegebieden en het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit (BRG-rijksdoel 3 en 4).

De milieukwaliteitsprojecten en de ruimteprojecten samen worden aangeduid als de leefbaarheidsprojecten.

In deze Integrale Rapportage gaat infoblad 32 over de intensiveringsprojecten, 33 over de milieukwaliteitsprojecten, 34 over de natuur- en recreatieprojecten en 35 over de projecten ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit. De infobladen 34 en 35 zijn gecombineerd, net als in de convenantsafspraken en in de vorige edities van de Integrale Rapportage.

BESTUURLIJK KADER EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Het Bestuursakkoord over de uitvoering van PMR uit 2004 legt de verantwoordelijkheden rond BRG op hoofdlijnen vast.

In de Uitwerkingsovereenkomst Bestaand Rotterdams Gebied (UWO BRG) uit 2005 hebben de rijkspartijen, de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de (voormalige) stadsregio Rotterdam nadere afspraken gemaakt over de uitvoering. Ook hebben zij vastgelegd hoe de financiering is geregeld.

BRG kent projecten gericht op intensivering van het ruimtegebruik, verbeteren van de milieukwaliteit, versterken van groen- en natuurgebieden en het vergroten van de ruimtelijke kwaliteit.

De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor de realisatie van het programma als geheel. Verschillende partijen voeren BRG-(deel)projecten uit. Dat zijn onder andere Rijkswaterstaat, het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), ProRail, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam, andere gemeenten in de Rijnmondregio en het Waterschap Hollandse Delta.

De minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) was namens de rijksoverheid het aanspreekpunt voor de gemeente Rotterdam. Met de start van het kabinet Rutte III in oktober 2017 is deze rol overgegaan op het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

In de UWO BRG (2005) waren diverse rapportageverplichtingen opgenomen. In het kader van de vereenvoudiging van de governancestructuur van PMR (brief IenM aan de Tweede Kamer van november 2015) wordt het aantal verplichte rapportages verminderd. De gemeente Rotterdam rapporteert met ingang van 2016 één (in plaats van twee) keer per jaar aan het Rijk over voortgang en financiële resultaten van BRG. Voor wat betreft de

inhoudelijke monitoring bevatte de UWO drie verplichtingen: een jaarlijkse projectmonitor (per project het behaalde projectresultaat afgezet tegen de projectambities), een vijfjaarlijks effectrapport (oordeel over de bijdrage van de projecten aan de rijksdoelstellingen) en een eveneens vijfjaarlijkse, programma-brede evaluatie van BRG. In 2015 hebben Rotterdam en Rijk besloten de jaarlijkse projectmonitor en het vijfjaarlijks evaluatierapport te laten vervallen. In de tweede helft van 2018 zijn door de deelnemende partijen binnen BRG concrete voorstellen gedaan voor de actualisatie van de UWO BRG. Deze voorstellen hebben onder meer betrekking op de nieuwe rolverdeling tussen de ministeries, de versterking van de governance en de vereenvoudiging van de verantwoordingsstructuur. Deze aanpassing is eind januari 2019 vastgesteld door het Directeurenoverleg (DO) BRG, waarmee de UWO BRG kan worden gewijzigd.

De UWO stelde ROM-Rijnmond verantwoordelijk voor de inhoudelijke monitoring. Sinds de opheffing van ROM-Rijnmond in 2009 voert de DCMR deze monitoring uit, in opdracht van het Rijk.

	Op lijst	Gereed	Gereed %
Aantal leefbaarheidsprojecten	87	62	71%
Aantal intensiveringsprojecten	19	19	100%

Figuur 9. Overzicht afgeronde en gemonitorde BRG-projecten per 1-1-2019.

Het eerste effectrapport en de eerste evaluatie verschenen in respectievelijk 2012 en 2013; het tweede effectrapport begin 2017. Van 2009 tot en met 2016 is de projectmonitor jaarlijks uitgevoerd. In 2017 heeft de projectmonitoring stil gelegen. Dat had tot gevolg dat in de vorige Integrale Rapportage geen nieuwe informatie kon worden opgenomen over in 2017 behaalde projectresultaten. Begin 2018 hebben de betrokken partijen geconstateerd dat het ontbreken van dergelijke informatie niet alleen een knelpunt oplevert voor de informatievoorziening voor de Tafel van Borging, maar ook voor het (nog wel verplichte) vijfjaarlijkse effectrapport (gepland voor 2021 – bij de afronding van BRG). Voor 2018 heeft het CO PMR eenmalig budget beschikbaar gesteld om voor wat betreft de projectmonitoring een inhaalslag te plegen. Daarvoor konden in 2018 vijf afgeronde BRG-projecten worden gemonitord. Voor de resterende looptijd van BRG-programma is er budget beschikbaar gesteld waarmee de werkzaamheden die verband houden met het monitoren van de projecten, zijn gewaarborgd.

PLANNING EN VOORTGANG VAN HET PROGRAMMA

Alle BRG-projecten moeten uiterlijk 1 januari 2021 zijn uitgevoerd. De intensiveringsprojecten waren in 2009 al afgerond (zie hiervoor ook de tabel).

De uitvoering van de leefbaarheidsprojecten is over de gehele programmaperiode (2006-2020) gespreid. Binnen BRG lopen vijf deelprogramma's gerelateerd

aan leefbaarheid (Stille wegdekken, Gebiedsgerichte benadering, Geluidsschermen, Kenniscentrum Geluid en Rivierparken). Daarnaast onderscheiden we vijf aparte projecten (Kwaliteitsimpuls Oostvoornse meer, Landtong Rozenburg, Calandspoorbrug, Warmtebedrijf en Port City).

Het totale aantal leefbaarheidsprojecten varieert in de loop van de tijd: projecten komen te vervallen en vrijgevallen middelen worden opnieuw ingezet.

Begin 2019 heeft de gemeente Rotterdam een nieuwe voortgangsrapportage opgesteld. De rapportage stelt vast dat er goede voortgang geboekt wordt. Op peildatum 1 januari 2019 was 78% van de projecten afgerond (81 van de 106). De uitvoering loopt voor op de uitgaven (68% van de financiële waarde), maar loopt iets achter op de uitvoeringsperiode van BRG (87% verstreken). Een ogenschijnlijke terugloop in de percentages komt vooral doordat het portfolio de laatste jaren flink is uitgebreid met nieuwe projecten. Ook de indexering van het totale budget tegen een percentiel dat hoger ligt dan de huidige inflatie draagt bij aan de vertekening van het beeld. In een volgende editie zal de voortgang alleen nog maar worden afgemeten aan absolute aantallen projecten die gereed zijn gemeld.

De nieuwe projecten worden deels gefinancierd met geld dat beschikbaar is gekomen na de herijking van het project Kenniscentrum Geluid (KCG). Van de 23 nog af te ronden projecten en deelprogramma's

Van het beschikbare budget ging in 2018 31% naar milieukwaliteitsprojecten en 64% naar ruimteprojecten.

zijn tien projecten in uitvoering en 13 in voorbereiding. Eén project (stil wegdek N493 bij Spijkenisse) staat 'on hold'; hiervoor wordt een vervangend project gezocht. Twee andere projecten zijn geannuleerd.

PROJECTRESULTATEN

De 19 intensiveringsprojecten waren in 2009 allemaal succesvol afgerond. Van de 62 afgeronde leefbaarheidsprojecten had de DCMR er 55 gemonitord tot en met 2018. Voor deze projecten geldt dat de resultaten overwegend succesvol zijn.

Het effectrapport uit 2017 concludeerde dat de BRG-projecten over het algemeen voldoende bijdragen aan de realisatie van de rijksdoelen. Veel effect sorteren de (deel)projecten die gerelateerd zijn aan de rijksdoelen 3 en 4, in het bijzonder die binnen de Gebiedsgerichte benadering. Zulke projecten zijn voor de burger het meest zichtbaar en dragen bij aan diens gezondheid en welbevinden.

Van het beschikbare BRG-budget van 80 miljoen euro ging tot en met 2016 ongeveer 40% naar milieukwaliteitsprojecten en 56% naar de ruimteprojecten (natuur- en recreatieprojecten en projecten gericht op ruimtelijke kwaliteit). Voor financiële risico's en programmakosten is 4% gereserveerd. In de oorspronkelijke budgetverdeling van 2005 was 49% voor milieukwaliteitsprojecten gereserveerd en waren geen programmakosten begroot. Er heeft dus een budgetverschuiving plaatsgevonden van milieukwaliteitsprojecten naar ruimteprojecten. Tot en met eind 2018 zet deze tendens zich voort; van de totale uitgaven tot dan betrof nog 31% de milieukwaliteitsprojecten en 64% de ruimteprojecten.

BRG EN DE DUBBELDOELSTELLING PMR

Belang en nut van BRG voor de dubbeldoelstelling van PMR zijn onomstreden. Deze conclusie uit de eerste evaluatie van BRG in 2013 is in het effectrapport van 2017 opnieuw onderstreept. Door het lokale karakter van veel projecten is opschaling naar een merkbaar effect in het hele werkgebied van BRG echter niet mogelijk.

Vanaf 2014 worden wijzigingen in het projectenportfolio voorgelegd aan het Directieoverleg (DO) BRG. Daarin zitten de gemeente Rotterdam, het ministerie van BZK, HbR, DCMR en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Vanaf 2015 maakt ook consultatie van betrokken stakeholders onderdeel uit van de wijzigingsprocedure.

Sinds 2015 bezoeken vertegenwoordigers van de bij BRG betrokken partijen jaarlijks een aantal projecten. Die bezoeken versterken het draagvlak en zijn tegelijk een signaal aan de projectleiders dat hun projecten belangrijk zijn voor de balans binnen PMR als geheel.

INTERVIEW

CAROLINA LINARES

BEWONER NOORDEREILAND

“ Mijn wandelingen met de honden door ‘Ons Park’ hebben ervoor gezorgd dat ik mij in Rotterdam snel thuisvoelde. ”

Carolina Linares is Colombiaanse en woont sinds 3 jaar – samen met haar vriend Bart – in Rotterdam op het Noordereiland. We ontmoeten Carolina in ‘Ons Park’, waar zij dagelijks haar 2 honden Tomasa en Ramona uitlaat. Al wandelend vertelt Carolina haar verhaal over hoe ‘Ons Park’, haar park is geworden.

“Mijn vriend is een Nederlander, we woonden 6 jaar samen in Zuid-Amerika. In 2016 hebben we de beslissing genomen om naar deze kant van de wereld te komen. Dat was voor mij heel spannend! Toen ik net aankwam in Rotterdam en ging wonen op het Noordereiland, wist ik niet goed hoe ik mijn nieuwe leven moest beginnen. De honden moest ik zo wie zo elke dag uitlaten. Ik ging naar dit parkje en daar had ik contact met heel veel mensen.

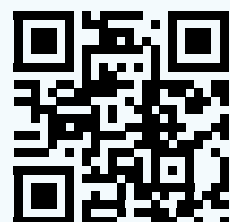
Ik was heel dankbaar dat de andere baasjes in het begin tijd met mij deelden. Ik ben fotografe en besloot een serie portretten te maken van hondjes met hun baasjes. Die serie heb ik hier geëxposeerd in dit park. Het was tijdelijk maar het was heel leuk om de ruimte te krijgen om dit te doen. Na die tentoonstelling is het werk gepubliceerd in de Havenloods en daarna kon ik ook voor de Havenloods gaan werken als fotograaf!”

Het bijzondere van Ons Park is voor Carolina ook dat het zo dichtbij is. “Ik kom uit een land met heel veel mooie natuur, maar ik kom uit de hoofdstad van Colombia en daar kun je niet zo heel makkelijk contact met de natuur hebben, dan moet je ver reizen. Dat vind ik ook super leuk van deze stad en van deze buurt; ik kan gewoon 10 minuten lopen en dan ben ik direct in één van de mooiste parkje van de stad, met een prachtig uitzicht op het water en de bootjes’.

Door de dagelijkse ontmoetingen in het park voelde Carolina zich snel thuis in haar buurt op het Noordereiland.

“Ik leerde de mensen snel beter kennen, had een praatje met ze en kon mijn Nederlands oefenen. Zo leerde ik ook de Nederlandse cultuur te ontdekken. Daarom is dit park heel belangrijk voor mij”.

**Kijk voor het volledige interview op
<https://youtu.be/aVCENXG3DtA>
 of scan de QR-code**

THEMA BESTAAND ROTTERDAMS GEBIED (BRG)**SUBDOEL** OPLOSSEN VAN HET RUIMTEKORT**OMSCHRIJVING** REALISATIE INTENSIVERINGSPROJECTEN**CONCLUSIE****PROCES** AFGEROND **INHOUD** AFGEROND

TOELICHTING AAN DE AFSpraak OM 200 HA RUIMTEWINST TE BOEKEN IN HET BESTAANDE HAVENGEBIED WAS IN 2009 VOLDAAN. DE INTENSIVERINGSPROJECTEN ONDER DE VLAG VAN BRG ZIJN DAARMEE SUCCESVOL AFGEROND.

BEOOGDE RESULTATEN

De intensiveringsprojecten dragen bij aan het oplossen van het tekort aan ruimte in het bestaande havengebied. De projecten zijn gericht op het boeken van ruimtewinst: door herontwikkeling en intensiever gebruik te maken van oude terreinen en door aanwinst van nieuwe terreinen in bestaand havengebied (demping). Doel is om daarmee 200 hectare ruimte te winnen tussen 2006 en 2021. De gewonnen ruimte wordt gebruikt voor haven-gerelateerde functies.

Een beter (intensiever) gebruik van bestaande haventerreinen kan ook worden bereikt door verhoging van de ruimteproductiviteit van de containerterminals. Een maat voor de ruimteproductiviteit is het aantal standaard-containers (TEU) dat jaarlijks per hectare wordt doorgezet. Bij het intensiveren en optimaliseren van het ruimtegebruik vormen de wettelijke milieueisen en de huidige milieufspraken belangrijke randvoorwaarden.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) heeft als doel om door de uitvoering van projecten in de regio een impuls te geven aan:

- het oplossen van het ruimtekort in de bestaande haven;
- het verbeteren van de milieukwaliteit;
- het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied;
- de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

Deze doelstellingen staan in het Bestuursakkoord PMR (2004), in de PKB PMR (2006) en in de Uitwerkingsovereenkomst BRG (UWO BRG, 2005). Ze zijn opgenomen in het Convenant Visie en Vertrouwen (afspraken 32 tot en met 35). In dit infoblad gaat het over de projecten die bijdragen aan het oplossen van het ruimtekort in het bestaande havengebied.

Een beter (intensiever) gebruik van bestaande haventerreinen kan ook worden bereikt door verhoging van de ruimteproductiviteit van de containerterminals. Een maat voor de ruimteproductiviteit is het aantal standaard-containers (TEU) dat jaarlijks per ha wordt doorgezet. Bij het intensiveren en optimaliseren van het ruimtegebruik vormen de wettelijke milieueisen en de huidige milieufspraken belangrijke randvoorwaarden.

“artist-impression Hartel etc Bron Havenbedrijf Rotterdam

(BRON: ECT.NL)

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

In de UWO BRG hebben de rijkspartijen, de gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland en de (toenmalige) stadsregio Rotterdam afspraken gemaakt over de uitvoering van het BRG-programma. De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor BRG als geheel. Binnen het programma is het Havenbedrijf Rotterdam N.V. (HbR) verantwoordelijk voor de intensiveringsprojecten. In het Bestuursakkoord PMR heeft Rotterdam zich verplicht om deze projecten te financieren. Met de verzelfstandiging van het gemeentelijk Havenbedrijf in 2004 is deze verplichting overgegaan op HbR.

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

In de UWO BRG waren 19 intensiveringsprojecten opgenomen. Alle intensiveringsprojecten waren in 2009 gereed. Dit onderdeel van BRG is daarmee afgesloten.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Door herontwikkeling, intensiever gebruik van het bestaande havengebied en demping van verouderde havens was in 2009 ruim 200 hectare ruimtewinst geboekt. Daarmee was het doel van de intensiveringsprojecten gerealiseerd en is voldaan aan de afspraak. Overigens gaat de intensivering in de Rotterdamse haven nog wel door, maar niet onder de vlag van BRG. Eén van de BRG-intensiveringsprojecten is bijzonder, omdat het ook een BRG-ruimteproject is. Het betreft Port City (zie tabel in infoblad 34&35).

HbR rapporteerde periodiek aan de gemeente over de voortgang van de projecten. Ook monitort HbR de ruimteproductiviteit van de containersector. Op basis van deze gegevens rapporteerde Rotterdam tot 1 januari 2016 aan het ministerie van IenM. Met de vereenvoudiging van de governancestructuur rond PMR zijn deze rapportageverplichtingen komen te vervallen omdat de doelstellingen ten aanzien van intensivering zijn behaald. Bovendien zijn door de ingebruikname van de terminals op Maasvlakte 2 grote veranderingen opgetreden waardoor de resultaten niet goed meer te vergelijken zijn. De BRG-voortgangsrapportages van de gemeente Rotterdam rapporteren sinds 1 juli 2016 ook niet meer over de intensiveringsprojecten. Daarmee is de basis vervallen om in de Integrale Rapportage, in BRG-kader, over ruimteproductiviteit te rapporteren.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

THEMA BESTAAND ROTTERDAMS GEBIED (BRG)**SUBDOEL** VERBETEREN MILIEUKWALITEIT**OMSCHRIJVING** REALISATIE MILIEUKWALITEITSPROJECTEN**CONCLUSIE****PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET

TOELICHTING DE UITVOERING VAN DE MILIEUKWALITEITSPROJECTEN LIGT OP SCHEMA: OP 87% VAN DE UITVOERINGSTERMIJN (1-1-2019) WAS 74% VAN DE PROJECTEN VOLTOOID. DE REALISATIE VAN DE PROJECTEN LOOPT NOG DOOR TOT 2021. BIJ 71% VAN ALLE AFGERONDE EN GEMONITORDE PROJECTEN ZIJN DE PROJECTAMBITIES BEHAALD. 23% VOLDOET NIET GEHEEL EN BIJ 6% IS GEEN OORDEEL MOGELIJK.

BEOOGDE RESULTATEN

De volgende milieukwaliteitsprojecten stonden in UWO BRG:

- Warmtebedrijf;
- Kenniscentrum Geluid Rijnmond (KCG);
- Geluidsreductie van de Calandspoorbrug;
- Tien tracés met stil wegdek (samen ruim 9 km);
- Drie geluidsschermen langs de infrastructuurbundel A20 / spoorlijn Rotterdam-Gouda.

Door tussentijdse wijzigingen in de portfolio is het aantal milieukwaliteitsprojecten opgelopen van 20 tot 27. KCG omvat intussen ook deelprojecten die aan rijksdoelen 3 en 4 zijn gekoppeld.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) geeft door uitvoering van regionale projecten een impuls aan:

- het oplossen van het ruimtetekort in de bestaande haven;
- het verbeteren van de milieukwaliteit;
- het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied;
- de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

Deze rijksdoelen staan in het Bestuursakkoord PMR (2004), in de PKB PMR (2006), in de Uitwerkingsovereenkomst BRG (UWO BRG, 2005) en in het Convenant Visie en Vertrouwen. Het programma eindigt eind 2020. Dit infoblad rapporteert projecten die bijdragen aan verbetering van milieukwaliteit.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

Rotterdam is verantwoordelijk voor BRG als geheel. Milieukwaliteitsprojecten worden uitgevoerd door verschillende partijen. Het Warmtebedrijf is in 2005 opgericht onder regie van Strategisch Platform R3 (ROM-Rijnmond). Aandeelhouders zijn Rotterdam, Zuid-Holland en woningcorporatie Woonbron.

Kenniscentrum Geluid Rijnmond (KCG) is in 2001 opgericht door Rijkswaterstaat, Havenbedrijf Rotterdam (HbR) en DCMR die uitvoert. De aanleg van geluidsschermen en stille wegdekken valt onder verantwoordelijkheid van de (spoor)wegbeheerders.

BRG-Milieuprojecten 1-1-2019	Aantal projecten	Gereed
Warmtebedrijf	1	1
KCG binnen projectdefinitie	4	4
KCG buiten projectdefinitie (wel milieuprojecten)	4	3
Geluidsreductie Calandspoorbrug	1	1
Deelprogramma Stille wegdekken	14	8
Deelprogramma Geluidsschermen	3	3
Totaal	27	20

Aantal afgeronde milieukwaliteitsprojecten per 1-1-2019 (excl. vervallen projecten).

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

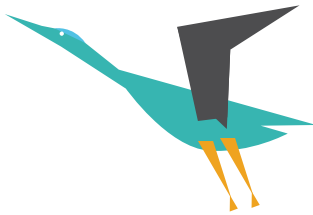
Volgens de BRG-voortgangsrapportage was op 1 januari 2019 74% van de milieukwaliteitsprojecten afgerond.

KCG richtte zich primair op reductie van havengeluid. Na evaluatie in 2012 kreeg het, afgeslankt, een doorstart. Het budget is herverdeeld. Ook projecten voor andere rijksdoelen dan milieukwaliteit komen nu in aanmerking, mits milieukwaliteit mee profiteert. Ze dragen de naam KCG, maar vallen buiten de oorspronkelijke projectdefinitie. Vervangend KCG-project Geluidmeetnet Maasvlakte is wel milieukwaliteitsproject.

De BRG-tracés met stil wegdek zijn uitgebreid van tien naar veertien. Ze werken optimaal wanneer ook de onderlagen worden vervangen. Koppeling aan groot onderhoud bemoeilijken de planning binnen de uitvoeringsperiode van BRG. Bij vijf geplande stille wegdekken meldt de VGR vertraging of gewijzigde planvorming c.q. uitvoering, riskant gezien de BRG-einddatum. Rotterdam neemt aan dat 2020 alle geselecteerde tracés óf gerealiseerd zijn, óf van de BRG-lijst afgevoerd met allocatie van budget naar nieuwe projecten die snel en gemakkelijk realiseerbaar zijn.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

- Van 17 gemonitorde milieukwaliteitsprojecten voldeden er twaalf. Vier projecten voldeden niet geheel (Stille wegdekken N218 Brielle, de Rotterdamse stille wegdekken Korperweg en Brielselaan en communicatie vanuit het “oude” Kenniscentrum Geluid). KCG Blauwe Verbinding krijgt geen oordeel vanwege werkzaamheden elders en nog niet verbeterde waterkwaliteit.
- Na afronding van aanvullende gevelisolatie door Prorail ondervinden omwonenden van de Calandspoorbrug niet langer geluidsbelasting boven de wettelijke norm. Toch blijft de Calandspoorbrug in Rozenburg een belangrijke lawaaibron. Omdat in 2020 de technische levensduur eindigt, krijgt de Havenspoorlijn in 2021 deels een nieuw tracé. Dit Theemswegtracé ontlast Rozenburg én geeft betere doorstroming van spoorverkeer. Bewoners van Zwartewaal kunnen juist meer geluid gaan ondervinden.
- In 2005 is het Warmtebedrijf opgericht. Dit koopt warmte in bij bedrijven die warmte ‘over’ hebben en levert aan bedrijven of woningen met een warmtebehoefte. Tot dusver is er één warmteleverancier, zodat het Warmtebedrijf duur moet inkopen en forse verliezen lijdt. Eind 2017 (de meest recente cijfers) waren in totaal 136.066 woningequivalenten aangesloten, waarvan 9.222 in Rotterdam-Zuid, het eerste aandachtsgebied van het project. Aansluiten verloopt moeizamer dan in de business case geschat. Voorbereidingen voor een zijtak naar het Leidse warmtenet en Heineken in Zoeterwoude liggen momenteel stil. Pernis Restwarmte Initiatief, gestart in oktober 2018, is een samenwerkingsverband van Shell, Havenbedrijf Rotterdam en Warmtebedrijf Rotterdam; 16.000 Rotterdamse huishoudens krijgen restwarmte van Shell Pernis via de warmteleiding van Warmtebedrijf Rotterdam. Dat levert jaarlijks een 35.000 ton CO₂-reductie op.
- Op 1-1-2019 waren acht van de 14 stille wegdek aangelegd. N493 bij Spijkenisse staat on hold en wordt mogelijk vervangen vanwege twijfel aan de effectiviteit hier. De keuze van wegen voor BRG-deelprogramma Stille wegdekken was niet altijd gelukkig. Soms zijn er te weinig omliggende kwetsbare gebouwen terwijl toch de ambitie was om een aanmerkelijk aantal woningen te ontlasten van teveel geluid door havengerelateerd verkeer.
- Het deelprogramma Geluidsschermen is afgerond. Drie geluidsschermen langs de A20 zijn gerealiseerd, twee in Rotterdam-Noord en een in Vlaardingen-West. Hierdoor vermindert het aantal woningen met een geluidsbelasting boven de voorkeurswaarde (48 dB) met gemiddeld ruim 50%, wat spoort met projectambitie en rijksdoel.
- Het KCG-project Geluidmeetnet Maasvlakte is in januari 2018 afgerond met een rapportage. Inschatting is dat industrie, Europaweg en Havenspoorlijn (als ze tegelijk actief zijn) gelijkelijk bijdragen aan hindermomenten. Een vervolgtraject onderzoekt welke geluidbeperkende bronmaatregelen mogelijk zijn.
- Het oorspronkelijke Kenniscentrum Geluid (KCG) richtte zich op beperking van geluidbelasting door nieuwe technieken en ontsluiting van kennis. Vanaf 2017 staan de resultaten van KCG-projecten Benchmark Geluid, Geluidmeetnet Maasvlakte en Stille wegdekken op de website en is project KCG communicatie & website afgerond. De website blijft online, maar informatie hierop wordt slechts incidenteel geactualiseerd.
- Het KCG-project Testfaciliteit ontgassen binnenvaart loopt nog. Het gaat om ontgassing mét dampverwerking. Diverse onderzoeken en overleggen ter implementatie zijn nog gaande. Afronding volgt medio 2019.
- Het KCG-project Zonne-oplaadpunten verloopt moeizaam. Oorspronkelijke plannen voor zonne-oplaadpunten in Albrandswaard en Stellendam zijn ingetrokken. Een nieuw traject voor oplaadpunten op een parkeerplaats in Spijkenisse is opgestart. De deadline verschuift naar eind 2019.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

CONCLUSIE**PROCES** OP KOERS **INHOUD** VOLDOET **BEOOGDE RESULTATEN**

Doel van de ruimteprojecten is het verbeteren van het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebieden en van de ruimtelijke kwaliteit in de regio Rotterdam. Het Convenant Visie en Vertrouwen noemt expliciet de Landtong Rozenburg, het Oostvoornse Meer, de Rivierparken, het Stadspark Duinvallei en de Gebiedsgerichte benadering (Ggb). De Ggb omvat een groot aantal deelprojecten in Westvoorne, Hoogvliet, Hoek van Holland, Rotterdam-Charlois en op Goeree.

Door tussentijdse wijzigingen in de portfolio is het aantal ruimteprojecten teruggelopen van 63 (2018) tot 60. KCG omvat intussen ook deelprojecten (ruimteprojecten) die aan rijksdoelen 3 en 4 gekoppeld zijn.

THEMA BESTAAND ROTTERDAMS GEBIED (BRG)**SUBDOEL** REALISATIE RUIMTEPROJECTEN**OMSCHRIJVING** REALISATIE RUIMTEPROJECTEN

TOELICHTING DE UITVOERING VAN DE RUIMTEPROJECTEN WORDT BEOORDEELD ALS 'OP KOERS'. OP 87% VAN DE UITVOERINGSTERMIJN (1-1-2019) WAS 70% VAN DEZE PROJECTEN VOLTOOID. DE OGENSCHIJNLIJKE ACHTERSTAND WORDT VEROORZAAKT DOOR HET FEIT DAT ER IN 2017-2018 VEEL NIEUWE PROJECTEN AAN DE PORTFOLIO ZIJN TOEGEVOEGD. UIT DE PROJECTMONITORING BLIJKT DAT TOT EN MET 2018 BIJNA 90% VAN DE GEREED GEMELDE PROJECTEN VOLDOET AAN DE PROJECTAMBITIES.

1. ACHTERGROND EN NADERE UITLEG AFSpraak

Het programma Bestaand Rotterdams Gebied (BRG) wil door de uitvoering van projecten in de regio een impuls te geven aan:

- het oplossen van het ruimtetekort in de bestaande haven;
- het verbeteren van de milieukwaliteit;
- het aanbod en de kwaliteit van natuur- en recreatiegebied;
- de ruimtelijke kwaliteit van de regio Rotterdam.

Deze doelen staan in het Bestuursakkoord PMR (2004), in de PKB PMR (2006) en in de Uitwerkingsovereenkomst BRG (UWO BRG, 2005). In het Convenant Visie en Vertrouwen zijn laatste twee rijksdoelen gebundeld onder de noemer 'ruimteprojecten'.

2. VERANTWOORDELIJKHEDEN

De gemeente Rotterdam is verantwoordelijk voor het managen van het BRG-programma als geheel. Bij enkele ruimteprojecten is het opdrachtgeverschap gedelegeerd naar een andere gemeente (bij de Gebiedsgerichte benadering) of naar het Havenbedrijf Rotterdam (HbR), zoals de Landtong en de Kwaliteitsimpuls Oostvoornse Meer (KI-OVM). De opdrachtgever werkt het plan in detail uit, communiceert met belanghebbenden en stuurt de aannemer aan. Na afronding volgt verantwoording aan Rotterdam en eventuele andere subsidieverstrekkers.

BRG-Ruimteprojecten	Aantal projecten	Gereed
Landtong Rozenburg	1	1
Deelprogramma Rivierparken	10	9
Kwaliteitsimpuls Oostvoornse Meer	1	1
Deelprogramma Gebiedsgerichte benadering	30	25
Port City	1	1
KCG buiten projectdefinitie (ruimteprojecten)	8	4
Nieuwe ruimteprojecten	9	1
Totaal	60	42

Aantallen afgeronde ruimteprojecten en gebiedsgerichte projecten per 1-1-2019 (excl. vervallen projecten).

3. STAND VAN ZAKEN EN ONTWIKKELINGEN

De BRG-projectenportfolio bevatte aanvankelijk 30 ruimteprojecten. Sindsdien is het portfolio regelmatig aangepast en uitgebreid. Volgens de laatste voortgangsrapportage (1-1-2019) zijn er 60 ruimteprojecten gedefinieerd, waarvan er 42 gereed zijn gemeld. Om te bewerkstelligen dat alle beschikbare middelen aan het BRG-doel worden besteed, zijn in 2017 negen nieuwe ruimteprojecten aan het projectenoverzicht toegevoegd. In het voorjaar van 2019 volgde een tweede tranche van vijf projecten. Deze staan nog niet op bovenstaande lijst per 1 januari 2019.

4. FEITELIJKE RESULTATEN

Volgens het effectrapport en de projectmonitoring door de DCMR voldeden eind 2016 33 van de 38 gemonitorde ruimteprojecten aan de projectambities. Per peildatum is dat opgelopen tot 35 van de 40. Deze dragen ook in voldoende mate bij aan de derde en/of vierde rijksdoelstelling van BRG: een impuls aan aanbod en kwaliteit van natuur- en recreatiegebied of aan de ruimtelijke kwaliteit van het Rijnmondgebied. Hierover meer in detail het volgende:

- In 2015 kwam de herstructurering van de Landtong Rozenburg gereed. De landengte van bijna tien kilometer tussen de Nieuwe Waterweg en het Calandkanaal heeft een metamorfose tot groene oase midden in de haven ondergaan. Hiermee heeft Rozenburg veel extra groen en recreatiemogelijkheden gekregen. De Landtong is ook goed ontsloten voor fietsrecreatie vanaf de andere kant van de Waterweg.
- Negen van de tien rivierparken zijn gereed. Alleen het Rivierpark Schiedam (voorheen 'Pleintje van Nolet') is nog niet klaar. In 2018 zijn bestektekeningen opgesteld en met nutspartijen doorgesproken. Dit heeft enkele knelpunten opgeleverd, met drie maanden extra vertraging tot gevolg. De verwachting is dat het project begin 2020 wordt afgerond. Eén rivierpark voldeed niet volledig aan de projectambitie (Maashaven Oostzijde).
- Het project Kwaliteitsimpuls Oostvoornse Meer is in 2009 formeel afgerond. Het project bleek na monitoring niet helemaal te voldoen aan de projectambities, omdat het waterpeil nog aangepast moest worden. Het Waterschap Hollandse Delta is onlangs gestart met de herzieningsprocedure van het peilbesluit. De gebiedsanalyse is gereed en er vinden gesprekken plaats met belanghebbenden. De vraag rijst inmiddels of het instellen van meer peildynamiek voldoende zal zijn om de teruggekeerde verzuivering van de zuidelijke oever van het meer terug te dringen.
- 27 van de 33 projecten van het deelprogramma Gebiedsgerichte benadering zijn gereed, overwegend met goede resultaten. Vrijwel alle deelprojecten hebben een positief effect op natuur- en recreatiebeleving of op de ruimtelijke kwaliteit gehad. Voor 2019 staat de afronding van vier projecten gepland, twee bij Ouddorp en twee in Hoogvliet. Wel is er in het kader van de actualisatie van het Afsprakenkader discussie ontstaan over het deelprogramma Gebiedsgerichte benadering Goedereede. Op Goeree zijn in de loop van de jaren vrijwel alle oorspronkelijke BRG-projecten vervangen. De vervangende projecten zijn weliswaar alle als voldoende beoordeeld, doch het geheel is gaandeweg wel ver verwijderd geraakt van de oorspronkelijke ambities van het deelprogramma zoals die in 2005 geformuleerd zijn.
- Na herijking in 2012 is een deel van de KCG-gelden overgeheveld naar ruimteprojecten. Deze zijn om budgettaire-technische redenen de naam KCG blijven dragen. Eén van die projecten is KCG Steenenbaakplein (knooppunt N218/N15). Hier is een ongelijkvloerse kruising aangelegd waardoor de veiligheid en de doorstroming is verbeterd. Het BRG-deel (KCG) van de Blauwe Verbinding (zie ook infoblad 31) is in 2016 als afgerond gemeld. Gereed gemeld was het gedeelte dat heringericht is met een bijdrage uit BRG, de waterpartijen in het Zuidelijk Randpark. Op 6 juli 2018 is de Blauwe Verbinding als geheel feestelijk geopend. De Blauwe Verbinding is niet alleen een recreatieve vaarroute, maar zorgt ook voor schoon water in het gebied, functioneert als waterberging én legt ecologische verbinding tussen de verschillende groengebieden. Bezien moet nog worden of de Blauwe Verbinding (zie infoblad 33) daadwerkelijk bijdraagt aan verbetering van de waterkwaliteit in het Zuiderpark. De KCG Van Dixhoorn betreft een natuurherstelproject in de duinen bij Hoek van Holland, aansluitend aan Spanjaards Duin (zie hiervoor de infobladen 26 en 27). Het duin heeft hier meer openheid gekregen, onder andere door het verwijderen van duindoorn, en stuift weer.

Voor een overzicht van te raadplegen bronnen voor het verkrijgen van nadere details kijkt u op pagina 94 en 95.

OVERZICHT VAN TE RAADPLEGEN BRONNEN VOOR HET VERKRIJGEN VAN NADERE DETAILS PER INFOBLAD

Infoblad 1	16	25	38	39	42	48	58			
Infoblad 2	28	38	48	58	64	68				
Infoblad 10	2	3	26	28	39	44	45			
Infoblad 11	9	28	40	48						
Infoblad 13	7	18	29	37	40	43				
Infoblad 15	13	55	66	67	70	72	73			
Infoblad 16	18	20	28	33	37	46	48			
Infoblad 18&19	9	18	37	40	48	75				
Infoblad 20	14	15	18	37	40	59				
Infoblad 22	9	18	37	40	48	61				
Infoblad 24	5	22	23	47	49	51				
Infoblad 25	5	22	23	27	50	51				
Infoblad 26	1	30	35	41	53	62	73			
Infoblad 27	30	36	41	53	62	73				
Infoblad 28	6	8	31	32	48	54	56	59	64	74
Infoblad 29	4	11	19	24	35	47	56	65	69	71
Infoblad 30	10	34	48	56	65	69	71			
Infoblad 31	48	56	65	74						
Infoblad 32	12	48	57	61						
Infoblad 33	21	48	52	57	61					
Infoblad 34&35	12	48	52	57	61					

BRONNEN

- 1 Beheerplan bijzondere natuurwaarden Solleveld en Kapittelduinen (Sweco Nederland B.V. / provincie Zuid-Holland, 2018)
 - 2 Beheerplan Eiland De Kleine Beer 2016 – 2017 (bSR; 2016)
 - 3 Beheerplan Krabbeterrein 2015 – 2017 (bSR; 2015)
 - 4 Beheerplan Vlinderstrik (Bureau Waardenburg / Natuurmonumenten; 2015)
 - 5 Beheerplan Voordelta 2015-2021
 - 6 Behoud de polders van het Buitenland van Rhooon (Advies Veerman; 2014)
 - 7 Beleidsprogramma Naar een toekomstvast OV in de stadsregio Rotterdam 2012
 - 8 Bestemmingsplan Buitenland van Rhooon (Albrandswaard; 2010)
 - 9 Bestemmingsplan Maasvlakte 2 (Rotterdam; 2008)
 - 10 Bestemmingsplan Schiezone (Rotterdam; 2010)
 - 11 Bestemmingsplannen Vlinderstrik (Lansingerland resp. Rotterdam; 2011)
 - 12 Bestuursakkoord inzake uitvoering PMR (2004)
 - 13 Bestuursovereenkomst A15 (2008)
 - 14 Brochure Milieu op z'n plek voor de haven (HbR; 2000)
 - 15 CHAMP Maasvlakte 2 Verantwoording groepsrisico externe veiligheid ten behoeve van het bestemmingsplan Maasvlakte 2 (2008)
 - 16 Concessie/Wbr-vergunning Monitoringsrapportage t/m 2016
 - 17 Concessiemonitor (MRDH; t/m 2017)
 - 18 Datarapportage Maasvlakte 2 (DCMR; tm 2019)
 - 19 Definitief ontwerp Inrichtingsplan Vlinderstrik (Lansingerland en Rotterdam; 2014)
 - 20 Effectprognose Luchtkwaliteit (HbR; 2010, 2011, 2012, 2016)
 - 21 Effectrapport BRG (DCMR; 2012 en 2017)
 - 22 Evaluatie MEP Natuurcompensatie Voordelta 2013 (RWS; 2014)
 - 23 Evaluatierapport Beheerplan Voordelta 2008 – 2014 (RWS; 2013)
 - 24 Fauna-effectrapportage (Bureau Waardenburg; 2010)
 - 25 Halfjaarlijkse monitoringsrapportages Ogw (HbR; t/m 2017)
 - 26 Havenscan (bSR; 2013)
 - 27 Jaarrapportages Uitvoering Natura 2000-beheerplan Voordelta (2009-2016).
 - 28 Jaarverslag Havenbedrijf Rotterdam (HbR; 2018)
 - 29 Jaarverslag RET (RET, 2018)
 - 30 Jaarverslagen Beheer Spanjaards Duin (ZHL; 2009 t/m 2018)
 - 31 Kansen pakken in het Buitenland van Rhooon (Advies kwartiermakers; 2016)
 - 32 Levend Buitenland van Rhooon (VNC; 2014)
 - 33 Lucht in cijfers, de luchtkwaliteit in Rijnmond (DCMR; t/m 2018)
 - 34 Masterplan Schiezone (Rotterdam; 2007)
 - 35 Masterplan Vlinderstrik (Rotterdam; 2008)
 - 36 MEP Duinen en Plan van aanpak meetstrategie MEP Duinen (Deltares; 2009)
 - 37 MEP/monitoringsplan Bestemming Maasvlakte 2 (DCMR; 2012 en 2018)
 - 38 MER Aanleg (HbR; 2008)
 - 39 MER Aanleg haven Papegaaibek (HbR; 2006)
 - 40 MER Bestemming Maasvlakte 2 (2008 en 2018)
 - 41 Monitoringrapportages Ontwikkeling Morfologie Duincompensatie (Deltares)
 - 42 Monitoringsplan Aanleg Maasvlakte 2 (HbR; 2008)
 - 43 Motie gemeenteraad Rotterdam m.b.t. OV-verbinding Maasvlakte 2 d.d. 5 april 2007
 - 44 Natuurwijzer Rotterdamse haven (HbR; 2014)
 - 45 Ontheffing Flora- en faunawet tijdelijke natuur Havenbedrijf Rotterdam (EZ; 2012)
 - 46 Overeenkomst Luchtkwaliteit Maasvlakte 2 + addenda (Rotterdam; 2008)
 - 47 Passende beoordeling aanleg, aanwezigheid en gebruik MV2 (HbR; 2007)
 - 48 PKB PMR (IenM; 2006)
 - 49 PMR Monitoring Natuurcompensatie Voordelta 2016 (Deltares/Imares; 2017)
 - 50 PMR-NCV onderzoek sterns in de Delta en Voordelta – Jaarrapport 2016
 - 51 Rapportage Garnalenexperiment (Imares; 2013)
 - 52 Rapportages Projectmonitoring BRG (DCMR; t/m 2016)
 - 53 Technisch verslag Evaluatie i.h.k.v. MEP Duinen (RWS; 2018)
 - 54 Streefbeeld Buitenland van Rhooon (2018)
 - 55 Tracébesluit A15 (IenM; 2010)
 - 56 Uitwerkingsovereenkomst deelproject 750 ha (UWO/750 ha; 2005)
 - 57 Uitwerkingsovereenkomst deelproject Bestaand Rotterdams Gebied (UWO/BRG; 2005)
 - 58 Uitwerkingsovereenkomst deelproject Landaanwinning (UWO/MV2; 2005)
 - 59 Uitwerkingsplan Buitenland van Rhooon (Albrandswaard; 2011)
 - 60 Verslag over de werking van het Basisnet vervoer gevaarlijke stoffen in (IenW; 2019)
 - 61 Voortgangsmeldingen en -rapportages PMR Bestaand Rotterdams Gebied (Rotterdam; t/m 1-1-2019)
 - 62 Voortgangsrapportages Havenvisie 2030 (HbR; t/m 2017)
 - 63 Voortgangsrapportages PMR Natuurcompensatie (IenM; t/m 2016)
 - 64 Voortgangsrapportages PMR t.b.v. de Tweede Kamer (IenM; t/m 2016)
 - 65 Voortgangsrapportages PMR/750 ha (Provincie Zuid-Holland; t/m 2018)
- Websites**
- 66 blankenburgverbinding.nl
 - 67 filedier.nl
 - 68 maasvlakte2.com
 - 69 polderpad.nl
 - 70 rotterdamvooruit.nl
 - 71 vanrottetotschie.nl
 - 72 verkeersonderneming.nl
 - 73 zhl.nl/spanjaards-duin
 - 74 buitenland-van-rhooon.nl
 - 75 deutschebahn.com/laerm

BEELDMATERIAAL

De DCMR heeft zijn uiterste best gedaan bij alle illustraties bronnen te vermelden. Dit is niet bij alle illustraties gelukt. Rechthebbenden kunnen zich bij de DCMR melden.

Bronvermelding afbeeldingen in de hoofdstukteksten.

HOOFDSTUK 1	Eric Bakker
HOOFDSTUK 2.	Danny Cornelisse / Post Pictures
HOOFDSTUK 3.	Diana Mosterd / Draai.tv
HOOFDSTUK 4.	Pro.nl / Joop Ridder
HOOFDSTUK 5.	Diana Mosterd / Draai.tv
HOOFDSTUK 6.	Isabelle Boon
HOOFDSTUK 7.	Marten van Dijk / Natuurmonumenten.nl
pagina 7	Beeldbank Rijkswaterstaat
pagina 9 en 17	Joop Ridder
pagina 15	Danny Cornelisse
pagina 68-69	Sjaak Boor, Natuurmonumenten.nl
pagina 85	Bart Been, DCMR
Interviews:	Diana Mosterd / Draai.tv

COLOFON

Deze rapportage vloeit voort uit afspraken uit het Convenant Visie en Vertrouwen; Afsprakenkader Borging Project Mainportontwikkeling Rotterdam.

UITVOERING

DCMR Milieudienst Rijnmond, Schiedam
Projectleider: Floor Baan

IN SAMENWERKING MET

Gemeente Rotterdam
Havenbedrijf Rotterdam
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Provincie Zuid-Holland
Rijkswaterstaat

Tot en met 2014 werkte ook de stadsregio Rotterdam mee aan de Integrale Rapportage. De stadsregio is gestopt per 1 juli 2015, omdat haar wettelijke taken zijn vervallen door de opheffing van de zogenoemde plusregio's.

ONTWERP, REALISATIE EN INTERVIEWS

Proforma visual identity, Rotterdam

NADERE INFORMATIE

Bart Been, bart.been@dcmr.nl, tel. 010-24 68 470
Aldo Bouman, aldo.bouman@dcmr.nl, tel. 010 – 24 68 519
Siân Jones, sian.jones@dcmr.nl, tel. 010 – 24 68 521
Parallelweg 1, Schiedam
Postbus 843, 3100 AV Schiedam

Oktober 2019

